

Jaarverslag Unilever APF

Inhoud

Voorwoord	4
-----------------	---

Unilever APF Bestuursverslag

Kring Progress - Resultaten & ontwikkelingen 2019

Het jaar op hoofdlijnen	11
Vermogensbeheer	17

Kring Forward - Resultaten & ontwikkelingen 2019

Het jaar op hoofdlijnen	22
Vermogensbeheer	28

Unilever APF - Overkoepelende activiteiten en ontwikkelingen 2019

Maatschappelijk verantwoord beleggen	32
Vermogensbeheer	36
Risicobeheersing	37
Governance - de organisatie in beeld	41
Vooruitblik	48

Unilever APF - Jaarrekening

Balans per 31 december 2019	51
Staat van baten en lasten over 2019	52
Kasstroomoverzicht over 2019	53
Toelichting jaarrekening	54
Toelichting op de balans	57
Toelichting op de staat van baten en lasten	59
Gebeurtenissen na balansdatum	62

Kring Progress - Financiële jaarrapportage

Balans per 31 december 2019	64
Staat van baten en lasten over 2019	65
Kasstroomoverzicht over 2019	66
Toelichting op de Financiële jaarrapportage kring Progress	67
Toelichting op de balans	72
Toelichting op de staat van baten en lasten	83

Kring Progress - overige gegevens

Kerncijfers laatste 10 jaar	88
Strategische benchmarkbeschrijving	89

Kring Forward - Financiële jaarrapportage

Balans per 31 december 2019	91
Staat van baten en lasten over 2019	92
Kasstroomoverzicht over 2019	93
Toelichting op de Financiële jaarrapportage kring Forward	94
Toelichting op de balans	99
Toelichting op de staat van baten en lasten	110

Kring Forward - overige gegevens

Kerncijfers laatste 10 jaar	116
Strategische benchmarkbeschrijving	117

Unilever APF - overige gegevens

Actuariële verklaring kring Progress	119
Actuariële verklaring kring Forward	121
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	123
Verslag Intern Toezicht	135
Verslag Verantwoordingsorgaan kring Progress	139
Verslag Verantwoordingsorgaan kring Forward	140

Unilever APF - Bijlagen

Bijlage 1 – Personalialia per 31 december 2019	142
Bijlage 2 – Hoofdlijnen pensioenregeling 2019 Forward	143

Voorwoord

In dit jaarverslag legt de Raad van Bestuur verantwoording af over het financiële reilen en zeilen van Unilever APF. Een jaarverslag is iets formeels en daarom zijn veel onderdelen verplicht. Maar naast toezichthouders, accountants en andere professionele partijen die naar dit document kijken, willen we het liefst dat ook onze deelnemers het jaarverslag lezen. Want alles wat we doen, doen we om zo'n goed mogelijk pensioen voor al onze deelnemers te behalen. Als voorzitter van het fonds licht ik wat elementen uit 2019 toe en werp ook graag een blik vooruit.

Een goed pensioen voor nu en in de toekomst?

Voor veel van onze gewezen deelnemers en gepensioneerden is het Unilever-pensioen – naast de AOW – zeer belangrijk om na het werkzame leven een financieel zorgeloze oude dag te behouden. Daarvoor worden premies ingelegd die vervolgens belegd worden. Gelukkig staat ons fonds er financieel goed voor. Dat is vooral goed nieuws voor onze gewezen deelnemers en gepensioneerden. Ook dit jaar hebben we de pensioenen van Progress en Forward volledig kunnen indexeren. Dat dit voor de actieven bij Progress en Forward niet het geval is, komt doordat er ten tijde van het indexatiebesluit nog geen cao, en dus geen loonstijging, was afgesproken. Het is goed nieuws dat we nog steeds kunnen indexeren; indexeren is in de huidige tijd met de zeer lage rente steeds zeldzamer. Wel hadden wij veel last van de steeds lagere rente en onze zeer goede rendementen in 2019 hebben dit maar beperkt kunnen opvangen. De dekkingsgraad als indicator van de financiële gezondheid is dit jaar dan ook gedaald. De verwachting voor 2020 is dat de lage rente voorlopig aanhoudt en druk blijft zetten op het stelsel en dat onze mogelijkheden tot indexatie beperkt worden. Ook de gevolgen van de Coronacrisis, die eind 2019 uitbrak, zullen negatief doorwerken op de rendementen en de dekkingsgraad.

In 2019 is er door vakbonden, werkgeversorganisaties en het kabinet een nationaal Pensioenakkoord gesloten. Dit moet ervoor gaan zorgen dat Nederland in de toekomst ook een goed pensioenstelsel houdt. Wij steunen dit akkoord en vinden het

belangrijk dat er veel aandacht is voor een uitlegbaar en uitvoerbaar stelsel waarbij de belangen van alle stakeholders zorgvuldig worden afgewogen. In de komende jaren wordt het pensioenakkoord verder uitgewerkt. Unilever APF volgt deze uitwerking nauwgezet, brengt daarbij onze specifieke belangen in en bekijkt welke veranderingen ons pensioenfonds gaan treffen. Vervolgens zullen we samen met de werkgever en de vakbonden moeten komen tot een verstandige en verantwoorde aanpassing van de pensioenregeling.

Meer lezen over de financiële stand van uw pensioenfonds zie pagina 10 (Progress) en 21 (Forward).

Meer lezen over het Pensioenakkoord, zie pagina 48.

Onze langetermijndoelstellingen

Dit jaarverslag blikt vooral terug. Maar als pensioenfonds kijken we constant vooruit en hebben we langetermijndoelstellingen. In 2019 is gekozen voor vijf clusters van doelstellingen: handelingsperspectief voor deelnemers, handhaven koopkracht, goede dienstverlening tegen aanvaardbare kosten, een toekomstbestendige organisatie en ruime aandacht voor ESG. Dit doen we vanuit een bestuur met uitvoerende en niet-uitvoerende bestuursleden. Deze laatste zijn naast verantwoordelijke bestuursleden ook belast met toezichtstaken. Dit bestuursmodel werpt bij ons zijn vruchten af en wordt inmiddels door meer pensioenfonds gehanteerd. We zijn er zeer trots op dat beide verantwoordingsorganen veel vertrouwen in de Raad van Bestuur uitspreken.

Meer lezen over onze strategie en doelstellingen voor de lange termijn zie pagina 45.

Meer lezen van de bevindingen van de verantwoordingsorganen zie pagina 129.

We werken eraan onze deelnemers nog beter van dienst te zijn.

In onze uitvoeringsorganisatie zijn we aan de slag gegaan met verdere digitalisering van onze communicatie en is het tweedelijns risicomanagement ver-

sterkt. Het eerste moet ervoor zorgen dat we zoveel mogelijk via een portaal in plaats van per post gaan communiceren. Bovendien kunnen deelnemers zelf wijzigingen doorgeven via dat portaal. Ook kunnen ze zelf hun pensioen aanvragen via een nieuwe pensioenplanner. Het tweede betekent dat we nog beter waarborgen dat er verantwoord met keuzes en risico's wordt omgegaan.

Pensioenfondsen moeten rendement maken voor een goed pensioen en daarvoor worden de premies zorgvuldig belegd. In 2019 hebben we verdere uitwerking gegeven aan maatschappelijk verantwoord beleggen ofwel ons ESG-beleid. In de loop van 2020 gaan we onze deelnemers en gepensioneerden vragen welke beleggingsrisico's ze acceptabel vinden. Daarbij willen we ook weten hoe belangrijk ze duurzaamheid en ESG voor het beleggingsbeleid van het fonds vinden.

Meer weten over onze organisatie zie pagina 41.

Meer weten over ons beleggingsbeleid zie pagina 17 (Progress) en pagina 28 (Forward).

Woord van dank

Dan rest mij nog veel waardering uit te spreken naar alle medewerkers van ons fonds. Namens het hele bestuur wil ik hen bedanken voor hun inzet in 2019.

Dank past ook aan Rob Kragten die ons fonds tot 1 oktober 2019 meer dan 8 jaar als algemeen directeur heeft gediend en ons fonds klaargemaakt heeft voor de toekomst. Rob is per 1 september 2019 opgevolgd door Hedda Renooij die ik veel succes wens.

Ook de leden van de verantwoordingsorganen van onze kringen Forward en Progress wil ik graag bedanken voor de constructieve samenwerking het afgelopen jaar.

Mijn eerste jaar als onafhankelijk voorzitter zit erop, ik zie uit naar het vervolg.

Frans Prins
Onafhankelijk voorzitter

Unilever APF

Bestuursverslag

Over dit verslag

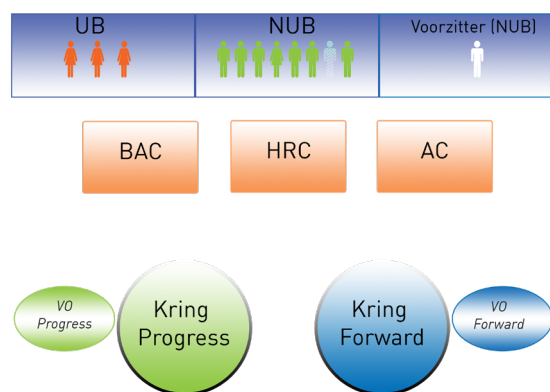
Per 1 januari 2017 zijn de voormalige Unilever-pensioenfonds Progress en Forward juridisch gefuseerd tot Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland (verder: Unilever APF).

Unilever APF heeft twee collectiviteitkringen, kring Progress en kring Forward. Beide kringen hebben een afgescheiden vermogen. De kringen vallen onder hetzelfde bestuur, maar hebben wel een eigen indexatie-, premie- en beleggingsbeleid en een eigen pensioenregeling.

Progress is sinds 1 april 2015 een gesloten kring, waarin de tot 1 april 2015 opgebouwde pensioenen zijn ondergebracht en waar geen nieuwe pensioenopbouw meer plaatsvindt. Forward is de kring waar medewerkers van Unilever-bedrijven vanaf 1 april 2015 pensioen opbouwen.

Officieel spreken we van de collectiviteitkringen Progress en Forward, maar omwille van de leesbaarheid noemen we ze in dit verslag Progress en Forward.

Hier ziet u hoe Unilever APF per 31 december 2019 is ingericht. Er is één bestuur, de Raad van Bestuur. Elke kring heeft binnen Unilever APF zijn eigen verantwoordingsorgaan.

UB= uitvoerend bestuurders NUB= niet-uitvoerend bestuurders
BAC= beleggingsadviescommissie HRC= HR-commissie
AC= auditcommissie VO= verantwoordingsorgaan

Dit doen wij voor onze stakeholders

Missie

Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland (kortweg Unilever APF) wil de best mogelijke bijdrage leveren aan een financieel zorgeloze ouderdag van de Unilever-medewerker.

Visie

- Unilever APF is een zelfstandige stichting, die nauw verbonden is met Unilever. Wij stellen onze stakeholders in staat om optimale keuzes te maken rondom de pensioenen en te voorkomen dat ze voor verrassingen komen te staan. Unilever APF heeft geen winstoogmerk.

Doelstellingen

- Wij voeren de aan ons opgedragen pensioenregelingen zorgvuldig en correct uit. Wij keren pensioenen juist, volledig en tijdig uit.
- Wij informeren stakeholders tijdig, adequaat en evenwichtig. Waar mogelijk zullen wij de communicatie over rechten en aanspraken over de

collectiviteitkringen combineren, zodat de aanspraak- en pensioengerechtigden in staat zijn hun positie te begrijpen en goede keuzes te maken voor hun pensioensituatie.

- In klanttevredenheid, vastgesteld uit onderzoek bij onze stakeholders, scoren wij minimaal een beoordeling 'goed'. Onze stakeholders zijn de actieve en gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever.
- Wij werken kostenbewust zodat de premie-inleg zoveel mogelijk kan worden besteed aan pensioen.
- Wij zijn een kenniscentrum op het gebied van pensioen voor onze stakeholders.
- Unilever APF biedt een organisatiestructuur waarin goed bestuur als bedoeld in de Code Pensioenfonds mogelijk is en waarin taakvervulling door de Raad van Bestuur optimaal is. Wij bieden maatwerk voor de stakeholders.
- We zoeken aansluiting bij een belangrijk kernthema voor Unilever, te weten duurzaamheid. We volgen een aantal thema's uit het Unilever Sustainable Living Plan.
- Voor de medewerkers van Unilever APF bieden wij een professionele werkomgeving met aandacht voor well-being en een goede balans tussen werk en privé.

Hoe dit verslag is opgezet

Met behulp van deze leeswijzer kunt u zich richten op informatie over één specifieke kring, op informatie over Unilever APF (het fonds met beide kringen) en op een meer tekstuele toelichting of meer cijfermatige toelichting. Bent u benieuwd naar de mening van de wettelijke toezicht- en verantwoordingsorganen van Unilever APF, dan kunt u die ook vinden met behulp van het onderstaande overzicht. In het verslag herkent u de kringen als volgt: bij Progress ziet u rechts op de pagina's een groen balkje en bij Forward is het balkje blauw. Als het over Unilever APF gaat, ziet u rechts een oranje balkje.

Het verslag is als volgt opgebouwd:

- *Resultaten en ontwikkelingen verdeeld naar kring Progress en kring Forward.*
Hier vindt u de belangrijkste cijfers en achtergrondinformatie per kring en ontwikkelingen in 2019 met betrekking tot indexatie, rendement, ontwikkeling van de dekkingsgraad, kosten, pensioenregeling. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de vermogensbeheeractiviteiten en specifieke aandachtspunten van het afgelopen jaar.
- *Overkoepelende activiteiten en ontwikkelingen op het niveau van Unilever APF*
Zaken die voor beide kringen (vrijwel) hetzelfde geregeld zijn worden in dit hoofdstuk behandeld. Er wordt aandacht besteed aan maatschappelijk verantwoord beleggen en vermogensbeheer, hoe dat bij Unilever APF is vormgegeven en welke ontwikkelingen in 2019 op dit gebied hebben plaatsgevonden. Vervolgens wordt uitgelegd hoe de risicobeheersing is ingericht, het Risico Control Framework en worden een aantal belangrijke ontwikkelingen in 2019 genoemd. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de governance, hoe Unilever APF wordt bestuurd en de verschillende organen die betrokken zijn bij het fonds.
Pensioenfondsen worden verwacht te voldoen aan de Code Pensioenfondsen waarin de normen voor goed pensioenfondsbestuur zijn vastgelegd. De verantwoording hierover door Unilever APF wordt ook in dit hoofdstuk besproken.

Ook wordt nog kort ingegaan op wat andere zaken zoals strategie en doelstellingen voor de lange termijn, het weerstandsvermogen en de communicatie. Het hoofdstuk eindigt met een vooruitblik op 2020.

- *Jaarrekening Unilever APF en financiële jaarrapportages verdeeld naar kring Progress en kring Forward*
Na het bestuursverslag volgen de jaarrekening 2019 voor Unilever APF en de financiële jaarrapportages voor de twee kringen. De overzichten bestaan onder andere uit de balans, de staat van baten en lasten, toelichtingen en verdere informatie die benoemd moet worden zoals gebeurtenissen na balansdatum.
- *Overige gegevens*
Het laatste onderdeel bevat de verklaringen van de certificerend actuaire en de controleverklaring van de onafhankelijk accountant. Daarnaast staan hier de verslagen van het intern toezicht en van de beide Verantwoordingsorganen.

Wie geïnteresseerd is in de samenstelling van de Raad van Bestuur en overige organen kan de personalia terugvinden in bijlage 1.

Kring Progress

Resultaten en ontwikkelingen 2019

Een jaar in cijfers

stand van zaken op 31 december 2019

€ 5.473 mln
Fondsvermogen

13,7%
Rendement

€ 153 mln
Uitkeringen

127%
Beleidsdekkingsgraad

€ 4.233 mln
Pensioenverplichtingen

19.916
(Gewezen) deelnemers en
pensioengerechtigden

Indexatie per 1 januari 2020:

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers

1,73%

Deelnemers

0,00%

Het jaar op hoofdlijnen

Volledige indexatie

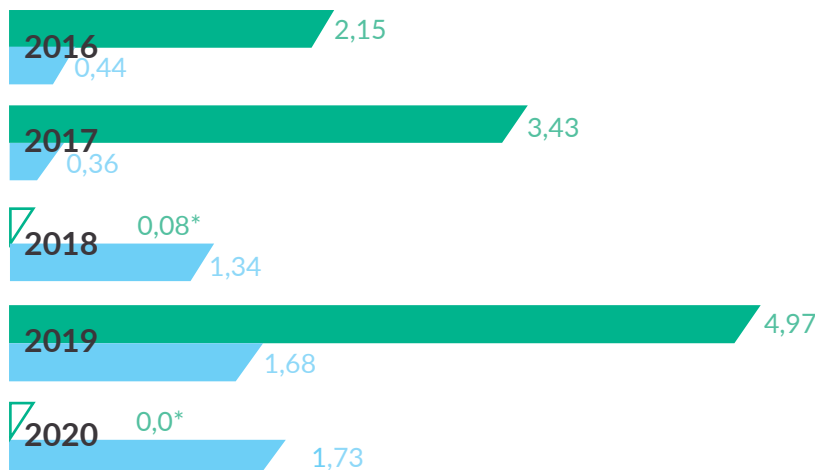
Progress streeft ernaar de pensioenen jaarlijks te verhogen. We willen de pensioenen van de deelnemers die nog in dienst zijn bij een Unilever-onderneming laten meegroeien met de cao-loonstijgingen bij Unilever. De ingegane pensioenen van de pensioengerechtigden en de pensioenen van de gewezen deelnemers willen we laten meegroeien met de prijsstijgingen in Nederland.

Die ambities kunnen we (en mogen we wettelijk) alleen waarmaken als we er financieel goed genoeg voor staan. We mogen de pensioenen volledig indexeren als de beleidsdekkingsgraad boven de wettelijke grens voor volledige, toekomstbestendige indexatie ligt. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde stand van de actuele dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden.

Eind oktober 2019, het meetmoment voor ons indexatiebesluit, lag de grens voor toekomstbestendige indexatie voor Progress bij een beleidsdekkingsgraad van 122%.

Onze beleidsdekkingsgraad op 31 oktober 2019 was 128%. Daarom konden we de pensioenen op 1 januari 2020 volledig indexeren. Voor de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers betekende dat een verhoging van hun pensioen met 1,73%. Dat is gelijk aan de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex van het CBS over de periode 1 november 2018 tot 1 november 2019. De cao-lonen bij Unilever stegen niet in 2019, en dus bedroeg de indexatie op 1 januari 2020 voor actieve deelnemers 0%.

Zo indexeerden wij de pensioenen in de laatste vijf jaar:

Indexatie pensioen in % (per 1 januari van het betreffende jaar)

- Actieve deelnemers
- Gepensioneerden en gewezen deelnemers

* Op 1 januari 2018 en op 1 januari 2020 zijn de pensioenen voor actieve deelnemers niet verhoogd, omdat de cao-lonen in 2017 en 2019 niet zijn gestegen.

Vooruitzichten indexatie

Progress staat er, mede door de garantie van de werkgever, financieel goed genoeg voor. We blijven een solide financieel beleid voeren. Desondanks is de actuele dekkingsgraad het afgelopen jaar aanzienlijk gedaald. Dit is reden om de verwachtingen op toekomstige indexatie meer te temperen.

Volledig indexeren wordt de komende jaren lastiger. Dat komt door twee factoren. Bepalend voor de indexatie is de beleidsdekkingsgraad. Deze gemiddelde dekkingsgraad van 12 maanden was eind oktober 128%. Aan dat getal zie je niet direct dat de actuele dekkingsgraad tussen november 2018 en oktober 2019 aanzienlijk is gedaald; van 137% naar 125%. De nieuwe 12-maandsperiode start dus op een beduidend lager niveau. De tweede factor komt door nieuwe regels van de overheid: de ondergrens voor een volledige indexatie wordt vanaf 2020 hoger. Deze twee factoren bij elkaar zorgen ervoor dat (volledig) indexeren minder vanzelfsprekend zal worden. Voor de duidelijkheid: door de bijstortingsverplichting van Unilever kan uw pensioen bij Progress niet worden verlaagd. Als de actuele dekkingsgraad onder een bepaalde grens zakt, zal Unilever een bijbetaling doen volgens de afspraken in de uitvoeringsovereenkomst. Meer over deze afspraken kunt u lezen in de paragraaf "Premie- en garantieafspraken met Unilever" verderop in dit hoofdstuk.

Rendement op beleggingen

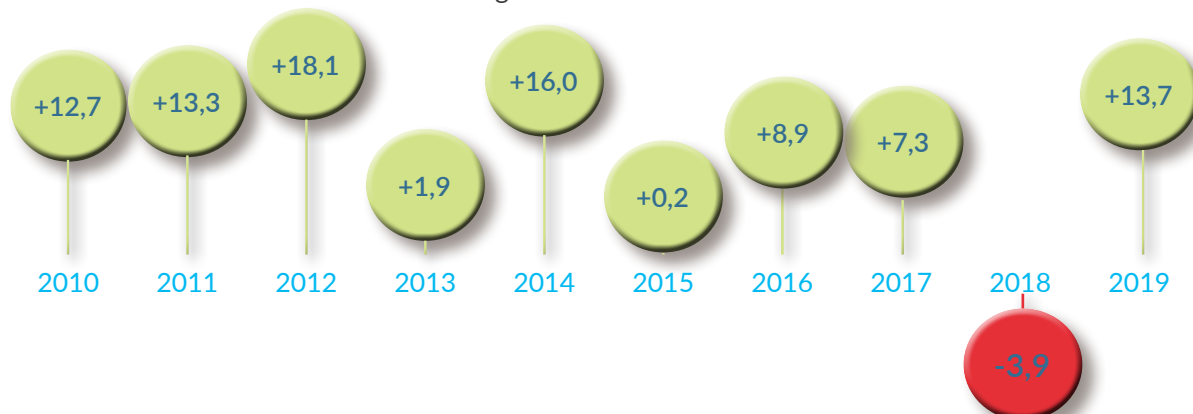
2019 was een goed beleggingsjaar. Progress heeft in 2019 op de totale portefeuille een nettorendement geboekt van 13,7%. Het rendement op de beleggingen bedroeg 14,4%. Op de afdekking van het inflatie- en renterisico werd een winst geboekt

van 0,6%, op de valuta-afdekking werd een verlies van -1,2% geboekt.

Met ingang van 2019 is ervoor gekozen de portefeuille anders te ordenen: van een indeling naar feitelijke beleggingssoorten (aandelen, obligaties etc.) over naar een indeling die de functie van de beleggingen in de totale portefeuille weergeeft. Er zijn drie blokken: een stabiele rendementsportefeuille, een groeiportefeuille en een portefeuille met derivaten voor de afdekking van risico's zoals de rente. Daarbinnen worden de beleggingen verdeeld naar categorieën. Deze indeling is identiek aan die van Forward.

Om onze beleggingsprestaties op waarde te kunnen schatten, vergelijken wij deze met een benchmark (de gemiddelde vergelijkbare beleggingsportefeuille). In 2019 bleven we de benchmark voor met 0,4%-punt. Progress streeft ernaar om, door middel van een actieve beleggingsstrategie, op totaal fonds niveau op lange termijn 0,3%-punt beter te presteren dan de benchmark. In 2019 is dit target behaald, gemiddeld over de laatste 3 jaar niet. De 5-jaars en 10-jaars gemiddelden zijn wel boven target en voldoen daarmee aan de langetermijn-doelstelling.

Rendement 2019	Progress %	Benchmark %
Groeiportefeuille	19,4	19,7
Stabiele rendementsportefeuille	5,4	4,9
Subtotaal assets	14,4	14,0
Valutaderivaten	-1,2	-1,2
Futures	0,0	0,0
Renteswaps	2,7	2,7
Inflatieswaps	-2,1	-2,1
Totaal assets	13,7	13,3

Progress belegt voor de lange termijn. We houden rekening met goede en minder goede jaren. Over de laatste tien jaar boekten we een gemiddeld nettorendement van 8,6% per jaar.

Ontwikkeling dekkingsgraad

Financieel was 2019 een jaar met veel gezichten. De rente daalde flink terwijl de rendementen op de beleggingen in 2019 hoog waren. De actuele dekkingsgraad kwam per 31 december uit op 129%. Dat is 0,6%-punt lager dan de eindstand van 2018. De beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde stand van de actuele dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden) daalde gestaag van 139% eind 2018 naar 127% eind 2019.

Naast de actuele dekkingsgraad (de stand van zaken op één moment) en de beleidsdekkingsgraad (die de basis vormt voor belangrijke beslissingen als het indexatiebesluit) berekenen we ook de zogeheten reële dekkingsgraad. Dat is de actuele dekkingsgraad waarin onze ambitie om de pensioenen te indexeren is meegenomen. Daardoor is de reële dekkingsgraad altijd lager dan de actuele dekkingsgraad. In 2019 is onze reële dekkingsgraad gedaald van 114% naar 104%.

Ons fondsvermogen nam in 2019 toe van € 5,0 miljard naar € 5,5 miljard. Die stijging komt vooral door het goede beleggingsrendement van 13,7%.

Vermogen versus verplichtingen	Situatie eind 2019	Situatie eind 2018
Pensioenverplichtingen	4.233 mln	3.825 mln
Vermogen	5.473 mln	4.967 mln
Actuele dekkingsgraad	129%	130%
Beleidsdekkingsgraad	127%	139%

De plussen en minnen van 2019

Dit waren de belangrijkste plussen en minnen van 2019.

+++ Beleggingsrendement

In 2019 hebben we een positief beleggingsresultaat behaald van 13,7%.

--- Rekenrente

Pensioenfonds hebben de laatste jaren last van de zeer lage rentestand. Bij een lage rente moeten we meer geld in kas hebben voor de pensioenen, omdat we er simpel gesteld vanuit moeten gaan dat het pensioengeld minder aangroeit. In 2019 is de rente waarmee we

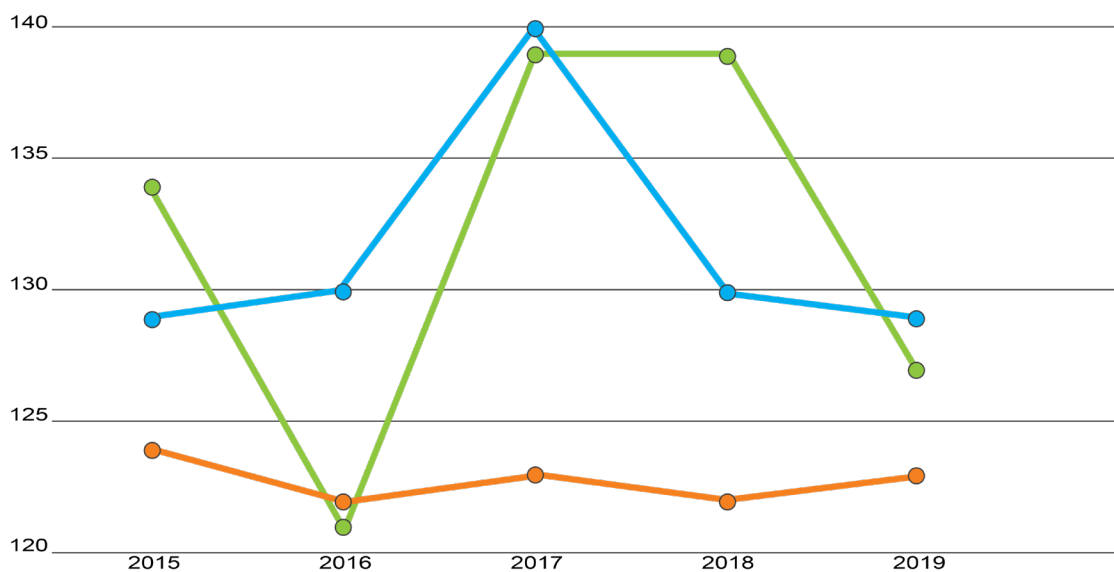
onze verplichtingen moeten berekenen gedaald van 1,33% (eind 2018) naar 0,67% eind 2019. Hierdoor zijn onze pensioenverplichtingen gestegen ten opzichte van eind 2018 (en dat dus ondanks het feit dat we pensioen uitgekeerd hebben, zonder dat er nieuwe pensioenopbouw tegenover stond). Door de dalende rekenrente daalde de actuele dekkingsgraad met 15,1%-punt.

+++ Vrijval buffer

De actuele dekkingsgraad bedraagt meer dan 100%. Hierdoor ontstaat er een vrijval van de beschikbare solvabiliteit bij het doen van uitkeringen. Dit resulteert in een stijging van de actuele dekkingsgraad met 1,2%-punt.

--- Indexatie

Eind 2019 is de indexatie per 1 januari 2020 verwerkt. Dit leidde tot een negatief effect op de actuele dekkingsgraad van 2,1%-punt.

Dekkingsgraad in %

- Actuele dekkingsgraad op 31 december
- De beleidsdekkingsgraad op 31 december
- De TBI-dekkingsgraad op 31 december

Hier ziet u hoe onze actuele dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad zich vanaf 2015 hebben ontwikkeld. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde stand van de actuele dekkingsgraad over de laatste twaalf maanden. Deze wordt sinds 2015 gehanteerd als maatstaf voor de financiële gezondheid van een pensioenfonds. De toekomstbestendige indexatiegrens (TBI-dekkingsgraad) geeft de grens aan waarboven we de pensioenen wettelijk volledig mogen indexeren. Deze grens is fondsspecifiek en wordt jaarlijks vastgesteld.

Kosten

Progress let scherp op de kosten. Maar het uitvoeren van de pensioenen kost natuurlijk wel geld. Onze kosten zijn in twee soorten te verdelen: pensioenuitvoeringskosten en kosten voor vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

In 2019 gaf Progress € 3,5 miljoen uit aan pensioenuitvoeringskosten. Dat is € 272 per deelnemer, berekend over de nog bij een Unilever-bedrijf werkende deelnemers en de pensioengerechtigden. Dit is een stijging ten opzichte van 2018 van € 30. Als je in deze berekening de gewezen deelnemers ook meeneemt, komt het bedrag per deelnemer uit op € 177 per deelnemer. De oorzaak van deze kostenstijging wordt vooral verklaard uit de investeringen die dit jaar gedaan zijn om de pensioenadministratie verder te automatiseren.

Kosten vermogensbeheer

In 2019 hebben we voor het beheer van onze beleggingen € 33,7 miljoen uitgegeven. Dat is 0,63% van het gemiddeld belegde vermogen.

Progress streeft naar een optimaal inzicht in de kosten voor vermogensbeheer. Dat stelt ons in staat een streng kostenbeleid te voeren en op gezette tijden met onze beleggers te heronderhandelen. Bij het verkrijgen van zoveel mogelijk transparantie over de kosten, speelt het onderzoek naar onderliggende kosten een belangrijke rol. Ondanks dat zo'n 60% (2018: 50%) van de kosten inmiddels direct te herkennen is, hebben we ook in 2019 een flink deel van de kosten moeten schatten. We blijven er naar streven om de indirecte kosten van die beleggingscategorieën, waar nu niet in detail op gerapporteerd kan worden, beter in beeld te

krijgen. De geschatte kosten over 2019 (die een onderdeel vormen van de totale kosten) bedroegen € 13,6 miljoen. Hiervan betreft € 7,9 miljoen beheerkosten en € 5,7 miljoen transactiekosten (aandelen, vastrentende waarden en derivaten). In de tabel hieronder ziet u een overzicht van de vermogensbeheerkosten in 2019, vergeleken met die van 2018. De stijging van de kosten is voornamelijk een gevolg van stijgende transactiekosten. Deze zijn vooral gerelateerd aan de rente- en inflatieafdekking. Door de dalende rente waren regelmatig transacties nodig om de marktwaarde van de derivaten binnen hun bandbreedtes te houden. Daarnaast is de inflatieafdekking afgebouwd.

Aansluiting met jaarrekening

De vermogensbeheerkosten zoals hier vermeld wijken op onderdelen af van de kosten zoals gepresenteerd in de jaarrekening. In de jaarrekening worden alleen kosten verantwoord die direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. De directe kosten bedragen € 4,7 miljoen, € 28,9 miljoen is gesaldeerd onder de indirecte beleggingsopbrengsten.

Vermogensbeheer in '000 euro's	2019	% gemiddeld belegd vermogen	2018	% gemiddeld belegd vermogen
Beheerkosten	19.066	0,36	18.009	0,35
Prestatieafhankelijke vergoedingen	2.098	0,04	2.816	0,05
Kosten fiduciair beheer	3.897	0,07	3.563	0,07
Bewaarloon	761	0,01	732	0,01
Transactiekosten	7.032	0,13	4.700	0,09
Overige kosten	835	0,02	769	0,01
Totaal	33.689	0,63	30.589	0,58

Haalbaarheidstoets

Progress voert jaarlijks de verplichte haalbaarheidstoets uit. Die geeft inzicht in samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's. Uit de haalbaarheidstoets die we in 2019 hebben uitgevoerd, blijkt dat we nog steeds voldoen aan de door de Raad van Bestuur vastgestelde ondergrenzen voor het pensioenresultaat.

Deel	Toets	Grens	Realisatie 2019
A	Verwacht pensioenresultaat vanuit feitelijke dekkingsgraad	Minimaal 100%	102%
D	Spreiding tussen verwacht resultaat en het pensioenresultaat in een slechtweersscenario vanuit feitelijke dekkingsgraad	Maximaal 5%	2%

Premie en garantie-afspraken met Unilever

Sinds 1 april 2015 is Progress gesloten voor nieuwe toetreders. Er vindt geen nieuwe pensioenopbouw meer plaats en er komt ook geen premie meer binnen. In de uitvoeringsovereenkomst met Unilever zijn garanties afgesproken over het aanvullen van eventuele tekorten bij Progress. Er vindt een bijbetaling plaats als de premiedekkingsgraad lager is dan de toekomstbestendige indexatiegrens vermeerderd met 5%-punt (premiebijbetalingsgrens). De premiedekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad na aftrek van de kosten van de indexatie per 1 januari van het komende jaar. Op de peildatum 31 oktober 2019 was de premiedekkingsgraad 126,4% en de premiebijbetalingsgrens 126,5%. Omdat de bijbetalingsgrens 0,1% hoger lag dan de premiedekkingsgraad, zal Unilever in 2020 € 0,5 miljoen bijbetalen. Dit zal in de jaarrekening van 2020 worden opgenomen.

Als de premiedekkingsgraad hoger is dan de toekomstbestendige indexatiegrens vermeerderd met 15%-punt vindt er een terugbetaling van Progress aan Unilever plaats. Deze situatie was niet aan de orde in 2019.

Pensioenregeling

In 2019 is tijd en aandacht gegeven aan het waar mogelijk vereenvoudigen van de oude pensioenregelingen. Door die zo te wijzigen dat ze zo min mogelijk afwijken van de nieuwere regelingen, kan de pensioenuitvoering gemakkelijker, goedkoper en toekomstbestendiger worden. Daarom is het beter om de aanspraken van de desbetreffende groep te converteren naar een nieuwere pensioenregeling. Dit gebeurt altijd actuariael neutraal (zonder nadelen voor de deelnemer).

Per 31 december 2019 zijn de oude regelingen 1984, 1998 en 2002 voor alle gewezen deelnemers geconverteerd naar het pensioenreglement 2007. Voor de genoemde gewezen deelnemers geldt voortaan in plaats van 65 jaar (of 60 jaar) de reglementaire pensioenleeftijd van 68 jaar. De gewezen deelnemers hebben nu alle keuzemogelijkheden die actieve deelnemers ook hebben (vervroegen, inkopen overbruggingspensioen, wijzigen van verhouding ouderdomspensioen en partnerpensioen alsmede variëren). In de pensioenplanner kan deze groep het effect van de keuzemogelijkheden inzien.

Vermogensbeheer

Progress belegt het vermogen om op de lange termijn een optimaal rendement te behalen met een verantwoord risico. Het beleggingsbeleid is erop gericht om onze beleidsdekkingsgraad boven de toekomstbestendige indexatiegrens te houden. Tegelijkertijd moet het risico dat we onder die grens wegzakken acceptabel blijven.

In dit hoofdstuk zetten we de belangrijkste uitgangspunten van ons beleid uiteen, inclusief de belangrijkste beleggingsbeslissingen van de Raad van Bestuur in 2019. Dat doen we aan de hand van de vijf pijlers van ons vermogensbeheer.

Pijler 1: Dynamisch beleggingsbeleid

Progress hanteert een dynamisch beleggingsbeleid: bij hogere dekkingsgraden worden de beleggingsrisico's beperkt om de dekkingsgraad te beschermen. Het risicoprofiel is afgestemd op de karakteristieken van Progress als gesloten kring, met een vrij hoge gemiddelde leeftijd van de deelnemers. Ook de risicobereidheid van de belanghebbenden is meegewogen. Er worden voldoende beleggingsrisico's gelopen om de benodigde verwachte rendementen te kunnen halen en daardoor de dekkingsgraad te ondersteunen met aanvaardbare risico's. Als de dekkingsgraad stijgt, wordt het risico van de beleggingen verlaagd als vastgestelde punten (triggers) zijn bereikt. Dit is in 2019 niet aan de orde geweest.

Pijler 2: Diversificatie

Progress spreidt het vermogen over verschillende soorten beleggingen. De verdeling is vastgelegd in het strategisch beleggingsplan. Van deze verdeling kan binnen een bepaalde bandbreedte worden afgeweken om tactische redenen. Daarmee wijken we dan ook af van de benchmark. Onze doelstelling hiermee is om jaarlijks 0,25% extra rendement te genereren. In 2019 is deze doelstelling gehaald (0,26%), hetgeen ook geldt over de laatste 5 jaar (0,29%). Het gemiddelde van de afgelopen 3 jaar was 0,09%. Onder de doelstelling, maar wel een positief resultaat. De stabiele rendementsportefeuille is bedoeld om de ontwikkeling van de marktwaarde van de verplichtingen zo goed mogelijk te volgen en bestaat uit staats-, bedrijfsobligaties en Nederlandse hypotheek. De groeiportefeuille is bedoeld om met aanvaardbaar risico extra rendement te

behalen om de kans op indexatie zo groot mogelijk te maken. Deze portefeuille bestaat onder andere uit aandelen, hoogrenderende obligaties en beursgenoteerd vastgoed.

	Strategische verdeling eind 2019 %	Portefeuille verdeling eind 2019 %
Groeiportefeuille	63,0	65,8
Stabiele rendementsportefeuille	37,0	34,2
Totaal assets	100,0	100,0

Hier ziet u hoe de strategische beleggingsmix er in 2019 uitzag en hoe de portefeuille eind 2019 feitelijk verdeeld was.

Pijler 3: Beperking valutarisico's

Progress belegt wereldwijd en loopt daardoor valutarisico's. Voor de belangrijkste beleggingscategorieën dekken wij deze valutarisico's strategisch voor 80% af voor de belangrijkste twee valuta, namelijk de Amerikaanse dollar en het Britse pond. Staatsobligaties worden voor 100% afgedekt voor alle valuta-effecten.

Pijler 4: Beperking rente- en inflatierisico

Progress dekt zich voor een deel in tegen het effect van de rente op de hoogte van onze pensioenverplichtingen zonder indexaties (en daarmee op de dekkingsgraad). De mate van afdekking van het renterisico is gekoppeld aan de hoogte van de rente (de 30-jaars swaprente). Bij een lage rentestand wordt minder afgedekt, omdat het verwachte

neerwaartse risico op een verder dalende rente dan afneemt en we meer profiteren van een eventuele rentestijging. Bij een hogere rentestand geldt het omgekeerde: dan beschermen we de dekkingsgraad door een hogere afdekking van het renterisico. In 2019 hebben we de renteafdekking gehandhaafd op het relatief lage niveau van 33%. Hierdoor zal de dekkingsgraad sneller stijgen als de rente zich herstelt naar meer neutrale niveaus. De rente waarmee we onze verplichtingen moeten berekenen is in 2019 overigens gedaald. Onze relatief lage afdekking heeft ons daar minder tegen beschermd dan een hogere afdekking zou hebben gedaan. Als de rente op langere termijn weer stijgt naar meer neutrale niveaus zullen we echter profiteren van de lage afdekking.

Progress dekt zich ook gedeeltelijk in tegen het inflatierisico. Tot 2016 was die afdekking vastgesteld op een vast percentage van 50%. Als vervolgstap op de ALM-studie 2015 heeft nader onderzoek uitgewezen dat voor ons fonds op dit moment het optimale afdekkingspercentage op 20% ligt. De Raad van Bestuur heeft besloten de verlaging in stappen door te voeren, rekening houdend met de stand van inflatie. De eerste stap (naar 35%) is in 2016 gezet, de volgende stap was 30% in 2017. De laatste stap naar 20% is, vanwege de veranderende marktomstandigheden, versneld gezet en eind 2019 afgerond.

beide kringen. Een beschrijving van het ESG-beleid, inclusief de belangrijkste ontwikkelingen in 2019, vindt u daarom in het hoofdstuk 'Unilever APF – overkoepelende activiteiten en ontwikkelingen'.

Pijler 5: Maatschappelijk verantwoord beleggen

Progress hecht veel belang aan verantwoord beleggen. Wij vinden dat onze financiële doelstellingen prima samengaan met het integreren van drie duurzaamheidsaspecten in het beleggingsbeleid: klimaat, sociaal beleid en goed ondernemingsbestuur. Verantwoord beleggen betekent voor ons: de wereld iets beter maken, zonder dat dit ten koste gaat van het rendement. Sterker nog: we zijn ervan overtuigd dat verantwoord beleggen op de lange termijn bijdraagt aan een duurzaam rendement. De ontwikkelingen in de uitvoering van ons ESG-beleid gaan gestaag verder. In 2019 hebben we weer verdere stappen gezet, waaronder het vastleggen van een drietal ESG-beliefs (zie investment beliefs 7 t/m 9 op pagina 19). Sinds 2018 is het ESG-beleid binnen Unilever APF van toepassing op

Investment beliefs

Dit zijn de beleggingsovertuigingen die ten grondslag liggen aan het beleggingsbeleid van Progress:

1. Diversificatie is een belangrijke strategie om het beleggingsrisico te verlagen. Echter, excessieve diversificatie kan leiden tot meer complexiteit.
2. Het strategische beleggingsbeleid (allocatie en overlays) is de belangrijkste beleggingsbeslissing. Het vaststellen van bandbreedtes en beperkingen van diverse tracking errors zorgen ervoor dat de actuele portefeuille voldoende blijft aansluiten op het strategische beleid.
3. Op langere termijn volgen financiële markten een mean-reversion patroon, waarbij de basisaanname is dat langetermijnrendementen doorgaans tenderen naar een langetermijngemiddelde. Financiële markten zijn niet volledig efficiënt, wat impliceert dat actief beheer waarde kan toevoegen.
4. Kosten kunnen een grote impact hebben op het beleggingsresultaat en hiermee moet rekening gehouden worden bij de implementatie van het beleggingsbeleid, net zoals met het risico/rendementsprofiel.
5. Op de langere termijn leveren illiquide beleggingen een illiquiditeitspremie op die met name aantrekkelijk is voor beleggers met een langere horizon.
6. De beleggingen moeten voldoen aan de vereisten van Progress op het gebied van rendement, risico en de ESG-criteria.
7. Beleggingen met goed beheerde ESG-factoren zullen hogere risicogewogen rendementen over de lange termijn opleveren. Het overwegen van ESG-kwesties zal leiden tot betere analyses en beslissingen en ESG integreren in alle mandaten is economisch zinvol.
8. Vermogensbeheerders en onderliggende beleggingen zullen de directe en indirecte negatieve ESG-gevolgen in overweging moeten nemen, omdat langetermijntontwikkelingen zoals klimaatverandering, de schaarsheid van natuurlijke bronnen zoals water en mineralen, stijgende voedselprijzen en ongelijkheid in inkomen materiële gevolgen kunnen hebben op toekomstige beleggingsresultaten.
9. Actief eigenaarschap en samenwerking met anderen kan leiden tot betere prestaties en, na enige tijd, een lager risico.

Kring Forward

Resultaten en ontwikkelingen 2019

Een jaar in cijfers

stand van zaken op 31 december 2019

€ 347 mln
Fondsvermogen

22%
Rendement

€ 280 mln
Pensioenverplichtingen

125%
Beleidsdekkingsgraad

€ 482.000
Uitkeringen

4.628
(Gewezen) deelnemers en
pensioengerechtigden

Indexatie per 1 januari 2020:

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers

1,73%

Deelnemers

0,00%

Het jaar op hoofdlijnen

Indexatie

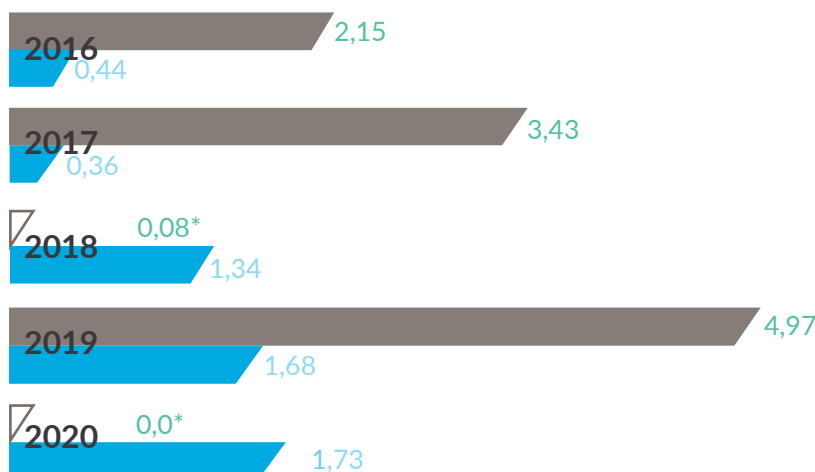
Forward wil de pensioenen ieder jaar indexeren. Onze ambitie is om de pensioenen van de gepensioneerd en gewezen deelnemers mee te laten groeien met de prijsstijgingen in Nederland. De pensioenen van de deelnemers die nog in dienst zijn bij een Unilever-onderneming willen we laten meegroeien met de cao-loonstijgingen bij Unilever. Eind oktober 2019 bedroeg onze beleidsdekkingsgraad 127%. Dat was boven de wettelijke grens voor het toekennen van volledige, toekomstbestendige indexatie. Deze lag op dat moment voor ons fonds op 125%.

We hebben op 1 januari 2020 de pensioenen dus weer volledig kunnen indexeren. De pensioenen van de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers zijn verhoogd met 1,73%. Dat is gelijk aan de stijging van de afgeleide consumentenprijsindex van het CBS over de periode 1 november 2018 tot 1 november 2019. De cao-lonen bij Unilever stegen in 2019 niet en dus bedroeg de indexatie 0,0% voor

de pensioenen van de deelnemers die nog werken bij een Unilever-bedrijf.

Of we ook de komende jaren de pensioenen kunnen indexeren, zal in sterke mate afhangen van de rentebeweging en onze financiële positie. De afgelopen jaren stond Forward er financieel goed voor. Helaas is de situatie in 2019 verslechterd. Een (volledige of gedeeltelijke) pensioenverhoging op 1 januari 2021 is daardoor onzeker. Bij de start van Forward in 2015 is door Unilever een bedrag van € 15 miljoen gestort in het indexatiedepot om tot en met 2020 de indexatie voor de actieve deelnemers (de Unilever-werknemers) uit te kunnen betalen. Van het restant van het indexatiedepot (6,5 miljoen) kan naar verwachting nog hoogstens één jaar indexatie betaald worden. Als het indexatiedepot leeg is, is de financiële positie van kring Forward leidend voor het toekennen van indexatie. Dit indexatiedepot staat los van het pensioenvermogen van Forward en telt ook niet mee bij de berekening van de dekkingsgraad.

Zo indexeerden wij de pensioenen in de laatste vijf jaar:

Indexatie pensioen in % (per 1 januari van het betreffende jaar)

- Actieve deelnemers
- Gepensioneerd en gewezen deelnemers

* Op 1 januari 2018 en op 1 januari 2020 zijn de pensioenen voor actieve deelnemers niet verhoogd, omdat de cao-lonen in 2017 en 2019 niet zijn gestegen.

Rendement 2019

2019 was een goed beleggingsjaar. Forward heeft in 2019 op de totale portefeuille een nettorendement geboekt van 22%. Het rendement op de beleggingen bedroeg 13,5%. Op de afdekking van het renterisico werd een positief resultaat geboekt van 7,7%.

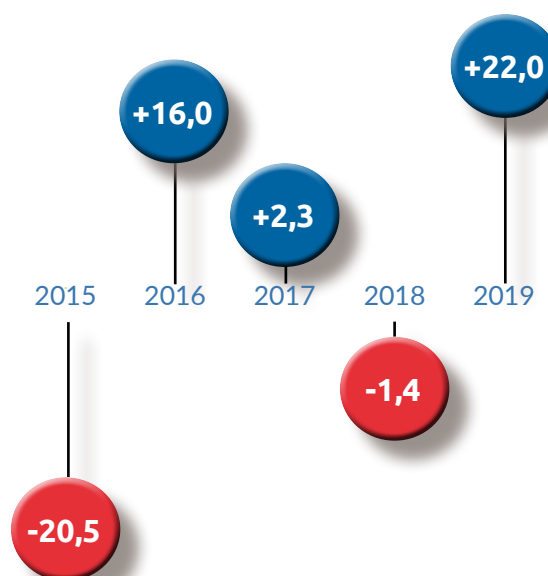
Om onze beleggingsprestaties op waarde te kunnen schatten, vergelijken wij deze met een benchmark (de gemiddelde vergelijkbare beleggingsportefeuille). Sinds oprichting is dit 0,1%-punt boven de benchmark.

Bij de start van Forward in 2015 is ervoor gekozen om het renterisico voor een deel af te dekken. Het renterisico is het risico dat de marktrente daalt, waardoor onze pensioenverplichtingen stijgen en we dus meer geld 'in kas' moeten hebben voor de pensioenen. Er is destijds voor een beperkte afdekking gekozen omdat de rente in 2015 laag was (en dat geldt nog steeds) en omdat het fonds een flinke financiële buffer had. Bovendien zijn onze deelnemers gemiddeld vrij jong en hebben we dus een lange beleggingshorizon (het geld kan lang belegd blijven voordat we het nodig hebben om de pensioenen uit te betalen). We hebben daardoor lang de tijd om eventuele verliezen goed te maken. Deze argumenten opgeteld maken het verantwoord dat het fonds een wat groter renterisico loopt. Aan het eind van 2019 was de afdekking 31%.

In 2019 is de rente waarmee wij de verplichtingen moeten berekenen verder gedaald. Door deze rentedaling hebben we een positief rendement van 7,7% op onze renteaafdekking geboekt. Hoe lager de renteaafdekking, des te meer profiteert het fonds van een eventuele stijging van de rente.

Rendementen sinds de start van Forward

Hier ziet u de nettorendementen (de kosten zijn er al vanaf) die we op onze portefeuille hebben behaald sinds de start van Forward op 1 april 2015. We beleggen voor de lange termijn. Dat betekent dat we rekening houden met goede en minder goede jaren.

Forward belegt voor de lange termijn. We houden rekening met goede en minder goede jaren. Sinds de oprichting boeken we een gemiddeld nettorendement van 2,7% per jaar.

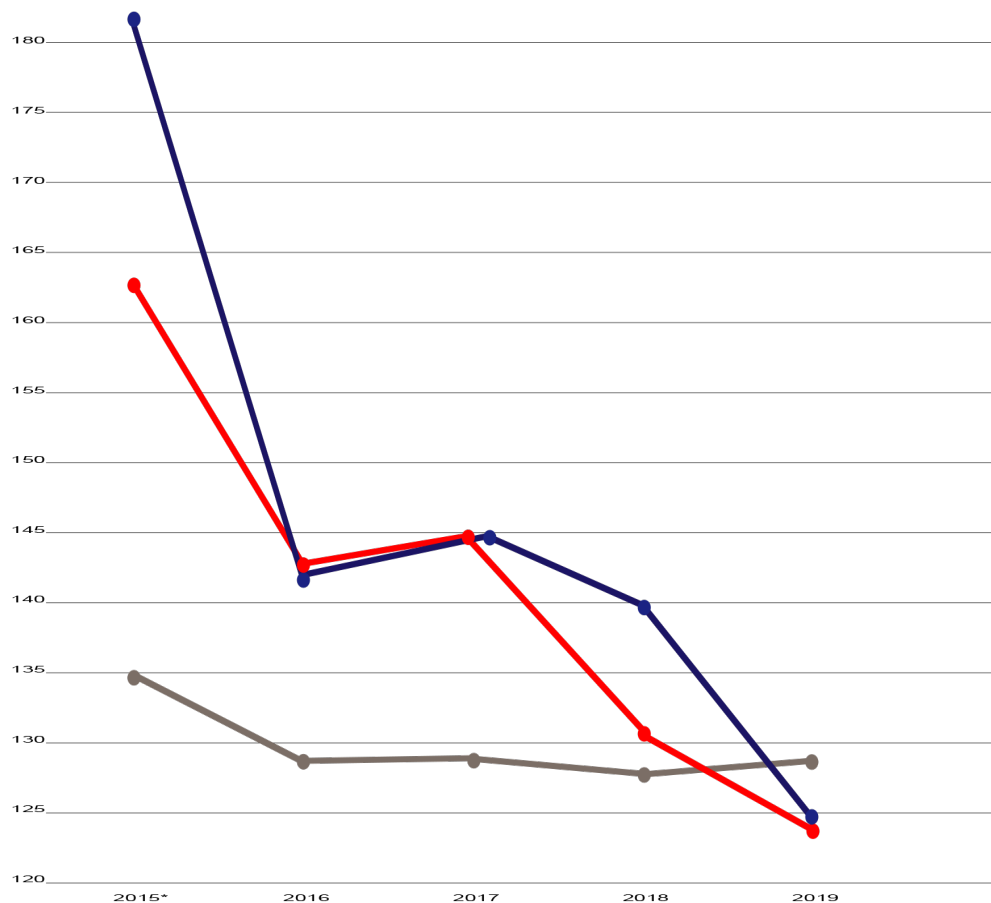
Ontwikkeling dekkingsgraad

Onze actuele dekkingsgraad daalde van 131% eind 2018 naar 124%. De actuele dekkingsgraad geeft aan in hoeverre de pensioenverplichtingen (dat wat we nu 'in kas' moeten hebben voor de pensioenen) op één bepaald moment gedekt wordt door wat we feitelijk aan pensioenvermogen hebben.

Of we ook de komende jaren de pensioenen (volledig of gedeeltelijk) kunnen indexeren, zal in sterke mate afhangen van de rentebeweging en onze financiële positie.

We berekenen ook onze reële dekkingsgraad. Dat is de actuele dekkingsgraad waarin onze ambitie om de pensioenen te indexeren is meegenomen. Daardoor is de reële dekkingsgraad lager dan de actuele dekkingsgraad. Eind 2019 bedroeg onze reële dekkingsgraad 96%.

Ons fondsvermogen steeg door de premie-inkomsten en het beleggingsrendement van € 244 miljoen naar € 347 miljoen. De pensioenverplichtingen stegen door de nieuwe pensioenopbouw en de lagere rekenrente van € 186 miljoen naar € 280 miljoen.

* Beleidsdekkingsgraad over 9 maanden

Dekkingsgraad in %

- Actuele dekkingsgraad op 31 december
- De beleidsdekkingsgraad op 31 december
- TBI-dekkingsgraad op 31 december

De plussen en minnen van 2019

Dit waren de belangrijkste plussen en minnen van 2019.

+++ Beleggingsrendement

In 2019 hebben we een positief beleggingsresultaat behaald van 22%.

--- Rekenrente

In 2019 is de rekenrente waarmee we onze pensioenverplichtingen moeten berekenen gedaald van 1,6% naar 0,98%. Een lagere rente betekent dat we meer geld in kas moeten hebben voor de pensioenen, oftewel: dat onze verplichtingen stijgen. Door de dalende rekenrente (en de toegenomen verplichtingen) daalde de dekkingsgraad met 30,5%-punt.

--- Indexatie

In 2019 is de indexatie per 1 januari 2020 van gewezen deelnemers verwerkt. Dit leidde tot een negatief effect op de dekkingsgraad van 1,3%-punt.

Kosten

Forward maakt kosten voor de pensioenuitvoering (van het innen van premies tot administratie en communicatie) en voor het vermogensbeheer. Wij hebben transparantie over onze kosten hoog in het vaandel.

Kosten pensioenuitvoering

In 2019 heeft Forward € 2,1 miljoen uitgegeven aan kosten voor pensioenuitvoering. Per deelnemer is dat € 802, berekend over de actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Als je de kosten deelt over het totale deelnemersbestand inclusief gewezen deelnemers, komt het bedrag lager uit: € 453 per deelnemer. De kosten voor Forward zijn relatief hoog omdat het een groeiend fonds is. Bovendien zijn de kosten ten opzichte van vorig jaar gestegen vanwege de investeringen die dit jaar gedaan zijn om de pensioenadministratie verder te automatiseren. Belangrijk om te weten is dat Unilever de pensioenuitvoeringskosten betaalt in de vorm van een toeslag op de pensioenpremie. De kosten gaan niet af van de pensioenpremie van de deelnemers.

Kosten vermogensbeheer

Forward let scherp op de kosten die gemaakt worden om het pensioenvermogen optimaal te beheren.

In 2019 hebben we voor het beheer van onze beleggingen € 2,4 miljoen uitgegeven. Dat is 0,80% van het gemiddeld belegd vermogen. Forward streeft ernaar zoveel mogelijk inzicht in de vermo-

gensbeheerkosten te krijgen. Dit stelt ons in staat een streng beleid ten aanzien van deze kosten te voeren en op gezette tijden met onze beleggers te (her-)onderhandelen. Wij doen onderzoek naar de onderliggende kostendrijvers, zodat zoveel mogelijk transparantie ontstaat. Ondanks het feit dat het overgrote deel van de kosten duidelijk is, hebben wij een deel van de vermogensbeheerkosten moeten schatten. Deze geschatte kosten over 2019, die een onderdeel vormen van de totale kosten, bedragen € 0,4 miljoen.

Totale kosten voor vermogensbeheer stegen in 2019 van € 1,7 miljoen naar € 2,4 miljoen, voornamelijk door stijging van beheerkosten en transactiekosten. Beide kunnen verklaard worden doordat het beheerd vermogen (en daarmee de beleggingenportefeuille) van Forward, als jong fonds, elk jaar groeit. Het percentage vermogensbeheerkosten ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen is vrijwel ongewijzigd (2019: 0,80% en 2018: 0,81%).

Aansluiting met de jaarrekening

De vermogensbeheerkosten zoals hier vermeld wijken op onderdelen af van de kosten zoals gepresenteerd in de jaarrekening. In de jaarrekening worden alleen kosten verantwoord die direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. De directe kosten bedragen € 0,6 miljoen, € 1,8 miljoen is gesaldeerd onder de indirecte beleggingsopbrengsten.

Vermogensbeheer in '000 euro's	2019	% gemiddeld belegd vermogen	2018	% gemiddeld belegd vermogen
Beheerkosten	1.288	0,42	876	0,41
Prestatieafhankelijke vergoedingen	-	-	-	-
Kosten fiduciair beheer	584	0,19	530	0,25
Bewaarloon	51	0,02	34	0,02
Transactiekosten	452	0,15	238	0,11
Overige kosten	60	0,02	46	0,02
Totaal	2.435	0,80	1.724	0,81

Haalbaarheidstoets

Deel	Toets	Grens	Realisatie 2019
A	Verwacht pensioenresultaat vanuit feitelijke dekkinggraad	Minimaal 95%	105%
D	Spreiding tussen verwacht resultaat en het pensioenresultaat in een slechtweersscenario vanuit de feitelijke dekkinggraad	Maximaal 35%	25%

Ook in 2019 heeft Forward de jaarlijkse haalbaarheidstoets volgens de regels van DNB uitgevoerd. De toets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet van de pensioenregeling, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden over een periode van 60 jaar. Indien uit de jaarlijkse toets blijkt dat het pensioenresultaat niet boven de ondergrenzen blijft, moet Unilever APF voor kring Forward in contact treden met sociale partners. Volgens de haalbaarheidstoets die we in 2019 hebben uitgevoerd, blijkt dat we nog steeds voldoen aan de gestelde ondergrenzen. Er is dan ook geen aanleiding om met de sociale partners in gesprek te gaan over de financiële opzet van de pensioenregeling voor kring Forward.

Pensioenregeling

Aard van de regeling

De deelnemers van Forward bouwen pensioen op in een collectieve beschikbare premieregeling. De sponsor Unilever betaalt jaarlijks een volgens een vaste methodiek vastgestelde premie en is niet verantwoordelijk voor eventuele tekorten bij kring Forward. Aan de andere kant kan er ook geen geld terugvloeien vanuit kring Forward naar Unilever. De risico's liggen daarmee bij het collectief van deelnemers en pensioengerechtigden. Feitelijk is dit het risico dat de pensioenen bij tekorten niet of niet volledig worden geïndexeerd of in het uiterste geval worden verlaagd. De belangrijkste risico's zijn tegenvallende beleggingsopbrengsten, een daling van de rente (bij een lagere rente is er meer geld nodig voor de pensioenen) en een sterker dan verwachte stijging van de levensverwachting. In

juridische zin is er sprake van een uitkeringsovereenkomst.

In een collectieve beschikbare premieregeling bestaat, voor de actieve deelnemers, het risico dat de premie onvoldoende is om de beoogde pensioenopbouw in dat jaar te financieren. Door de jaarlijkse premievaststelling is dat risico bij Forward beperkt.

Inhoud pensioenregeling

De pensioenregeling streeft naar een jaarlijkse pensioenopbouw van 1,875% van de pensioengrondslag bij een pensioenleeftijd van 68 jaar, plus een partner- en wezenpensioen op opbouwbasis. Daarnaast is er een arbeidsongeschiktheidspensioen geregeld.

De franchise bedraagt op 1 januari 2019 € 13.785.

De pensioenregeling kent als gevolg van de fiscale regels een plafond van € 107.593 in 2019.

Werknemers van Unilever-bedrijven hebben de mogelijkheid over het salaris boven die grens vrijwillig bij te sparen in een nettopensioenregeling. Ze sparen daarin uit hun nettosalarij en over het gespaarde vermogen krijgen ze vrijstelling in box 3. Bovendien is de uitkering uit de regeling te zijner tijd onbelast. Deze regeling wordt niet uitgevoerd door Forward of Progress, maar wordt wel ondersteund door de pensioenorganisatie van Unilever APF.

Premie

Voor 2019 is de pensioenpremie die Unilever aan Forward betaalt, vastgesteld op 36,1% van de pensioengrondslag. De werknemerspremie bedraagt 3% van de pensioengrondslag, in totaal bedraagt deze feitelijke premie € 48,6 miljoen. De premie die Unilever stort, wordt jaarlijks vastgesteld volgens een vaste formule. Deze wordt onder meer bepaald door de rente (de rentetermijnstructuur) zoals De Nederlandsche Bank (DNB) die vaststelt per 31 oktober van het voorafgaande jaar. Er zit ook een opslag in de premie om de indexatie van de pensioenen te ondersteunen, terwijl aan de andere kant de premie weer wat gematigd wordt door de te verwachten rendementen. Al met al berekenen we de premie op basis van een rente die 0,8%-punt lager is dan de rentetermijnstructuur. Een lagere rente betekent: een hogere premie.

De kostendeekkende premie 2019 is achteraf vastgesteld op basis van de door De Nederlandsche Bank per 31 december 2018 gepubliceerde rentetermijnstructuur en bedroeg € 47,5 miljoen. De CDC premie is vooraf vastgesteld op basis van de door De Nederlandsche Bank per 31 oktober 2018 voorgeschreven nominale rentetermijnstructuur verhoogd met een risicopremie van 1,2% en verlaagd met een opslag ten behoeve van indexatie van 2% en bedroeg € 48,1 miljoen. De toetsingspremie is de kostendeekkende premie die vooraf is bepaald op basis van de door De Nederlandsche Bank per 31 oktober 2018 gepubliceerde rentetermijnstructuur vermeerderd met een VEV-opslag van 27% en is inclusief de geschatte uitvoeringskosten voor het jaar 2019. De toetsingspremie bedroeg € 46,3 miljoen.

Vermogensbeheer

In dit hoofdstuk belichten we de belangrijkste uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Forward. Ook geven we aan welke beslissingen de Raad van Bestuur in 2019 heeft genomen en geven we een overzicht van de resultaten.

Doelstelling

Het beleggingsbeleid van Forward is erop gericht de kans op indexatie zo groot mogelijk te maken. Dat wil zeggen dat we streven naar een dekkingsgraad ruim boven de TBI-dekkingsgraad, de grens waarboven volledige toekomstbestendige indexatie wettelijk is toegestaan.

Risicohouding

Voor de start van Forward in 2015 is een ALM-studie uitgevoerd om het beleggingsbeleid zo goed mogelijk af te stemmen op de toekomstige verplichtingen en op ons streven om de pensioenen ieder jaar te kunnen indexeren. In het vermogensbeheer worden bewust risico's gelopen. De hoogte van die risico's wordt onder meer bepaald door de beleggingsmix, maar ook bijvoorbeeld door de mate waarin we het rente- en valutarisico afdekken.

De gekozen uitgangspunten passen bij het voor Forward vastgestelde risicoprofiel. Forward hanteert een zogeheten risicobudget van maximaal 27%. Dat wil zeggen dat we een portefeuille creëren met een risicoprofiel waarvoor maximaal 27% buffer nodig is bovenop een dekkingsgraad van 100%. Begin 2019 kwam het risicobudget, mede door de gedaalde rente, onder de 27%. Eind 2019 bedroeg de benodigde buffer 23%.

De vier pijlers van het beleggingsbeleid

1. Spreiding

Spreiding is een belangrijk instrument om beleggingsrisico's te beheersen. Wij hebben onze beleggingen in twee blokken verdeeld: een groei- en stabiele rendementsportefeuille.

Daarbinnen zijn de beleggingen weer verdeeld over een aantal categorieën. Dat biedt voldoende spreiding, zonder dat er sprake is van nodeloze complexiteit (wat belangrijk is voor beheersbaarheid, transparantie en niet in de laatste plaats om onnodige kosten te voorkomen). De basisverdeling in het strategisch beleid is 60% groeiportefeuille en 40% stabiele rendementsportefeuille.

De stabiele rendementsportefeuille is bedoeld om de ontwikkeling van de marktwaarde van de verplichtingen zo goed mogelijk te volgen en bestaat uit staats-, bedrijfsobligaties en Nederlandse hypotheek. De groeiportefeuille is bedoeld om met aanvaardbaar risico extra rendement te behalen om de kans op indexatie zo groot mogelijk te maken. Deze portefeuille bestaat onder andere uit aandelen, hoogrenderende obligaties en beursgenoteerd vastgoed.

In de tabel hieronder is de indeling van onze strategische beleggingsmix en de feitelijke mix van eind 2019 weergegeven. Binnen een vastgestelde bandbreedte kan afgeweken worden van de strategische mix om in te spelen op actuele omstandigheden. U ziet ook de resultaten van de beleggingen.

Beleggingsmix	Strategische verdeling eind 2019 %	Portefeuille verdeling eind 2019 %	Rendement 2019 Forward %	Rendement 2019 Benchmark %
Groeiportefeuille	60	61	19,6	19,4
Stabiele rendementsportefeuille	40	39	5,2	5,3
Subtotaal assets	100	100	13,5	13,6
Renteswaps			7,7	7,7
Totaal assets	100	100	22,0	22,1

2. Afdekking van het renterisico

De rente is een belangrijk risico voor pensioenfondsen. Een rentedaling zorgt voor een hogere waardering van de verplichtingen en dus voor druk op de dekkingsgraad. Tegen dit risico kunnen we ons indekken. Maar het afdekken van het renterisico zorgt er wel voor dat Forward minder profiteert van een toekomstige stijging van de rente. Vandaar dat ook hier gezocht moet worden naar een balans tussen kansen en risico's.

Binnen ons beleggingsbeleid heeft de rente-afdekking een spilfunctie om het risicobudget van 27% (vereist eigen vermogen, oftewel VEV) te bewaken en optimaal te benutten. In 2019 daalde het VEV fors onder de 27%. Om weer dichterbij de 27% te komen, is de renteafdekking verlaagd tot de onderkant van de overeengekomen bandbreedte. De renteafdekking was eind 2019 31%. Een lagere renteafdekking heeft namelijk een hoger VEV als gevolg en andersom. Echter door de marktontwikkelingen, is ondanks deze maatregel, het VEV relatief laag gebleven.

3. Valuta-afdekking

Omdat Forward belegt in beleggingen die in vreemde valuta zijn genoteerd, terwijl onze verplichtingen in euro's gelden, lopen we valutarisico. In principe is dit geen risico waar we rendement op willen behalen. Het ligt dus voor de hand om het risico in hoge mate af te dekken. Bij Forward wordt het valutarisico gedeeltelijk afgedekt door te

beleggen in fondsen waarbinnen het valutarisico al wordt afgedekt. Het resterende valutarisico wordt voorlopig nog beheersbaar geacht, temeer daar Forward nog sterk groeit. Voor een beperkt deel van de beleggingen lopen we valutarisico op de Amerikaanse dollar, maar door de voorziene sterke groei van het vermogen in de opstartjaren van de kring en door de status van de dollar als veronderstelde veilige munt, wordt dit valutarisico acceptabel geacht en dekken we dit niet af.

4. Maatschappelijk verantwoord beleggen (ESG)

Forward is zich bewust van haar maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het ESG-beleid van Unilever APF geldt voor beide kringen. In 2019 is er verdere invulling gegeven aan het beleggen in de ESG value creation portefeuille. In deze portefeuille zitten beleggingen die de wereld een betere plek maken om te wonen en te werken. Een voorbeeld hiervan is onze deelname aan het Uninvest Sustainability Fonds (USF). Dit fonds is opgezet om investeringen te bevorderen in duurzame landbouw, hernieuwbare energie en hygiëne. Momenteel is maximaal 1% van het belegd vermogen van Forward gebudgetteerd om te investeren in specifiek duurzame beleggingen. Dit gaan we de komende jaren verder uitbreiden.

De ontwikkelingen in de uitvoering van ons ESG-beleid gaan gestaag verder. In 2019 hebben we weer verdere stappen gezet, waaronder het vastleggen van een drietal ESG-beliefs (zie investment beliefs 7 t/m 9 op pagina 30). Sinds 2018 is het ESG-beleid binnen Unilever APF van toepassing op

beide kringen. Een beschrijving van het ESG-beleid, inclusief de belangrijkste ontwikkelingen in 2019, vindt u daarom in het hoofdstuk 'Unilever APF – overkoepelende activiteiten en ontwikkelingen'.

Investment beliefs

Dit zijn de beleggingsovertuigingen die ten grondslag liggen aan het beleggingsbeleid van Forward:

1. Diversificatie is een belangrijke strategie om het beleggingsrisico te verlagen. Echter, excessieve diversificatie kan leiden tot meer complexiteit.
2. Het strategische beleggingsbeleid (allocatie en overlays) is de belangrijkste beleggingsbeslissing. Het vaststellen van bandbreedtes en beperkingen van diverse tracking errors zorgen ervoor dat de actuele portefeuille voldoende blijft aansluiten op het strategische beleid.
3. Op langere termijn volgen financiële markten een mean-reversion patroon, waarbij de basisaanname is dat lange termijn rendementen doorgaans tenderen naar een langetermijngemiddelde. Financiële markten zijn niet volledig efficiënt, wat impliceert dat actief beheer waarde kan toevoegen.
4. Kosten kunnen een grote impact hebben op het beleggingsresultaat en hiermee moet rekening gehouden worden bij de implementatie van het beleggingsbeleid, net zoals met het risico/rendementsprofiel.
5. Op de langere termijn leveren illiquide beleggingen een illiquiditeitspremie op die met name aantrekkelijk is voor beleggers met een langere horizon.
6. De beleggingen moeten voldoen aan de vereisten van Forward op het gebied van rendement, risico en de ESG-criteria.
7. Beleggingen met goed beheerde ESG-factoren zullen hogere risicogewogen rendementen over de lange termijn opleveren. Het overwegen van ESG-kwesties zal leiden tot betere analyses en beslissingen en ESG integreren in alle mandaten is economisch zinvol.
8. Vermogensbeheerders en onderliggende beleggingen zullen de directe en indirecte negatieve ESG-gevolgen in overweging moeten nemen, omdat langetermijntontwikkelingen zoals klimaatverandering, de schaarsheid van natuurlijke bronnen zoals water en mineralen, stijgende voedselprijzen en ongelijkheid in inkomen materiële gevolgen kunnen hebben op toekomstige beleggingsresultaten.
9. Actief eigenaarschap en samenwerking met anderen kan leiden tot betere prestaties en, na enige tijd, een lager risico.

Unilever APF

*Overkoepelende activiteiten en
ontwikkelingen 2019*

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Unilever APF voert een actief beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen voor Progress en Forward. ESG noemen we dat, naar de beginletters van Environmental, Social en Governance. Met dit beleid tonen we ons, net als onze sponsor Unilever, bewust van onze invloed op maatschappij en klimaat.

We omarmen de belangrijkste internationale afspraken op dit gebied, zoals de Principles for Responsible Investments (PRI) en Global Compact van de Verenigde Naties. Daardoor maken we ons sterk voor het respecteren van arbeids- en mensenrechten, het tegengaan van corruptie, het beschermen van het milieu inclusief het tegengaan van klimaatverandering en het respecteren van normen voor goed ondernemingsbestuur. ESG-criteria worden bij Unilever APF meegenomen in de financiële afwegingen. De Raad van Bestuur is van mening dat dit ook bijdraagt aan een betere bescherming tegen niet-financiële risico's als het reputatie- en governance-risico, milieurampen en sociale kwesties.

ESG: ontwikkelingen in 2019

Externe review ESG-beleid

In 2019 heeft er een onderzoek door een externe adviseur plaatsgevonden of, en op welke punten, we ons ESG-beleid konden verbeteren. Hier is een aantal punten uitgekomen, waaronder het opnieuw vaststellen van een aantal ESG-overtuigingen (zie kader ESG-beliefs). In 2020 wordt een vervolg gemaakt met het concreet maken van de doelstellingen en het implementeren van de hieruit voortvloeiende acties.

ESG-onderdeel op website

Unilever APF is al langer bezig met ESG. Om dat verder onder de aandacht te brengen bij onze deelnemers hebben wij het onderdeel van onze website over Verantwoord Beleggen opnieuw vormgegeven en uitgebreid. Wij zullen daar de komende tijd steeds meer informatie geven, niet alleen over wat wij doen aan ESG maar ook op welke manier en met welke resultaten.

ESG-beliefs

In 2019 is er een drietal nieuwe beleggingsovertuigingen op ESG-gebied toegevoegd aan de beleggingsovertuigingen van Progress en Forward:

1. Beleggingen met goed beheerde ESG-factoren zullen hogere risicogewogen rendementen over de lange termijn opleveren. Het overwegen van ESG-kwesties zal leiden tot betere analyses en beslissingen en ESG integreren in alle mandaten is economisch zinvol.
2. Vermogensbeheerders en onderliggende beleggingen zullen de directe en indirecte negatieve ESG-gevolgen in overweging moeten nemen, omdat langetermijnontwikkelingen zoals klimaatverandering, de schaarsheid van natuurlijke bronnen zoals water en mineralen, stijgende voedselprijzen en ongelijkheid in inkomen materiële gevolgen kunnen hebben op toekomstige beleggingsresultaten.
3. Actief eigenaarschap en samenwerking met anderen kan leiden tot betere prestaties en, na enige tijd, een lager risico.

Deze overtuigingen helpen in het stellen van doelen, het bepalen van de ESG research agenda en als onderbouwing voor een deel van de huidige instrumenten en het huidige beleid.

Review uitsluitingsclausule

Een van de instrumenten die wij tot onze beschikking hebben om veranderingen tot stand te brengen is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Soms stellen wij vast dat die dialoog niet werkt of dat ondernemingen producten maken die wij onwenselijk vinden (en waar een dialoog geen verandering gaat opleveren). In zulke ondernemingen willen wij niet langer beleggen. Dat heet uitsluiting. Wij bekijken periodiek de manier om tot besluiten te komen in welke producten (en ondernemingen) wij niet langer beleggen. In 2019 hebben we nieuwe categorieën toegevoegd. In de loop van 2020 zullen we meer producten onder de loep nemen.

Focus op ESG bij managerselectie

In 2019 is er voor de beleggingscategorieën Nederlandse hypotheken en niet-beursgenoteerd onroerend goed gezocht naar een additionele vermogensbeheerder. Een belangrijk element bij deze zoektocht was een verdere verbetering van het ESG-profiel van beide allocaties.

Transparantie Top 25

De Raad van Bestuur van Unilever APF heeft in 2019 in haar bestuursvergaderingen diverse malen aandacht besteed aan het geven van meer transparantie over haar beleggingen. Dit heeft geleid tot het besluit om met ingang van het eerste kwartaal van 2020 de 25 grootste individuele beleggingen voor een aantal beleggingscategorieën te publiceren op de website.

Unilever APF onderschrijft Klimaatakkoord

Unilever APF is een van de 50 financiële instellingen die in juni 2019 is aangehaakt bij het Klimaatakkoord. Alle instellingen gaan hun bestaande doelen voor reductie van broeikasgassen (CO₂) aanscherpen met als doel om in 2030 de CO₂-uitstoot te halveren ten opzichte van 1990. Een onafhankelijke instantie zal elke vijf jaar de voortgang monitoren.

IMVB-convenant

Het convenant is een initiatief van pensioenfondsen om op basis van OESO-richtlijnen en uitgangspunten van de Verenigde Naties (de UN Guiding Principles) samen te werken bij het identificeren, prioriteren en oppakken van negatieve effecten van het beleid van ondernemingen voor de samenleving en/of het milieu. De ondertekenaars zijn niet alleen pensioenfondsen (waaronder Unilever APF) maar ook NGO's (niet-gouvernementale Organisaties) zoals Amnesty International. Unilever APF is vertegenwoordigd in onder meer werkgroepen en heeft het zogeheten Brede Spoor van het convenant ondertekend.

Verantwoordelijk aandeelhouder

Ook in 2019 heeft Unilever APF zich opgesteld als actieve en verantwoordelijke aandeelhouder door te stemmen op elke aandeelhoudersvergadering. Dat doen we via Hermes EOS, waarin wereldwijd institutionele beleggers zich gezamenlijk inzetten voor een betere wereld. Samen hebben we impact op bedrijven over de hele wereld. Wanneer er een

Klimaatakkoord

Unilever APF is een van de 50 financiële instellingen die in 2019 zijn aangehaakt bij het onlangs gesloten Klimaatakkoord. Dit betekent dat zij hun bestaande doelen voor reductie van broeikasgassen (CO₂) gaan aanscherpen.

Alle betrokken instellingen hebben afgesproken, dat ze zich houden aan de Parijse Klimaatafspraken waarop het Klimaatakkoord van het kabinet is gebaseerd.

Concreet wil dat zeggen dat ze vanaf 2020 melden hoeveel CO₂ hun financieringen en beleggingen uitstoten en uiterlijk in 2022 duidelijk maken wat ze gaan doen om die uitstoot te verminderen. Vervolgens moet de CO₂-uitstoot in 2030 gehalveerd zijn ten opzichte van 1990.

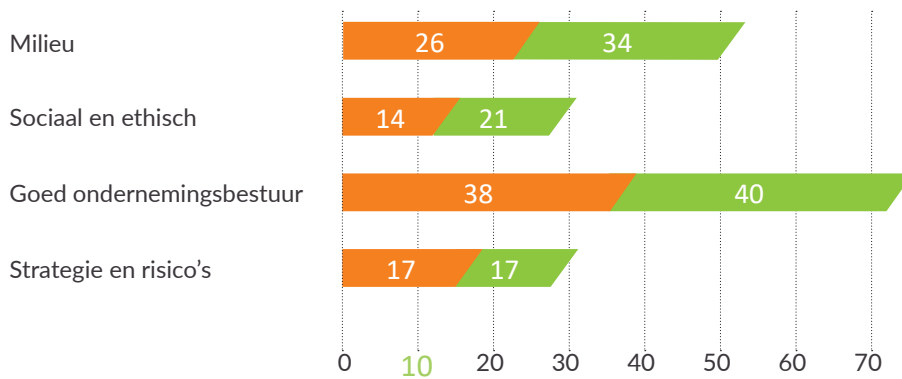
De toezegging werd ondertekend door banken, verzekeraars, vermogensbeheerders en pensioenfondsen. De 9 betrokken pensioenfondsen – waaronder Unilever APF – beheren samen ruim € 800 miljard.

stem tegen het management wordt uitgebracht, wordt er met het betreffende bedrijf gecommuniceerd om dit toe te lichten en om constructieve oplossingen aan te dragen. In 2019 hebben we via Hermes EOS met 105 bedrijven waarin we beleggen in het kader van engagement intensief overleg gevoerd over 207 doelstellingen op het gebied van

milieu, sociale en ethische onderwerpen, goed ondernemingsbestuur, strategie en risico's. Op 92 aandeelhoudersvergaderingen over de hele wereld hebben we onze stem uitgebracht over 1.415 resoluties. In 51 van die vergaderingen hebben we op één of meer resoluties tegen het voorstel van de onderneming gestemd.

Resultaten engagement

Hieronder ziet u in hoeveel van de 207 doelstellingen onze engagement tot verbeteringen leidde.

- Geen verandering
- Positieve verandering ten minste een stap voorwaarts op de milestone-ladder:

Milestone 1: Voldoende bezorgdheid bij onderneming over de doelstellingen

Milestone 2: Erkenning van de doelstellingen

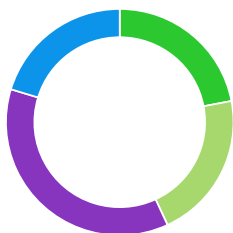
Milestone 3: Ontwikkeling van een geloofwaardige strategie voor de doelstellingen

Milestone 4: Implementatie van de strategie of adequate maatregelen

ESG in beeld

Engagement

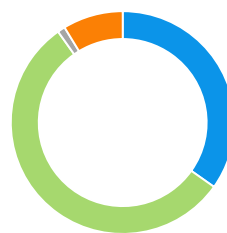
We spraken wereldwijd 105 ondernemingen aan op hun beleid over 207 ESG-onderwerpen.

- Milieu – 22,0%
- Sociaal en ethisch – 21,1%
- Goed ondernemingsbestuur – 36,6%
- Strategie en risico's – 20,3%

Stemmen

Wereldwijd stemden we op 92 aandeelhoudersvergaderingen over 1.415 resoluties.

- Vergaderingen waarop we vóór stemden – 34,8%
- Vergaderingen waarop we tegen stemden (of tegen ónthouding) – 55,4%
- Vergaderingen waarop we ons onthielden van stemming – 1,1%
- Vergaderingen met 'management by exception' 8,7%

ESG in de praktijk

Ons ESG-beleid kent verschillende pijlers

Dialogoog

Via Hermes EOS spreekt Unilever APF ondernemingen aan op ongewenst gedrag. Hiervoor kunnen zogeheten engagementtrajecten worden opgestart.

Stemmen

Via Hermes EOS stemmen we op aandeelhoudersvergaderingen met als doel positieve veranderingen te bewerkstelligen.

Uitsluiten

Unilever APF belegt niet in ondernemingen die betrokken zijn bij clusterwapens of ondernemingen die de ESG-criteria stelselmatig schenden en dit blijven doen nadat ze hierop zijn aangesproken. We hebben ook sommige bedrijfstakken uitgesloten, zoals de tabaksindustrie (sinds 2018), en bedrijven die meer dan 50% van de omzet halen uit kolenwinning of energie uit kolen (sinds 2017). Het uitsluitingsbeleid is alleen van toepassing op de directe beleggingen van Unilever APF. Unilever APF maakt ook gebruik van beleggingsfondsen met meerdere participanten. Door de schaalvoordelen van deze fondsen blijven de kosten laag, maar helaas zijn deze fondsen minder ver met het uitsluiten van bepaalde bedrijfstakken. Wij streven vanzelfsprekend naar verdere uitsluiting in deze fondsen. De lijst met uitsluitingen vindt u op onze website.

Positieve selectie

We stimuleren onze vermogensbeheerders om beleggingen te selecteren met de beste ESG-kenmerken. En we screenen de portefeuilles van externe beheerders om te beoordelen of ze gunstigere ESG-kenmerken hebben dan de benchmark.

Impact

Ongeveer 2% van het belegd vermogen van Progress is gebudgetteerd om te investeren in specifiek duurzame beleggingen. Voor Forward is dit 1%. In de komende jaren willen we meer gaan investeren in deze beleggingscategorie.

Speerpunten

De visie van Unilever APF op verantwoord beleggen is afgestemd op de langetermijnvisie van Unilever zoals die is vastgelegd in haar Sustainable Living Plan. Unilever APF heeft enkele thema's uit het USLP overgenomen en heeft daarom een sterke focus op het ondersteunen van transitie naar duurzaamheid op het gebied van:

- energieproductie en -gebruik: van fossiele naar hernieuwbare energie om de klimaatverandering tegen te gaan;
- gezondheid en hygiëne: verbetering van de leefomstandigheden van zowel producenten als consumenten;
- duurzame landbouw

Vermogensbeheer

Beleggingsmix

De Raad van Bestuur bekijkt periodiek of het beleggingsbeleid nog wel aansluit bij de marktontwikkelingen. Een onderzoek is uitgevoerd of de uitgangspunten en aannames van de ALM-studies dusdanig veranderd zijn dat het wenselijk was om de ALM-studies te vervroegen naar 2020.

Uit het onderzoek bleek o.a. dat de strategische beleggingsmix met hoge waarschijnlijkheid er niet significant anders uit zal komen en dat het geen toegevoegde waarde heeft om de ALM-studies te vervroegen.

Door de lage renteomgeving in 2019 is bijvoorbeeld bekeken of er acties nodig waren om de dekkinggraad te ondersteunen. Ook zijn de bandbreedtes en tracking errors herijkt en is vastgesteld dat het strategisch gewicht voor Emerging Markets aandelen nog steeds gerechtvaardigd is. Het mandaat voor hypotheken aan Uninvest Company, onze vermogensbeheerder en fiduciair manager, is aangepast en een search is opgestart om een extra manager te vinden voor deze beleggingscategorie.

Evaluatie LDI-manager en custodian

Zowel onze LDI-manager als onze custodian worden periodiek geëvalueerd. De contracten en service-level agreements zijn onderzocht. Uit het onderzoek is een aantal verbeterpunten gekomen, die toegepast zullen worden.

Central Clearing

Unilever APF heeft enige tijd geleden voorgesorteerd om centraal te kunnen clearen (het afhandelen van derivaten via een centrale instelling). Vanwege de hogere kosten van centraal clearen, is het een goed besluit gebleken om bilateraal te blijven werken, waarbij continu de situatie gemonitord werd. Eind 2019 lijkt een kantelpunt bereikt waarbij central clearing flexibeler, aantrekkelijker en goedkoper werd dan bilateraal handelen. Daarmee kwam er momentum om voor beide kringen meer transacties centraal te clearen, tenzij blijkt dat bilateraal op dat moment gunstiger is.

Risicobeheersing

Een pensioenfonds loopt risico's. De beheersing van die risico's is een van de kerntaken van de Raad van Bestuur. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe bij Unilever APF de risicobeheersing voor de kringen Progress en Forward geregeld is.

Voor het beheersen van de risico's gaan we uit van integraal risicobeheersingsbeleid en maken we gebruik van ons risicoraamwerk, oftewel Risk Control Framework (RCF), dat ons in staat stelt helder inzicht te verkrijgen in de aanwezige risico's en grip geeft op de beheersing daarvan.

In 2019 zijn alle risico's permanent gemonitord. De Raad van Bestuur heeft met rapportages over de verschillende risico's via een zogeheten dashboard voortdurend grip gehouden op de beheersing ervan. De onafhankelijke risk controller controleert onder andere of belangrijke controles juist, volledig en tijdig worden uitgevoerd. De interne audit, uitgevoerd door een externe partij, beoordeelt of de interne controles adequaat zijn uitgevoerd. U vindt een overzicht van de verschillende risico's in het kader over integrale risicobeheersing en transparantie op pagina's 39 en 40. Hieronder lichten we een aantal onderwerpen uit, dat in 2019 bijzondere aandacht heeft gevraagd.

De risicobeheersing van de kringen Progress en Forward is gebaseerd op hetzelfde risicobeheersingsbeleid, waarvan het RCF een onderdeel is. Wel is de invulling bij sommige risico's verschillend. We geven dat waar relevant hieronder aan.

Onderhoud risicoraamwerk

De opzet van het risicoraamwerk wordt eens in de drie jaar getoetst aan ontwikkelingen in de markt en bij het pensioenfonds zelf. In 2019 is het risicoraamwerk getoetst door een externe adviseur. Hieruit zijn geen grote aandachtspunten naar voren gekomen. Tijdens de jaarlijkse update zijn in 2019 het integraal risicobeheersingsbeleid, het IT- en informatiebeveiligingsbeleid en het beleid omtrent gerechtelijke procedures/class actions bijgewerkt en een nieuw audit charter opgesteld.

Solvabiliteitsrisico

Eén van de centrale financiële risico's in het risicoraamwerk is het solvabiliteitsrisico. Dat is het risico dat we op termijn de pensioenuitkeringen niet kunnen betalen. Voor het monitoren daarvan gebruiken wij drie parameters: het surplus at risk voor Progress, het vereist eigen vermogen bij Forward en de volatiliteit van de dekkingsgraad en de laagste dekkingsgraad bij beide kringen. Het surplus at risk geeft aan hoeveel geld verloren kan worden binnen één jaar met een kans van 2,5% en de laagste dekkingsgraad maakt inzichtelijk hoe ver de dekkingsgraad bij dat verlies wegzakt. De volatiliteit van de dekkingsgraad geeft aan hoe de dekkingsgraad kan schommelen.

In 2019 is het surplus at risk bij Progress gestegen van € 574 miljoen naar € 848 miljoen, wat wijst op een toename van het risico, met name door de beweeglijkheid van aandelen. De volatiliteit van de dekkingsgraad nam toe van 6,8% naar 9,7% en de laagste dekkingsgraad daalde van 116% naar 107%. Bij Forward is het vereist eigen vermogen gedaald van 125% naar 123%. De volatiliteit van de dekkingsgraad nam toe van 6,4% naar 10,7% en de laagste dekkingsgraad daalde van 116% naar 103%. Alle parameters van beide kringen bevinden zich binnen aanvaardbare grenzen.

Liquiditeit

Ook in 2019 is extra aandacht uitgegaan naar het liquiditeitsrisico. Daarbij spelen veranderende bancaire regels een rol, waarbij in derivatenprogramma's aan partijen om hogere kwaliteit van onderpand wordt gevraagd.

Andere aandachtspunten in 2019

Brexit

Vanaf de tweede helft van 2018 heeft Unilever APF zich terdege voorbereid op de mogelijke gevolgen van de Brexit voor de internationale financiële dienstverlening. Wij doen uiteraard veel zaken met financiële dienstverleners in het Verenigd Koninkrijk. We hebben in een vroeg stadium gewaarborgd dat deze partijen tijdig voldoende maatregelen treffen zodat ook bij een 'harde' Brexit, zonder mitigerende maatregelen vanuit de overheden, de dienstverlening aan ons geen hinder ondervindt. Waar dat vanuit de financiële dienstverlener onvoldoende is zeker gesteld, heeft Uninvest alternatieven geïmplementeerd. Het hele jaar zijn de risico's van een Brexit maandelijks bekeken en indien nodig is actie ondernomen om het risico te verlagen.

IORP II

Op 18 december 2018 is de Eerste Kamer akkoord gegaan met de aanpassing van de pensioenwetgeving als gevolg van de aanpassing van de Europese Pensioenfondsenrichtlijn (IORP II).

Het doel van deze richtlijn is het bevorderen van de verdere ontwikkeling van tweedepijlerpensioenen in de Europese Unie. De gewijzigde richtlijn en de uit de richtlijn voortvloeiende wetsvoorstellen bevatten bepalingen onder andere over informatieverstrekking, sleutelfuncties (risicomanagement, actuariële functie en interne audit) en een eigenrisicobeoordeling. Op 1 januari 2019 is IORP II in werking getreden. Gedurende 2019 heeft intensief contact plaatsgevonden met de DNB om de inrichting van de sleutelfunctiehouders te bespreken. Het resultaat hiervan is dat er uiteindelijk gekozen is voor insourcing van de sleutelfunctiehouder interne audit. De sleutelfuncties moeten per 1 september 2020 ingericht zijn.

Een overzicht van alle risico's die we monitoren in ons risicoraamwerk, als onderdeel van ons risicobeheersingsbeleid, vindt u in de kaders op de volgende bladzijden.

Integrale risicobeheersing en transparantie

Het Risk Control Framework (RCF) maakt onze (integrale) risicobeheersing tot een systematisch proces waarbij we doelstellingen bepalen, risico's in kaart brengen, controlemaatregelen nemen en resultaten monitoren. In het framework hebben we vijftien risico-onderwerpen beschreven op basis van de componenten strategie, uitvoering en controle.

De Raad van Bestuur wordt op maandbasis geïnformeerd over zowel de financiële als niet-financiële risico's die gelopen worden. Als er gedurende de maand ontwikkelingen zijn die de aandacht van de Raad van Bestuur vragen, wordt er een tussentijds overleg gepland. Unilever APF heeft een onafhankelijke risk controller.

volatiliteit van de dekkingsgraad en de laagste dekkingsgraad bij beide kringen.

Renterisico (en inflatierisico)

Onze strategie is erop gericht de beleggingen aan te laten sluiten op de pensioenverplichtingen. Het renterisico wordt daarom zodanig afgedekt dat het resterende risico qua omvang in een redelijke verhouding staat tot de overige risico's. Bij Progress wordt ook het inflatierisico gedeeltelijk afgedekt. Meer over rente- en inflatierisico's vindt u in de hoofdstukken Resultaten en ontwikkelingen in 2019 per kring.

Kredietrisico

Om het risico te verlagen dat onze tegenpartijen hun financiële verplichtingen niet nakomen, stellen we ondergrenzen aan de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en limieten aan de gevoeligheid van de uitstaande posities per tegenpartij. De tegenpartijen voor derivatentransacties worden, zowel aan de hand van ratings als van markt-indicaties van het faillissementsrisico, gemonitord.

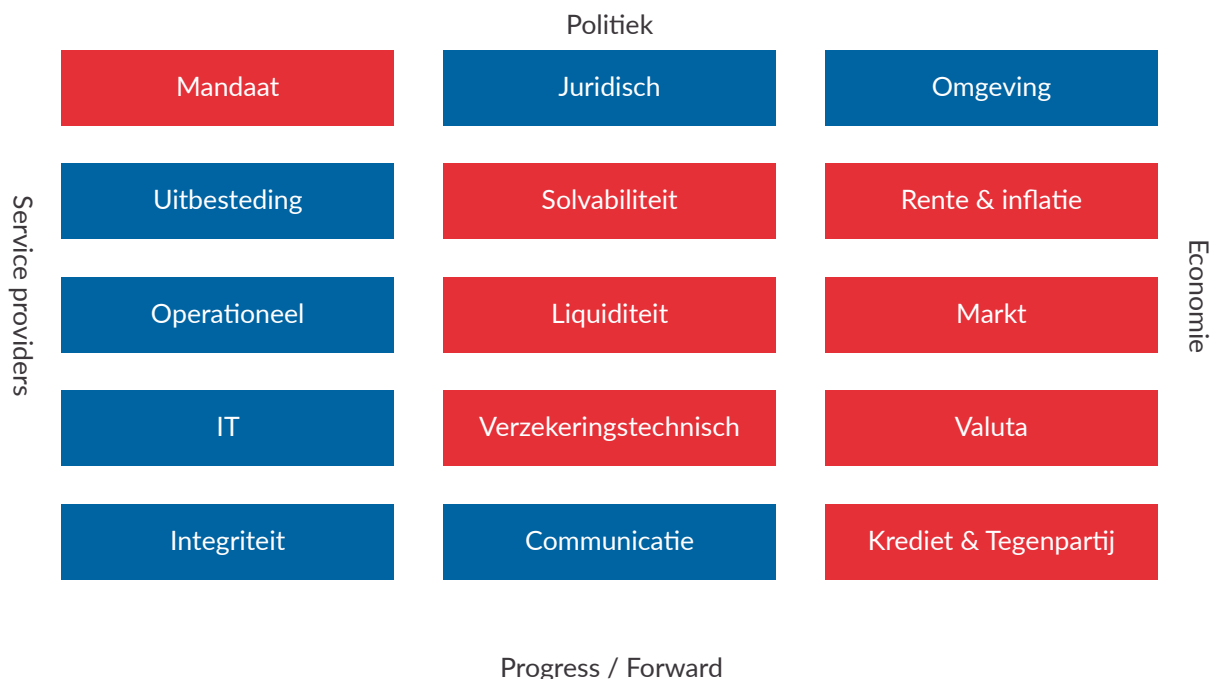
Financiële risico's

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat Progress en/of Forward de beoogde pensioenuitkeringen op de lange termijn niet kunnen betalen. Dit risico drukken we uit in een absoluut bedrag, het surplus at risk bij Progress, en in percentages: het vereist eigen vermogen bij Forward, de

Risico Control Framework

- Financiële risico's
- Niet-financiële risico's

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een kring door een tekort aan liquide middelen niet in staat is om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te voldoen. Om dat te voorkomen rekenen we onder meer een stress-scenario door voor het bepalen van de omvang van het neerwaartse liquiditeitsrisico. Indien nodig kunnen we voldoende middelen uit het liquide deel van de beleggingsportefeuille vrijmaken.

Mandaatrisico

Binnen ons mandaat leggen we vast hoeveel de feitelijke beleggingsportefeuille van de strategische beleggingsportefeuille mag afwijken. Tevens leggen we benchmarks vast, bandbreedtes per beleggingscategorie en een opsomming van de toegestane beleggingscategorieën.

Marktrisico

Onze strategie is de beleggingsportefeuilles zodanig samen te stellen dat er enerzijds een optimaal rendement wordt behaald en dat anderzijds de onderliggende marktrisico's worden beperkt door spreiding over verschillende beleggingscategorieën.

Valutarisico

Bij Progress dekken we de valuta-exposure strategisch voor 80% af voor twee valuta, namelijk de Amerikaanse dollar en het Britse pond en voor 100% als het gaat om staatsobligaties. Bij Forward wordt het valutarisico gedeeltelijk afgedekt door te beleggen in fondsen waarbinnen het valutarisico al wordt afgedekt. Het resterende valutarisico wordt voorlopig nog beheersbaar geacht, temeer daar Forward nog sterk groeit. Verdere afdekking van de valutarisico's van Forward is wel iets dat de komende jaren op de agenda staat.

Verzekeringstechnisch risico

Wij gebruiken realistische actuariële grondslagen. Van de verzekeringstechnische risico's is het langlevensrisico veruit het grootste risico. We houden daar rekening mee in ons beleggingsbeleid.

Niet-financiële risico's

Uitbestedingsrisico

Met elke dienstverlener hebben we de gemaakte afspraken vastgelegd in contracten en een Service Level Agreement (SLA). Wij verlangen van deze partijen dat zij een bevestigende verklaring van een onafhankelijke externe accountant opnemen, bijvoorbeeld door middel van een ISAE 3402 Type II verklaring. Jaarlijks rapporteren de uitvoerend bestuurders over de kwaliteit van de uitbestedingspartners aan de Raad van Bestuur.

Operationeel risico

We richten ons voornamelijk op de interne operationele risico's als de bedrijfsarchitectuur (processen) en de interne beheeromgeving (medewerkers). Hieronder valt ook het Modelrisico. We willen met het RCF onder meer waarborgen dat modellen en waarderingen consistent en correct worden gebruikt. Daarom zijn we transparant over de aannames en waarderingen, alsook over de robuustheid, de validatie en de toepassing van de modellen.

IT-risico

IT is in toenemende mate een cruciale rol gaan spelen bij pensioenfonds. Daarom is IT binnen het RCF als zelfstandig risico op het hoogste niveau benoemd.

Integriteitsrisico

Wij vinden het van groot belang dat alle bestuurders, eigen medewerkers en wederpartijen integer zijn en blijven, zowel in hun feitelijke handelingen, als in het voorkomen van de schijn van niet-integer handelen.

Juridisch risico

We hebben vastgelegd hoe we controle houden over juridische risico's door onder meer specifieke controles uit te voeren op relevante rechtsgebieden.

Communicatierisico

In ons communicatiebeleidsplan leggen we vast hoe we duidelijk, begrijpelijk, juist en tijdig communiceren.

Omgevingsrisico

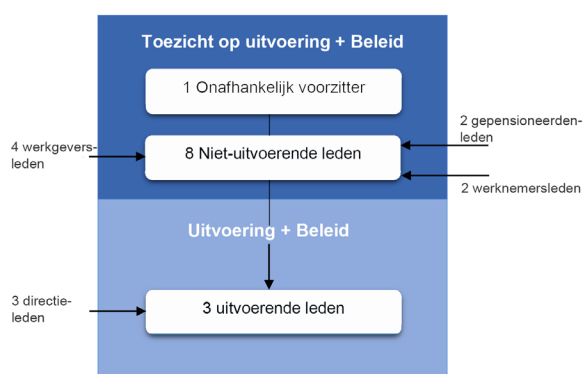
Hier monitoren we expliciet welke risico's er van buiten op ons fonds afkomen, zoals (onverwachte) wijzigingen in de regelgeving, klimaatveranderingen, wijzigende concurrentieverhoudingen of veranderende wensen van belanghebbenden.

Governance – de organisatie in beeld

Bestuur en organisatie

Raad van Bestuur en bestuurscommissies

Unilever APF heeft een Raad van Bestuur die is ingericht volgens het zogeheten omgekeerd gemengd model (one-tier board model). Hierin hebben de bestuursleden vanuit de traditionele geledingen (werkgever, werknemers en pensioengerechtigden) de status van niet-uitvoerend bestuurslid. Daarnaast zijn er directieleden van Unilever APF benoemd tot uitvoerende bestuursleden. De Raad van Bestuur heeft een onafhankelijk voorzitter, die ook een niet-uitvoerend bestuurder is. De niet-uitvoerende en uitvoerende bestuursleden nemen samen, als Raad van Bestuur, de belangrijke beleidsbeslissingen.

De Raad van Bestuur bestaat uit twaalf personen. De personalia zijn als bijlage 1 aan dit jaarverslag toegevoegd. De uitvoerend bestuurders zijn in dienst van Unilever APF. De onafhankelijk voorzitter, de bestuurders die worden voorgedragen door de pensioengerechtigden, de uitvoerende bestuursleden en de vakbondsvertegenwoordiger (één van de werknemersleden) ontvangen een beloning voor hun werkzaamheden.

Niet uitvoerend bestuurders

De niet-uitvoerende leden hebben een toezicht-houdende rol. Ze letten op het functioneren van de Raad van Bestuur als geheel, met speciale aandacht voor adequate risicobeheersing en zorgvuldige afweging van de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden. Ze zien ook toe op het

handelen van de uitvoerende bestuursleden, die verantwoordelijk zijn voor de operationele zaken.

Uitvoerend bestuurders

De uitvoerend bestuurders van Unilever APF zijn verantwoordelijk voor de invulling van het niet-strategische beleid en de uitvoering. Er zijn drie uitvoerend bestuurders.

Auditcommissie

De auditcommissie ondersteunt de Raad van Bestuur op het gebied van compliance en risicobeheersing bij Unilever APF, de monitoring van het beleggingsbeleid en het nemen van gemandateerde beslissingen over onder andere:

- het integrale risicomanagement;
- opzet en werking van de administratieve organisatie/interne beheersing;
- IT-risico's;
- compliance;
- verslaglegging.

De auditcommissie wordt gevormd door drie niet-uitvoerend bestuursleden.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie heeft onder andere de volgende taken:

- het adviseren van de Raad van Bestuur over het strategische beleggingsbeleid;
- het houden van toezicht op het operationeel beleggingsbeleid, onder meer via beleggingsrapportages;
- het houden van toezicht op beleggingsrisico's.

In de commissie zitten drie leden van de Raad van Bestuur (uitvoerend- en niet-uitvoerend). Daarnaast zijn er drie externe (beleggings)adviseurs aan de commissie verbonden.

HR-commissie

De HR-commissie is een commissie van drie niet-uitvoerende bestuursleden die voorbereidend werk verricht voor de Raad van Bestuur waar het gaat om continuïteit, (permanente) educatie, geschiktheid, beloningsbeleid en arbeidsvoorwaarden.

Verantwoordingsorgaan

Elke kring binnen Unilever APF heeft zijn eigen verantwoordingsorgaan, met vertegenwoordigers van de werknemers, de werkgever en (bij Progress) de pensioengerechtigden. Omdat er bij Forward nog niet genoeg pensioengerechtigden zijn, zijn deze op dit moment ook nog niet vertegenwoordigd in het verantwoordingsorgaan.

De Raad van Bestuur legt aan het verantwoordingsorgaan van elke kring verantwoording af over het gevoerde beleid. Het verantwoordingsorgaan geeft ieder jaar een oordeel over het handelen van de Raad van Bestuur en over de beleidskeuzes die de Raad van Bestuur heeft gemaakt voor de kring. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan onder andere de volgende taken:

- adviseren over het beloningsbeleid;
- adviseren over een wijziging van de statuten;
- adviseren over het communicatiebeleid en de interne klachten- en geschillenregeling;
- adviseren over de uitvoeringsovereenkomst tussen Unilever en Unilever APF. Hierin staan onder andere afspraken over indexatie en premie.

Het verantwoordingsorgaan van Progress bestaat uit twaalf leden: vier leden vertegenwoordigen de deelnemers, zes leden de pensioengerechtigden en twee leden de werkgever. Het verantwoordingsorgaan van Progress heeft een stemverhouding die jaarlijks aangepast wordt aan de actuele verhouding tussen pensioengerechtigden en deelnemers. Per 1 januari 2019 is deze verhouding 5:1. De pensioengerechtigden hebben in 2019 totaal twintig stemmen: 3,33 stem per lid dus. De vertegenwoordigers van de deelnemers hebben elk een stem. De vertegenwoordigers van de werkgevers houden elk twee stemmen.

Aantal bijeenkomsten Raad van Bestuur en bestuurscommissies

De Raad van Bestuur is in 2019 vier keer bijeen geweest. Daarnaast is er bovendien twee keer een gecombineerd overleg gevoerd met de verantwoordingsorganen van Progress en Forward. De niet-uitvoerende bestuurders hebben ook aan de beide verantwoordingsorganen gezamenlijk verantwoording afgelegd in een aparte vergadering.

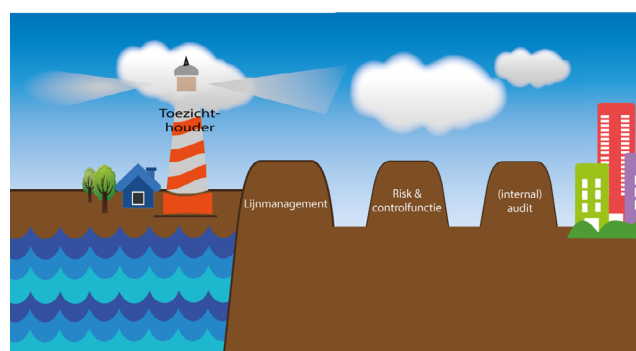
De auditcommissie heeft in 2019 vier keer vergaderd. De commissie heeft daarnaast onafhankelijk van de uitvoerende bestuursleden overleg gehad met de accountant en certificerend actuaris. De beleggingsadviescommissie heeft drie keer vergaderd, steeds in aanwezigheid van externe adviseurs en van vertegenwoordigers van Uninvest. De HR-commissie heeft in 2019 drie keer vergaderd.

Scholing

Permanente educatie staat hoog in het vaandel bij Unilever APF. Ook in 2019 hebben we geïnvesteerd in de scholing van de bestuursleden en leden van de verantwoordingsorganen. De leden van de verantwoordingsorganen krijgen 2x per jaar, en de bestuursleden 3x per jaar de mogelijkheid een themasessie te volgen van een dagdeel waarin een gekozen onderwerp uitvoerig behandeld wordt. De bestuursleden hebben bovendien hun kennis verbreed door individuele opleidingen, externe seminars en informatiebijeenkomsten. Verder wordt elke bestuursvergadering voorafgegaan door een educatiesessie, waarin een actueel onderwerp wordt behandeld dat bij voorkeur te maken heeft met de agenda van de vergadering.

Three lines of defence

Unilever APF heeft het risicomanagement ingevuld volgens het “three lines of defence” principe. Dit houdt in dat er sprake is van strikte scheiding tussen uitvoering, monitoring en evaluatie van risicomanagementprocessen. Het draagt ook bij aan het versterken van de risicocultuur binnen de organisatie. Voor het uitvoeren van de interne audit heeft Unilever APF een externe partij ingehuurd. Drie keer per jaar rapporteert deze partij hierover aan de auditcommissie.

Compliance

De Raad van Bestuur hecht sterk aan de naleving van interne en externe regelgeving om de integriteit van bestuursleden, medewerkers en andere aan het fonds verbonden personen te waarborgen. We hebben een gedragscode die ondertekend moet worden door verbonden personen en waarvan de naleving jaarlijks wordt uitgevraagd en gemonitord. Tevens wordt toegezien op het melden van nevenfuncties.

Bovendien wordt periodiek gevraagd naar de wens en noodzaak om binnen de Raad van Bestuur te spreken over compliance aangelegenheden. Tevens wordt elke vergadering gestart met een expliciete uitvraag naar conflict of interest. In 2019 zijn er geen additionele zaken aan de orde gesteld. De compliancefunctie is binnen het “three lines of defence” model onafhankelijk ingevuld.

Code Pensioenfonds

Unilever APF volgt de normen voor goed pensioenfondsbestuur zoals die zijn vastgelegd in de Code Pensioenfonds. De bepalingen in de code gaan over het functioneren van de Raad van Bestuur en andere organen, maar ook over onderwerpen als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen.

Unilever APF controleert of het fonds aan de normen van de Code Pensioenfonds voldoet. De resultaten van deze toetsing worden vastgelegd en voorgelegd aan de uitvoerend bestuurders en het intern toezicht.

Zoals de code voorschrijft, hanteren wij het pas-toe-of leg-uit-principe. Daarnaast rapporteren we over de normen waarover volgens de code altijd dient te worden gerapporteerd. Met uitzondering van norm 33 (voor wat betreft het verantwoordingsorgaan van Progress) voldeden wij in 2019 aan alle normen van de code. Hieronder een samenvattend overzicht, op basis van de themastructuur van de Code Pensioenfonds.

Thema 1: Vertrouwen waarmaken

De normen die gerelateerd zijn aan dit thema zien op het gegeven dat zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen het in hen gestelde vertrouwen waarmaken. Dat moet blijken uit

adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. De strategie en de kernpunten van beleid worden door de Raad van Bestuur vastgesteld en bewaakt. De niet-uitvoerende bestuursleden houden toezicht op evenwichtige belangenbehartiging en risicomanagement. De Raad van Bestuur (beleid) en het niet-uitvoerend bestuur (intern toezicht) leggen verantwoording af aan de verantwoordingsorganen en publiceren hierover in dit jaarverslag en op de website. Besluit- en verslagleggingsprocedures voldoen aan professionele normen. Draagvlak onder deelnemers voor risicohouding en het ESG-beleid wordt regelmatig getoetst, in 2020 is dit opnieuw voorzien.

Uitgelicht: Norm 5: Het Bestuur legt verantwoording af over het gevoerde beleid en houdt hierbij voldoende rekening met evenwichtige belangenafweging en de risico's van belanghebbenden op korte en lange termijn.

Unilever APF voldoet aan deze norm. Er wordt verantwoording afgelegd aan de verantwoordingsorganen en aan deelnemers en maatschappij via nieuwsbrieven, website en jaarverslag. In het jaarverslag meldt de Raad van Bestuur de risico's op lange en op korte termijn in detail en in de vorm van de risicohouding op pagina 28.

Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen

De normen die zijn gerelateerd aan dit thema houden in dat een pensioenfondsbestuur zijn verantwoordelijkheid neemt voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. De taakverdeling is expliciet vastgelegd. De auditcommissie en de Raad van Bestuur beoordelen regelmatig rapportages over uitvoering en uitbesteding. Jaarlijks worden beleid en risico's geëvalueerd.

Thema 3: Integer handelen

De Code verlangt dat een cultuur van integriteit en compliance door het bestuur bevorderd wordt. De Code bevat meerdere normen die dit thema uitwerken.

Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. De compliance van Unilever APF is volledig ingeregeld. Toetsing op naleving van de gedragscode, met daarin onder meer bepalingen over nevenfuncties en belangenverstrengeling, vindt jaarlijks plaats. De compliance officer rapporteert hierover aan de auditcommissie. De organisatie kent een vertrouwenspersoon en een klokkenluidersregeling.

Thema 4: Kwaliteit nastreven

Een pensioenfonds dient hoge kwaliteitseisen te stellen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.

Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. Alle bestuursgremia evalueren hun functioneren jaarlijks. Daarnaast spreekt de voorzitter jaarlijks de bestuursleden en spreekt hij hen zo nodig ook tussentijds aan op hun functioneren. Onafhankelijkheid komt hierbij ook aan de orde. Het opleidingsprogramma van de Raad van Bestuur wordt aan de hand van een GAP-analyse opgesteld, die het verschil weergeeft tussen de huidige en gewenste situatie in deskundigheid. De HR-commissie bewaakt de voortgang van het opleidingsprogramma.

Thema 5: Zorgvuldig benoemen

Uit dit thema vloeit voort dat een pensioenfonds zorgvuldig handelt bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Unilever APF voldoet, op norm 33 na voor wat betreft het verantwoordingsorgaan van Progress, aan alle normen binnen dit thema. Vacatures worden op basis van profielen, met daarin voorkeuren rond geschiktheid en diversiteit, vervuld. Ontslag en benoemingsprocedures zijn conform de normen uit de Code Pensioenfonds vastgelegd.

Uitgelicht: Norm 33: Zowel in het Bestuur als in het Verantwoordingsorgaan is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de veertig jaar in. Het Bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het Bestuur te bevorderen.

Unilever APF vindt diversiteit en een goede afspiegeling van de populatie van deelnemers en pensioengerechtigden in de Raad van Bestuur en het verantwoordingsorgaan van groot belang. In 2019 voldeed Unilever APF niet helemaal aan de norm. In het Verantwoordingsorgaan van Progress zitten geen personen jonger dan 40 jaar. Gelet op het feit dat Progress een gesloten fonds is, en dus een verouderende populatie kent, zal dit probleem naar verwachting blijven bestaan. De Raad van Bestuur zelf en het Verantwoordingsorgaan Forward voldoen wel aan norm 33. Diversiteit blijft, ook in de toekomst, om aandacht vragen. In 2017 is er een diversiteitsbeleid opgesteld waarin we aandacht geven aan het behouden van diversiteit in de Raad van Bestuur en de verantwoordingsorganen. Dit beleid wordt elke drie jaar geëvalueerd en zonodig aangepast.

Diversiteit	Man	Vrouw	<40 jr	>40 jr
Raad van Bestuur	7	4	1	10
Verantwoordingsorgaan Progress	7	5	0	12
Verantwoordingsorgaan Forward	3	3	1	5

Uitgelicht: Norm 34: Zittingsduur lid van het Bestuur en Verantwoordingsorgaan.

Norm 34 stelt dat een bestuurslid voor maximaal vier jaar wordt benoemd en vervolgens maximaal twee keer kan worden herbenoemd. Voor de niet-uitvoerend bestuurders en de verantwoordingsorgaanleden voldoet Unilever APF aan deze norm. Voor de uitvoerend bestuurders geldt geen benoemingstermijn, aangezien zij voor onbepaalde tijd worden benoemd.

Thema 6: Gepast belonen

Verlangd wordt dat een pensioenfonds een verantwoord en beheerst beloningsbeleid voert, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. Voor de medewerkers die door Unilever gedetacheerd worden bij Unilever APF worden de Unilever-beloningsregels gevolgd. De uitvoerend bestuursleden, die in dienst zijn bij Unilever APF, worden conform het eigen beloningsbeleid betaald. Hierin wordt voldaan aan de geldende normen in de pensioensector. Variabele beloningen zijn met

ingang van 2019 geheel verdwenen. De leden van het verantwoordingsorgaan en het niet-uitvoerend bestuur worden beloofd zoals gebruikelijk in de pensioensector.

Thema 7: Toezicht houden en inspraak waarborgen

Dit thema houdt in dat een pensioenfonds intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering waarborgt.

Unilever APF voldoet aan alle normen binnen dit thema. Het intern toezicht wordt uitgevoerd door het niet-uitvoerend bestuur. In hun profiel is rekening gehouden met de voor intern toezicht noodzakelijke competenties. Zij zijn hierop getoetst en besteden hieraan aandacht in hun zelfevaluatie. Zowel de Raad van Bestuur als het intern toezicht spreken regelmatig met de verantwoordingsorganen. De accountant en certificerende actuaris verrichten naast hun controletaken geen werkzaamheden voor Unilever APF. Hun functioneren wordt jaarlijks door de auditcommissie geëvalueerd.

Uitgelicht: Norm 47: Het intern toezicht betreft de Code Pensioenfonds bij de uitoefening van zijn taak.

De Code Pensioenfonds is onderdeel van de toezichtsrapportage.

Thema 8: Transparantie bevorderen

Uit de normen van dit thema vloeit voort dat een pensioenfonds openheid dient na te streven, communiceert over missie, strategie en risico's en verantwoording aflegt over gevoerd beleid.

Unilever APF voldoet aan de normen binnen dit thema. Het streven is transparant te zijn, waarbij steeds ruimte voor verbetering blijkt te bestaan, mede omdat de verwachtingen ten aanzien van de mate van transparantie ook stijgen. In het communicatiebeleidsplan 2019 – 2021 wordt hier aandacht aan gegeven. Daarnaast heeft transparantie op het gebied van duurzaam beleggen bijzondere aandacht.

Uitgelicht: Norm 58: Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in de missie, visie en strategie.

Dat doen we in dit jaarverslag, maar ook op onze website. Ook legt de Raad van Bestuur verantwoording af in hoeverre de gestelde doelen zijn bereikt.

Uitgelicht: Norm 62: Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.

Wij geven een duidelijk beeld van ons ESG-beleid in ons jaarverslag en op onze website. Ook is het beleid vastgelegd in de verklaring inzake de Beleggingsbeginselen en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota.

Strategie en doelstellingen voor de lange termijn

In 2017-2018 heeft de Raad van Bestuur de strategie van Unilever APF opnieuw vastgesteld. Hierbij is in de eerste plaats gekeken naar het basisscenario, waarbij Unilever APF een efficiënte pensioenuitvoerder is voor uitsluitend Unilever. Ook zijn er langetermijndoelstellingen geformuleerd voor de periode tot 2022:

- Unilever APF wil zich voortdurend ontwikkelen om de deelnemers in de kringen steeds beter in staat te stellen om de eigen pensioensituatie te overzien en te bepalen.
- Op lange termijn streeft Unilever APF naar reële (volledig geïndexeerde) pensioenen voor alle deelnemers.
- Unilever APF streeft naar continuïteit in de dienstverlening naar opdrachtgevers.
- De uitvoeringsorganisatie van Unilever APF moet nu en in de toekomst in staat zijn om op het gewenste kwaliteitsniveau en tegen acceptabele kosten solide uitvoering te verzorgen op alle aspecten van het pensioenbedrijf.
- Unilever APF wil binnen de door de deelnemers aangegeven kaders rond kosten, rendement en risico maximaal bijdragen aan het bereiken van positieve effecten op het gebied van klimaat, sociale omstandigheden en besturing.

Weerstandsvormogen

Unilever APF moet wettelijk een weerstandsvormogen aanhouden. Dit is bedoeld om onverwachte claims uit de bedrijfsvoering van Unilever APF op te vangen, die niet mogen worden doorbelast aan de kringen. Denk hier bijvoorbeeld aan operationele of IT-fouten die leiden tot dataverlies en mogelijke

claims van deelnemers. Het weerstandsvermogen moet minimaal 0,3% bedragen van het opgetelde balanstotaal van de kringen, of 0,2% gecombineerd met een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die ten minste € 25 miljoen verzekert. Unilever APF heeft voor deze laatste optie gekozen en houdt daarmee rond de € 12 miljoen als weerstandsvermogen aan, dat belegd wordt in geldmarktfondsen.

Communicatie

Wij vinden het van groot belang dat onze deelnemers en pensioengerechtigden weten waar ze met hun pensioen aan toe zijn. Wij spannen ons dan ook sinds jaar en dag in voor een goede communicatie. In 2018 hebben we een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld voor de periode 2019 – 2021. Daarin hebben we voor de verschillende doelgroepen geformuleerd wat onze doelstellingen zijn. Deze doelstellingen passen bij de leeftijdsafhankelijke doelgroepen (tot 35 jaar, 35-55 jaar en vanaf 55 jaar). Bijvoorbeeld voor een 55-plusser is de doelstelling dat de deelnemer weet wanneer hij met pensioen kan en hoe inzicht verkregen wordt in de keuzes bij pensionering. Vanuit onze missie geldt in het algemeen dat we willen bereiken dat alle doelgroepen ons zien als een betrouwbare, deskundige, open en integere ‘wegwijzer’, waardoor het vertrouwen gehandhaafd blijft. Daarbij streven we ernaar dat deelnemers goed inzicht hebben in hun pensioensituatie en in staat zijn bewuste pensioenkeuzes te maken.

In 2019 zijn we gestart met de voorbereidingen om het mogelijk te maken om ons communicatiethema voor de periode 2019 – 2021 waar te maken: ‘De weg naar toegankelijker, relevanter en moderner communiceren’. We streven naar communicatie die de deelnemer meer open laat staan voor informatie over hun pensioen. Dat doen we door hen met prikkelende, laagdrempelige en eigentijdse communicatie te benaderen en hen zo over een eerste drempel heen te helpen. Als die (denkbeeldige) barrière is genomen, kunnen we vervolgens meer inhoudelijk over hun pensioen communiceren.

We streven ernaar om zoveel mogelijk communicatieuitingen vanaf 2020 digitaal aan te bieden. Daarnaast blijven we gebruik maken van mondelinge communicatie, zoals de pensioensprekuren.

We vinden het belangrijk te waarborgen dat onze communicatie begrijpelijk is. Dat doen we onder meer door belangrijke communicatie vooraf te toetsen bij een lezersgroep. Ook meten we regelmatig het effect van onze inspanningen.

Veranderingen in administratie

Op 1 januari 2019 zijn we overgegaan naar een andere provider voor het bruto-nettotraject (pensioenuitbetalingen). Dit was een omvangrijk project. Door de grote inzet van de betrokken medewerkers is de implementatie tijdig gerealiseerd. In de loop van 2019 is intensief gewerkt aan het verminderen van de controles en de handmatige handelingen.

Daarnaast is in 2018 het besluit genomen om de pensioenadministratie verder te moderniseren teneinde de efficiency en toekomstbestendigheid van onze administratieve organisatie te vergroten en het serviceniveau voor deelnemers te verhogen. Dit project neemt meerdere jaren in beslag en zal waarschijnlijk doorlopen tot in 2021. De eerste stappen hierin zijn in 2019 gezet door de twee aparte relatiebeheersystemen (één van Progress en één van Forward) samen te voegen en meerdere processen in de administratie te automatiseren.

Het ingrijpen van medewerkers in het proces wordt beperkt tot waar dat echt nodig is. Ook zal worden overgestapt naar (zoveel mogelijk) digitale communicatie. Hierbij wordt bijvoorbeeld standaardcommunicatie met de deelnemers in hogere mate automatisch vanuit het systeem gegenereerd en ook meer persoonsgericht. Verder wordt de komende tijd gewerkt aan een eigen deelnemersportaal en een nieuwe pensioenplanner. Deze worden in 2020 opgeleverd.

Boetes en dwangsommen

In 2019 zijn geen dwangsommen of bestuurlijke boetes opgelegd aan Unilever APF.

Klachten- en geschillenregeling

Bij Unilever APF doen we ons uiterste best de pensioenregelingen zo goed en zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Toch kan het zijn dat een deelnemer het ergens niet mee eens is. Een deelnemer kan bij de Raad van Bestuur bezwaar aantekenen als hij het oneens is met de manier waarop de uitvoeringsorganisatie het pensioenreglement voor hem heeft

toegepast (er is dan sprake van een geschil). Ook kan hij een klacht indienen als hij het niet eens is met de wijze waarop Unilever APF iets heeft behandeld of uitgevoerd. De Raad van Bestuur doet dan uitspraak. De deelnemer kan klachten en geschillen daarna voorleggen aan de Ombudsman Pensioenen. De klachten- en geschillenregeling is te vinden op onze website.

In 2019 hebben we geen klachten ontvangen op het gebied van communicatie of pensioen.

Extern toezicht

Unilever APF valt onder het toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB). Toezicht op integer gedrag op de effectenmarkten en de communicatie met deelnemers vallen onder het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Verklaring beleggingsbeginselen

De Verklaring beleggingsbeginselen wordt bestuurlijk vastgesteld en beschrijft de uitgangspunten van het beleggingsbeleid. De Verklaring is opgesteld met inachtneming van de regels die verband houden met artikel 145 van de Pensioenwet.

Dienstverleningsovereenkomst

Op grond van een dienstverleningsovereenkomst tussen Unilever APF en Unilever Nederland BV detacheert Unilever medewerkers bij Unilever APF en verricht het ook een aantal ondersteunende activiteiten. De gedetacheerde medewerkers vallen onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur van Unilever APF.

Vooruitblik

2020 lijkt een jaar vol uitdagingen te worden voor Unilever APF. Door ons solide financieel beleid stonden de kringen Forward en Progress er aan het begin van 2020 goed voor. Toch is er reden om de verwachtingen over toekomstige indexatie te temperen. Eén van de redenen is dat de beleidsdekkingsgraad begin 2020 op een beduidend lager niveau start dan vorig jaar. De tweede reden is dat door overheidsregels de ondergrens waarbij je volledig mag indexeren omhoog is gegaan.

Daarnaast zijn we in 2020 onverwacht geconfronteerd met de gevolgen van het Coronavirus. Na aanvankelijk een sterke start in 2020 daalden alle effectenbeurzen in de loop van februari en maart door de gevolgen van de wereldwijde uitbraak van het Coronavirus. De impact op wereldeconomie is groot en onvoorspelbaar en de economische groei in de belangrijkste economische blokken is in het eerste en tweede kwartaal van 2020 sterk gedaald. Er ontstond een vlucht naar veiligere beleggingen en er zijn diverse rentedalingen doorgevoerd door centrale banken, waardoor de rente verder daalde. De gevolgen van de dalende rente en aandelenkoersen zijn groot. De dekkingsgraden staan onder druk, doordat beleggingen dalen en de pensioenverplichtingen stijgen.

De uitbraak van het Coronavirus heeft ook operationele impact. Er wordt door de organisatie vanuit huis gewerkt en de frequentie van communicatie op bestuursniveau is verhoogd. De continuïteit van de eigen organisatie, maar ook van alle relaties, wordt met verhoogde frequentie beoordeeld.

Financiële positie Progress

Eind maart 2020 was de actuele dekkingsgraad gedaald naar 110%. De beleidsdekkingsgraad daalde naar 124%.

Financiële positie Forward

Eind maart 2020 was de actuele dekkingsgraad gedaald naar 104%. De beleidsdekkingsgraad daalde naar 120%. Het vereist eigen vermogen per eind maart 2020 was 122%. Hiermee is kring Forward in een 'zogeheten' reservetekort beland.

Dit is gemeld aan De Nederlandsche Bank en er wordt een herstelplan opgemaakt. Een herstelplan is een berekening op basis van door DNB vastgestelde regels, die moet laten zien dat de beleidsdekkingsgraad binnen 10 jaar weer groeit naar het vereiste niveau.

Al deze factoren bij elkaar zorgen ervoor dat (volledig) indexeren lastiger wordt. Onze deelnemers hebben hierover heldere communicatie ontvangen.

Communicatie

In 2020 wordt de digitale communicatie verder ontwikkeld binnen het fonds. De komst van een deelnemersportaal waar elke deelnemer zijn eigen gegevens kan inzien samen met een pensioenplanner waar de deelnemer zelf verschillende (pensioen) keuzes kan berekenen en doorgeven zal een nieuwe fase in digitale communicatie betekenen.

Pensioenakkoord

De ontwikkelingen van de herziening van het Nederlandse pensioenstelsel blijven we op de voet volgen. Waar nodig leveren we onze input in de diverse werkgroepen die bezig zijn met de uitwerking van het in juni 2019 gesloten Pensioenakkoord.

Vermogensbeheer

Verder vindt er in 2020 op beleggingsgebied een review van de investment beliefs plaats. Aangezien transparantie over beleggingsposities onderdeel is van het IMVB-convenant zijn we in het eerste kwartaal van 2020 gestart met het publiceren van de 25 grootste beleggingsposities van de portefeuilles van beide kringen op onze website. Daarnaast willen we in het najaar een onderzoek uitvoeren naar de risicobereidheid en de ESG-voorkeuren van onze deelnemers.

Eigenrisicobeoordeling

Met ingang van 2020 zijn pensioenfondsen verplicht om een eigenrisicobeoordeling (ERB) te maken. De introductie van de ERB volgt uit de implementatie van de IORP II-richtlijn. De toege-

voegde waarde van het uitvoeren van de eigenrisicobeoordeling ligt erin dat het een pensioenfonds nieuwe inzichten kan brengen met betrekking tot de materiële risico's, die het pensioenfonds kunnen bedreigen. De uitkomst van de eigenrisicobeoordeling kan daarmee bijdragen aan een goede onderbouwing van bestuurlijke besluitvorming.

Uiteraard blijven we ook hard werken aan het creëren van een flexibele organisatie die in kan spelen op een veranderende omgeving. Oftewel: genoeg te doen in 2020!

Unilever APF

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019

bedragen in '000 euro's

Na resultaatbestemming	Toelichting (vanaf pag 57)	2019	2018
Activa			
Beleggingen	1	11.916	11.169
Overige vorderingen en overlopende activa	2	17.659	3.947
Liquide middelen	3	453	1.421
Totaal		30.028	16.537
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	4	11.925	11.173
Overige schulden en overlopende passiva	5	18.103	5.364
Totaal		30.028	16.537

Staat van baten en lasten over 2019

bedragen in '000 euro's

	Toelichting (vanaf pag 59)	2019	2018
Bijdrage weerstandsvermogen van kringen	6	800	-
Beleggingsresultaat geldmarktfondsen	7	-48	-49
Vergoeding doorbelaste kosten kringen	8	10.962	10.091
Subtotaal baten		11.714	10.042
Pensioenuitvoeringskosten	8	-5.615	-5.028
Vermogensbeheerkosten	8	-5.347	-5.063
Subtotaal lasten		-10.962	-10.091
Saldo van baten en lasten		752	-49

Kasstroomoverzicht over 2019

bedragen in '000 euro's

	2019	2018
Ontvangen premiebijdragen	48.532	52.412
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	1.639	1.338
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	2.074	1.530
Ontvangen uitkeringen van risicoherverzekering	439	4.766
Ontvangen bijdrage weerstandsvermogen van kringen	800	-
Betaalde pensioenuitkeringen	-153.693	-153.661
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-6.321	-7.628
Betaald in verband met overdracht van rechten	-613	-1.255
Betaalde premie risicoherverzekering	-1.434	-632
Saldo overboeking ¹	109.795	106.360
Overige	2.594	2.237
Kasstroom uit pensioenactiviteiten*	3.812	5.467
Verkopen en aflossingen van beleggingen	-	5
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	-	-
Aankopen beleggingen	-789	-
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-4.791	-4.397
Saldo overboeking ¹	800	-
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-4.780	-4.392
Netto kasstroom	-968	1.075
Stand liquide middelen per 1 januari	1.421	346
Liquide middelen per 31 december	453	1.421

¹ Overboeking tussen de bankrekening van Unilever APF en de beleggingsrekening van de kringen.

Toelichting jaarrekening

Algemeen

Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland (Unilever APF), statutair gevestigd te Rotterdam en ingeschreven onder Kamer van Koophandel nummer 41125151, verzekert per collectiviteitkring de pensioenuitkeringen van medewerkers of gewezen deelnemers dan wel hun nagelaten betrekkingen, voortvloeiend uit het dienstverband van de betrokken medewerkers met in Nederland gevestigde Unilever ondernemingen.

Unilever APF is op 1 januari 2017 van start gegaan. De voormalige pensioenfonds Stichting Pensioenfonds Unilever Nederland "Progress" en Stichting Pensioenfonds Unilever Nederland "Forward" vormen vanaf dat moment de collectiviteitkring Progress (Progress) en de collectiviteitkring Forward (Forward). Progress is sinds 1 april 2015 een gesloten fonds, bij Forward bouwen de deelnemers die werken bij een van de Unilever-bedrijven pensioen op in een collectieve beschikbare premieregeling (CDC).

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2019.

Progress en Forward hebben bij de custodian The Bank of New York Mellon een eigen bankrekening voor hun beleggingen, Unilever APF zorgt voor de afwikkeling van de overige geldstromen en voor de juiste toewijzing van deze geldstromen aan de desbetreffende collectiviteitkringen.

De financiële verantwoording van Progress en Forward is opgenomen in de hoofdstukken Financiële jaarrapportage kring Progress en Financiële jaarrapportage kring Forward.

Alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde conform de 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (RJ610 "Pensioenfonds") van de Raad voor de Jaarverslaggeving, de beursgenoteerde beleggingen op basis van de marktnotering per balansdatum en niet- beursgenoteerde beleggingen met behulp van algemeen aanvaarde waarderingmodellen en waarderingstechnieken. Synoniem van de reële waarde is marktwaarde en internationaal 'fair value'.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Grondslagen voor waardering

Beleggingen

Het aanwezige weerstandsvermogen wordt belegd in geldmarktfondsen. Deze vormen de enige belegging van Unilever APF. Deze belegging wordt opgenomen tegen de reële waarde.

Overige vorderingen en overlopende activa

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs, eventueel verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Bestemmingsreserve

De bestemmingsreserve wordt gevormd door het weerstandsvermogen. Unilever APF houdt ten minste een weerstandsvermogen aan van 0,2% van het balanstotaal van de kringen samen.

Overige reserves

De overige reserve wordt salderend bepaald en is het restant tussen het belegd vermogen en overige activa enerzijds, en de bestemmingsreserve en overige schulden en overlopende passiva anderzijds.

Overige schulden en overlopende passiva

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Bijdrage weerstandsvermogen van kringen

Progress en Forward zorgen voor het weerstandsvermogen. Mutaties op het weerstandsvermogen worden daarom als opbrengst verantwoord. Het weerstandsvermogen is gebaseerd op 0,2% van het balanstotaal van Progress en Forward samen. Maandelijks wordt bepaald of het weerstandsvermogen nog voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Beleggingsresultaten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- dividend;
- interest;
- overige opbrengsten.

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan de interest op de beleggingen, in dit geval geldmarktfondsen.

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten wordt verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen. De transactiekosten, provisies en kosten van custodian zijn verrekend met de desbetreffende directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Vergoeding doorbelaste kosten kringen

Alle kosten die Unilever APF maakt, behalve de kosten die te maken hebben met de belegging van het weerstandsvermogen, worden gedragen door de kringen. Deze kosten worden op de volgende wijze doorbelast aan de kringen:

- kosten die direct toewijsbaar zijn aan een kring worden ook uitsluitend ten laste gebracht van die kring
- kosten die niet direct toewijsbaar zijn aan een kring worden volgens de verdeelsleutel 60% Progress, 40% Forward ten laste gebracht. Elk jaar wordt opnieuw gekeken of deze verdeling het meest getrouwe beeld weergeeft.

Pensioenuitvoeringskosten

Deze post vormt de door Unilever APF betaalde pensioenuitvoeringskosten die doorbelast worden aan de kringen op de manier zoals beschreven onder vergoeding doorbelaste kosten kringen.

Vermogensbeheerkosten

Deze post vormt de door Unilever APF betaalde directe kosten vermogensbeheer die doorbelast worden aan de kringen op de manier zoals beschreven onder vergoeding doorbelaste kosten kringen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans

bedragen in '000 euro's

1 Beleggingen

De marktwaarde van de geldmarktfondsen wordt gerangschikt onder de categorie directe marktnoteringen.

Het mutatieoverzicht ziet er als volgt uit:

2019	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Herwaardering	Stand 31 december
Geldmarktfondsen	11.169	789	-	-42	11.916

2018	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Herwaardering	Stand 31 december
Geldmarktfondsen	11.217	-	-5	-43	11.169

2 Overige vorderingen en overlopende activa

	2019	2018
Unilever	4.939	714
Vordering uit risicoherverzekering	2.242	1.455
Overige	115	99
Te vorderen van kring Progress	8.794	1.334
Te vorderen van kring Forward	1.569	345
Totaal	17.659	3.947

Met ingang van 2019 lopen alle debiteuren/crediteuren transacties via Unilever APF.

Voor een nadere uitsplitsing van het bedrag te vorderen van kring Progress en kring Forward zie de hoofdstukken Financiële jaarrapportage kring Progress en Financiële jaarrapportage kring Forward. De meeste vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Binnen de post Vordering uit risicoherverzekering heeft een bedrag van € 0,6 miljoen een looptijd van twee jaar en binnen de post Unilever heeft € 4 miljoen een looptijd van twee jaar.

3 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en bestaan uit het banksaldo bij JP Morgan Bank en The Bank of New York Mellon.

4 Stichtingskapitaal en reserves

	2019	2018
Bestemmingsreserve		
Stand per 1 januari	11.250	11.250
Bijdrage kring Progress en kring Forward	800	-
Stand per 31 december	12.050	11.250
Overige reserves		
Stand per 1 januari	-77	-28
Resultaat	-48	-49
Stand per 31 december	-125	-77
Totaal reserves	11.925	11.173
Stand per 1 januari	11.173	11.222
Bestemming saldo van baten en lasten	752	-49
Stand per 31 december	11.925	11.173

De bestemmingsreserve wordt gevormd door het weerstandsvermogen. Unilever APF is verplicht om een weerstandsvermogen aan te houden. Dit weerstandsvermogen is bedoeld om onverwachte claims uit de bedrijfsvoering van Unilever APF, die niet mogen worden doorbelast aan de kringen, op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen moet tenminste 0,3% van het balanstotaal van alle kringen bedragen of 0,2% gecombineerd met een beroepsaansprakelijkheidsverzekering die tenminste € 25 miljoen verzekert. Unilever APF heeft voor die laatste optie gekozen.

5 Overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
Te betalen inzake risicoherverzekering	109	10
Unilever	681	831
Loonheffing	3.844	-
Nog te verwerken transacties Forward	940	-
Personeelgerelateerde verplichtingen	2.637	-
Overige	2.227	838
Te betalen aan kring Progress	4.846	833
Te betalen aan kring Forward	2.819	2.852
Totaal	18.103	5.364

Voor nadere uitsplitsing van het bedrag te betalen aan kring Progress en kring Forward zie de hoofdstukken Financiële jaarrapportage kring Progress en Financiële jaarrapportage kring Forward. Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

bedragen in '000 euro's

6 Bijdrage weerstandsvermogen kringen

	2019	2018
Bijdrage weerstandsvermogen kring Progress	753	-
Bijdrage weerstandsvermogen kring Forward	47	-
Totaal bijdrage weerstandsvermogen kringen	800	-

Progress en Forward zorgen voor het weerstandsvermogen van Unilever APF. Mutaties op het weerstandsvermogen worden daarom als opbrengst verantwoord. Het weerstandsvermogen is gebaseerd op 0,2% van het balanstotaal van Progress en Forward samen.

7 Beleggingsresultaten

2019	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Stand 31 december
Geldmarktfondsen	-6	-42	0	-48

2018	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Stand 31 december
Geldmarktfondsen	-6	-43	0	-49

8 Vergoeding doorbelaste kosten kringen / vermogensbeheerkosten / pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten kring Progress	2019	2018
Salarissen en sociale lasten	1.555	1.481
Automatiseringskosten	681	354
Kostendoorbelasting Unilever Nederland	202	193
Controle en advies	540	633
Overige	541	579
Totaal	3.519	3.240

Pensioenuitvoeringskosten kring Forward	2019	2018
Salarissen en sociale lasten	1.041	990
Automatiseringskosten	436	201
Kostendoorbelasting Unilever Nederland	134	130
Controle en advies	303	265
Overige	182	202
Totaal	2.096	1.788

Totaal Pensioenuitvoeringskosten	5.615	5.028
---	--------------	--------------

Vermogensbeheerkosten kring Progress	2019	2018
Bewaarloon	204	227
Kosten fiduciair beheer	3.897	3.563
Overige	643	731
Totaal Progress	4.744	4.521

Vermogensbeheerkosten kring Forward	2019	2018
Bewaarloon	10	8
Kosten fiduciair beheer	584	530
Overige	9	4
Totaal Forward	603	542

Totaal Vermogensbeheerkosten	5.347	5.063
-------------------------------------	--------------	--------------

Alle kosten die Unilever APF maakt, behalve de kosten die te maken hebben met de belegging van het weerstandsvermogen, worden gedragen door de kringen. Deze kosten worden op de volgende wijze doorbelast aan de kringen:

- kosten die direct toewijsbaar zijn aan een kring worden ook uitsluitend ten laste gebracht van die kring
- kosten die niet direct toewijsbaar zijn aan een kring worden volgens de verdeelsleutel 60% Progress, 40% Forward ten laste gebracht. Elk jaar wordt opnieuw gekeken of deze verdeling het meest getrouwe beeld weergeeft.

De uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders ontvangen een beloning voor hun werkzaamheden. Deze bedraagt in 2019 voor de uitvoerende bestuurders € 0,7 miljoen (2018: € 0,7 miljoen) en voor de niet-uitvoerende bestuurders € 0,1 miljoen (2018: € 0,1 miljoen). Er is geen sprake van prestatiegerelateerde beloningen.

De werkzaamheden binnen Unilever APF worden uitgevoerd door 19 medewerkers in dienst van Unilever Nederland B.V., deze zijn gedetacheerd bij Unilever APF (2018: 19) en 3 uitvoerende bestuursleden in dienst van Unilever APF (2018: 3).

Bestemming saldo baten lasten

Het saldo baten en lasten over 2019 is ten gunste gekomen van de overige reserves.

Gebeurtenissen na balansdatum

In maart 2020 is de financiële positie van beide kringen verslechterd door de turbulentie op de financiële markten. Deze verslechtering is met name toe te schrijven aan de uitbraak van het Coronavirus. De dekkinggraden zijn verder onder druk komen te staan.

Kring Progress

Ultimo maart 2020 is de actuele dekkinggraad van kring Progress gedaald naar 110%. De beleidsdekkinggraad per ultimo maart 2020 is 124%.

Kring Forward

Ultimo maart 2020 is de actuele dekkinggraad van kring Forward gedaald naar 104%. De beleidsdekkinggraad per ultimo maart 2020 is 120%. Gegeven de vereiste dekkinggraad van 122%, verkeert kring Forward in een situatie van reservetekort. Op 20 april is bij De Nederlandsche Bank gemeld dat kring Forward in een situatie van reservetekort is beland.

Rotterdam, 26 mei 2020

Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland
Raad van Bestuur

Frans Prins (onafhankelijk voorzitter)

Gavin van Boekel

Herwin Post

Theo Rutten

Frans van de Veen

Kristian Vleugels

Martine Zeegers

Rob Zoon

Hedda Renooij

Jeannelle Kooman

Willy Westerborg

Kring Progress

Financiële jaarrapportage

Balans per 31 december 2019

bedragen in '000 euro's

Na resultaatbestemming	Toelichting (vanaf pag 72)	2019	2018
Activa			
Beleggingen voor risico van het pensioenfonds			
Vastrentende waarden	1	3.119.639	2.857.337
Aandelen	2	1.864.552	1.651.420
Vastgoed	3	491.988	465.275
Derivaten	4	298.748	217.132
Overige beleggingen	5	35.357	4.338
Subtotaal		5.810.284	5.195.502
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	6	19.243	19.352
Overige vorderingen en overlopende activa	7	22.934	22.449
Liquide middelen	8	21.439	20.557
Totaal		5.873.900	5.257.860
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	9	1.240.367	1.141.872
Technische voorzieningen	10		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		4.233.063	3.824.760
Derivaten	4	248.159	235.757
Overige schulden en overlopende passiva	11	152.311	55.471
Totaal		5.873.900	5.257.860
Actuele dekkinggraad		129%	130%
Beleidsdekkinggraad		127%	139%

Staat van baten en lasten over 2019

bedragen in '000 euro's

Staat van baten en lasten	Toelichting (vanaf pag 83)	2019	2018
Premiebijdragen	12	14	17
Beleggingsresultaten	13	663.447	-203.641
Pensioenuitkeringen	14	-152.868	-153.324
Pensioenuitvoeringskosten	15	-3.519	-3.240
Mutatie technische voorzieningen	16		
Indexering en overige toeslagen		-62.865	-77.488
Rentetoevoeging		8.691	9.506
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		155.953	156.416
Wijziging marktrente		-502.447	-139.670
Wijziging actuariële grondslagen		-	37.267
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		1.369	881
Wijzigingen pensioenreglement		-14.497	-8.178
Overige mutaties		5.493	3.099
Subtotaal mutatie technische voorzieningen		-408.303	-18.167
Saldo herverzekering	17	1.655	136
Saldo overdracht van rechten	18	-873	-1.268
Bijdrage weerstandsvermogen Unilever APF		-753	0
Overige baten en lasten		-305	-666
Saldo van baten en lasten		98.495	-380.153

Kasstroomoverzicht over 2019

bedragen in '000 euro's

	2019	2018
Verkopen en aflossingen van beleggingen	1.695.504	1.740.773
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	114.068	114.426
Ontvangen collateral	598.236	567.991
Ontvangen van derivaten	169.355	112.191
Aankopen beleggingen	-1.770.500	-1.625.245
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-199	-279
Betaald collateral	-369.659	-568.597
Betaald aan derivaten	-278.114	-188.381
Saldo overboeking ¹	-158.898	-158.280
Overige	1.089	1.043
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	882	-4.358
Netto kasstroom	882	-4.358
Stand liquide middelen per 1 januari	20.557	24.915
Liquide middelen per 31 december	21.439	20.557

1 Overboeking tussen beleggingsrekening kring Progress en bankrekening Unilever APF

Toelichting op de Financiële jaarrapportage kring Progress

bedragen in '000 euro's

Algemeen

Op 1 januari 2017 is Stichting Pensioenfonds Unilever Nederland "Progress" opgegaan in Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland en vormt hierin de collectiviteitkring Progress (Progress), met een eigen afgescheiden pensioenvermogen, een eigen indexatie-, premie- en beleggingsbeleid en een eigen pensioenregeling.

Sinds 1 april 2015 is Progress een gesloten fonds. De deelnemers die werken bij een van de Unilever-bedrijven bouwen pensioen op in een collectieve beschikbare premieregeling (CDC) in de collectiviteitkring Forward (Forward).

Alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde conform de 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (RJ610 "Pensioenfonds") van de Raad voor de Jaarverslaggeving, de beursgenoteerde beleggingen op basis van de marktnotering per balansdatum en niet- beursgenoteerde beleggingen met behulp van algemeen aanvaarde waarderingsmodellen en waarderingstechnieken. Synoniem van de reële waarde is marktwaarde en internationaal 'fair value'.

Deze financiële jaarrapportage is opgesteld in euro's.

Stelselwijziging

In 2019 is er een presentatiewijziging geweest, waarbij ook de vergelijkende cijfers voor 2018 zijn aangepast. Aangezien de belegging in het Univest Sustainability Fonds bestaat uit diverse beleggingscategorieën, is deze belegging met ingang van 2019 verantwoord en toegelicht onder de categorie Overige beleggingen in plaats van de categorie Aandelen. Deze wijziging heeft geen effect op het resultaat en het vermogen.

Grondslagen voor waardering

Vastrentende waarden

De staats- en bedrijfsobligaties zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen (mid/bid) aan de diverse beurzen op balansdatum.

Hypotheeklen zijn opgenomen tegen reële waarde. Bij de bepaling van deze waarde worden door de uitvoerder beheerde waarderingsmodellen gebruikt en wordt de Euroswaprente gehanteerd plus een variabele spread op basis van consumententarieven.

Senior Loans zijn opgenomen tegen reële waarde inclusief de lopende rente. Bij de bepaling van deze waarde wordt rekening gehouden met de actuele marktrente, de resterende looptijd, het aflossingspatroon en het risico van vervroegde aflossing.

Asset Backed Securities zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum.

Emerging Markets Debt en High Yield zijn opgenomen tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum.

Beleggingen in geldmarktfondsen worden opgenomen tegen de reële waarde.

Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die onderliggend beleggen in vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen de reële waarde op balansdatum, doorgaans de intrinsieke fondswaarde per participatie.

Aandelen

De beursgenoteerde aandelen zijn opgenomen tegen de reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die onderliggend beleggen in aandelen worden gewaardeerd tegen de waarde op balansdatum.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. De waarde wordt bepaald door de officiële waardering van de externe manager indien tijdig beschikbaar. Indien deze nog niet beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt van de externe manager aangezien deze beschikt over de meest recente informatie van de markt. Indien deze ook niet beschikbaar is, zullen de officiële waarderingen per eind september, verhoogd met investeringen en verlaagd met desinvesteringen/ distributies in het vierde kwartaal, worden gebruikt als waardering.

Vastgoedbeleggingen (Indirect)

De beursgenoteerde vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de marktnotering per balansdatum. Niet-beursgenoteerd vastgoed wordt gewaardeerd tegen reële waarde. De waarde wordt bepaald door de officiële intrinsieke waardering van de externe manager indien tijdig beschikbaar. Indien deze nog niet beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt van de externe manager aangezien deze beschikt over de meest recente informatie van de markt en het onderliggende onroerend goed. Indien deze ook niet beschikbaar is, zullen de officiële waarderingen per eind september, verhoogd met de investeringen en verlaagd met desinvesteringen/distributies in het vierde kwartaal, worden gebruikt als waardering.

Derivaten

Progress kan in het kader van het vermogensbeheer en risicoreductie gebruik maken van derivaten, zoals rente- en inflatieswaps, valutaderivaten en futures. Dit gebeurt om risico's af te dekken of koersen te fixeren in verband met voorgenomen aan- of verkooptransacties.

De rente- en inflatieswaps worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de in de markt geldende Eonia swapcurve, waarbij gebruik wordt gemaakt van gevalideerde waarderingsmodellen.

Valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de valutatermijncontracten is dit de forwardkoers van alle afzonderlijk afgesloten valutatermijncontracten.

Futures worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Deze reële waarde is gebaseerd op de beurskoers.

Overige beleggingen

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Deze bestaan uit beleggingen in het Unilever Sustainability Fonds (USF). De waarde wordt bepaald door de officiële waardering van de externe manager indien tijdig beschikbaar. Indien deze nog niet beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt van de externe manager aangezien deze beschikt over de meest recente informatie van de markt. Indien deze ook

niet beschikbaar is, zullen de officiële waarderingen per eind september, verhoogd met investeringen en verlaagd met desinvesteringen/ distributies in het vierde kwartaal, worden gebruikt als waardering.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het herverzekeringsdeel van de technische voorziening wordt gewaardeerd op de actuariële bepaalde contante waarde van de herverzekerde aanspraken. Deze herverzekerde aanspraken worden berekend conform de grondslagen van de voorziening pensioenverplichtingen. Progress loopt hierbij geen beleggings- en actuariële risico's anders dan tegenpartijrisico.

Overige vorderingen en overlopende activa

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs, eventueel verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Overige reserves

De overige reserves worden salderend bepaald en zijn het restant tussen het belegd vermogen en overige activa enerzijds, en de voorziening pensioenverplichtingen en overige passiva anderzijds.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Progress is een gesloten kring per 1 april 2015. Er wordt geen pensioen meer opgebouwd. De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) is gewaardeerd op actuele waarde, en is gelijk aan de contante waarde van de toegekende pensioenaanspraken binnen Progress. In de VPV per 31 december 2019 is rekening gehouden met de toegekende indexatie per 1 januari 2020 voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en de wijziging van de pensioenrichtleeftijd van 65 jaar (en in sommige gevallen 60) naar 68 jaar voor gewezen deelnemers van regeling 1984, regeling 1998 en regeling 2002. De VPV is verder berekend met inachtneming van de volgende grondslagen en veronderstellingen:

Rekenrente

De gehanteerde rekenrente is gelijk aan de RTS (rentetermijnstructuur) overeenkomstig de richtlijnen van DNB per 31 december 2019.

Overlevingstafels

Voor zowel mannen als vrouwen wordt gereserveerd volgens de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) in september 2018 gepubliceerde gewijzigde Prognosetafel 2018. Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte die gebaseerd is op waarnemingen bij de populatie van Unilever APF en is afgeleid middels het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2016.

Gezinssamenstelling

Voor niet-pensioentrekkenden is een partnerfrequentie van 100% aangenomen, die na de 68-jarige leeftijd afloopt volgens de sterftegrondslagen voor de meeverzekerde partner. Voor pensioentrekkenden is uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.

Kosten

Aangenomen is dat de kosten van de pensioenadministratie kunnen worden gedekt uit de excasso voorziening. De excasso voorziening bedraagt 2% van de totale technische voorziening. Doordat elk jaar pensioenen worden uitgekeerd, valt jaarlijks de opslag van 2% op de uitgekeerde pensioenen vrij. Deze vrijval dekt de kosten voor 1 jaar.

Invaliditeit

Tot 1 april 2015 lag het invaliditeitsrisico van de actieve deelnemers bij Progress. In het pensioenreglement 2007 is premievrijstelling bij invaliditeit (PVI) en het arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) opgenomen. Per 1 april 2015 is er geen actieve pensioenopbouw meer binnen Progress en hoeft derhalve geen rekening meer gehouden te worden met toekomstige invaliditeit. Hierdoor is de voorziening voor toekomstige invaliditeit vanaf 31 december 2015 nihil.

Overige schulden en overlopende passiva

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs.

Omrekening vreemde valuta

Transacties die in vreemde valuta gedurende het boekjaar zijn afgesloten, zijn omgerekend tegen de werkelijk verrekende valutakoersen. Activa en passiva in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de valutakoersen per balansdatum.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	2019	2018
USD	1,1225	1,1432
JPY	121,99	125,42
GBP	0,8473	0,8976
AUD	1,5968	1,6238
CHF	1,0870	1,1269

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen of bijbetalingen.

Beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- dividend;
- interest;
- vergoedingen voor uitlenen van effecten;
- overige opbrengsten.

Vergoedingen, ontvangen voor het uitlenen van effecten, worden ten gunste van de desbetreffende aandelen-, vastgoed- en obligatieportefeuille gebracht.

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen. De kosten van het vermogensbeheer, zoals transactiekosten, provisies, kosten van custodians en externe vermogensbeheerders zijn verrekend met de desbetreffende directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan de pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen en afkopen.

Saldo overdracht van rechten

De post Saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans

bedragen in duizenden euro's

Algemeen

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van de kring kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Indien deze instrumenten worden gewaardeerd tegen de reële waarde worden deze gerangschikt onder 'Directe marktnoteringen'. Als niet direct een betrouwbare marktnotering voor de financiële instrumenten is aan te wijzen wordt de marktnotering gerangschikt onder 'Afgeleide marktnoteringen' als de waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, en onder 'Waarderingsmodellen en -technieken' als de waarde wordt vastgesteld met behulp van waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

De marktwaarde van de totale beleggingen wordt ultimo boekjaar als volgt weergegeven:

2019	Directe marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Waarderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastrentende waarden	1.314.122	1.805.517	-	3.119.639
Aandelen	516.554	1.292.756	55.242	1.864.552
Vastgoed	66.428	-	425.560	491.988
Derivaten	-697	51.286	-	50.589
Overige beleggingen	-	-	35.357	35.357
Totaal	1.896.407	3.149.559	516.159	5.562.125

2018	Directe marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Waarderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastrentende waarden	1.155.872	1.701.465	-	2.857.337
Aandelen	499.268	1.075.086	77.066	1.651.420
Vastgoed	64.540	-	400.735	465.275
Derivaten	86	-18.711	-	-18.625
Overige beleggingen	-	-	4.338	4.338
Totaal	1.719.766	2.757.840	482.139	4.959.745

De beleggingen in de Uninvest Pools zijn geclassificeerd als afgeleide marktnotering, echter de inhoud van de beleggingen (look through) betreft genoteerde stukken.

Er zijn geen directe belangen in Unilever.

2019	Beursgenoteerd	Niet beursgenoteerd	Totaal
Vastrentende waarden	1.628.447	1.491.192	3.119.639
Aandelen	1.783.127	81.425	1.864.552
Vastgoed	66.428	425.560	491.988
Derivaten	-697	51.286	50.589
Overige beleggingen	-	35.357	35.357
Totaal	3.477.305	2.084.820	5.562.125

2018	Beursgenoteerd	Niet beursgenoteerd	Totaal
Vastrentende waarden	1.500.812	1.356.525	2.857.337
Aandelen	1.579.313	72.107	1.651.420
Vastgoed	64.540	400.735	465.275
Derivaten	86	-18.711	-18.625
Overige beleggingen	-	4.338	4.338
Totaal	3.144.751	1.814.994	4.959.745

Het mutatieoverzicht beleggingen ziet er als volgt uit:

2019	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Overige mutaties	Herwaar- dering	Stand 31 december
Vastrentende waarden	2.857.337	964.942	-943.251	85.800	154.811	3.119.639
Aandelen	1.651.420	238.960	-425.426	-	399.598	1.864.552
Vastgoed	465.275	6.394	-18.485	-	38.804	491.988
Derivaten	-18.625	-	104.620	-	-35.406	50.589
Overige beleggingen	4.338	32.668	-1.045	-	-604	35.357
Totaal	4.959.745	1.242.964	-1.283.587	85.800	557.203	5.562.125

2018	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Overige mutatie	Herwaar- dering	Stand 31 december
Vastrentende waarden	2.909.042	1.856.687	-1.716.705	-149.100	-42.587	2.857.337
Aandelen	1.937.332	309.616	-432.588	-	-162.940	1.651.420
Vastgoed	433.168	13.614	-20.818	-	39.311	465.275
Derivaten	53.302	-	70.493	-	-142.420	-18.625
Overige beleggingen	-	4.935	-	-	-597	4.338
Totaal	5.332.844	2.184.852	-2.099.618	-149.100	-309.233	4.959.745

De overige mutaties bij vastrentende waarden bestaan uit gesaldeerde transacties op de geldmarkt.

1 Vastrentende waarden

Specificatie naar soort	2019 %	2018 %
Obligaties	52	53
Hypotheekfondsen	23	23
Senior Loans/Asset Backed	13	14
Geldmarkt	12	10
Totaal	100	100

Portefeuilleverdeling	2019 %	2018 %
Staatsobligaties	15	17
Bedrijfsobligaties	15	14
Hypotheekfondsen	23	23
Senior Loans/Asset Backed	13	14
High Yield	11	9
Emerging Markets Debt	11	13
Geldmarkt	12	10
Totaal	100	100

Kredietwaardigheid	2019 %	2018 %
AAA rating	25	22
AA rating	33	35
A rating	10	9
BBB rating	11	11
Lager dan BBB	20	21
Geen rating	1	2
Totaal	100	100

Contractuele looptijd	2019 %	2018 %
Resterende looptijd < 1 jaar	16	14
Resterende looptijd 1-5 jaar	25	23
Resterende looptijd > 5 jaar	59	63
Totaal	100	100

	2019	2018
Duration (gemiddeld in jaren)	5,2	4,9

2 Aandelen

	2019	2018
Aandelen	1.809.310	1.574.975
Private Equity	55.242	76.445
Totaal	1.864.552	1.651.420

Specificatie naar regio ¹⁾	2019 %	2018 %
Europa ex Verenigd Koninkrijk	24	25
Verenigd Koninkrijk	7	7
Noord-Amerika	41	41
Asia Pacific	11	11
Emerging Markets	17	16
Totaal	100	100

Specificatie naar sector ¹⁾	2019 %	2018 %
Energie	4	5
Materialen	5	5
Industrie	12	12
Consumenten: Auto/Media e.d.	10	10
Consumenten: Voeding/Drank	7	7
Gezondheid	10	10
Financiële instellingen	24	24
Informatietechnologie	17	15
Telecommunicatie	8	8
Nutsbedrijven	3	4
Totaal	100	100

¹⁾ inclusief de beleggingen in Uninvest Pools, exclusief Private Equity

Progress neemt deel aan een zogenoemd 'securities lending program'. Hierbij ontvangt Progress een vergoeding voor het tijdelijk uitlenen van effecten. Ultimo 2019 bedroeg de waarde van de uitgeleende effecten € 32 miljoen (2018: € 61 miljoen). Hiervoor zijn zekerheden in de vorm van obligaties ontvangen ter waarde van € 34 miljoen (2018: € 66 miljoen).

3 Vastgoed

Specificatie naar regio	2019 %	2018 %
Europa	52	52
Azië en Pacific	17	18
Noord-Amerika	31	30
Totaal	100	100

Specificatie naar soort	2019 %	2018 %
Beursgenoteerd	14	14
Niet beursgenoteerd	86	86
Totaal	100	100

Progress belegt uitsluitend in indirect vastgoed.

4 Derivaten

Progress kan in het kader van het vermogensbeheer en risicoreductie gebruik maken van derivaten, zoals rente- en inflatieswaps, valutaderivaten en futures. Dit gebeurt om risico's af te dekken of koersen te fixeren in verband met voorgenomen aan- of verkooptransacties.

Per saldo is de totale marktwaarde van de derivaten per eind 2019 € 51 miljoen (2018: € -19 miljoen). Als onderpand is hiervoor per saldo € 135 miljoen aan cash ontvangen (2018: € 42 miljoen) en per saldo voor € 92 miljoen aan obligaties uitgeleverd (2018: € 62 miljoen).

2019	Onderliggende waarde	Actuele waarde	Positieve waarde (vordering)	Negatieve waarde (schuld)
Renteswaps	-40.855	115.743	220.523	-104.780
Inflatieswaps	1.105.750	-75.699	62.096	-137.795
Valutatermijncontracten	-1.586.664	11.242	15.924	-4.682
Futures	916	-697	205	-902
Totaal	-520.853	50.589	298.748	-248.159

2018	Onderliggende waarde	Actuele waarde	Positieve waarde (vordering)	Negatieve waarde (schuld)
Renteswaps	-5.255	95.465	150.537	-55.072
Inflatieswaps	1.379.750	-107.390	59.368	-166.758
Valutatermijncontracten	-1.520.028	-6.786	6.570	-13.356
Futures	31.833	86	657	-571
Totaal	-113.700	-18.625	217.132	-235.757

Afdeckingspercentage		2019	2018
Renteswaps	%	32	32
Inflatieswaps	%	20	29

Rente- en inflatieswaps

De totale nominale waarde van de afgesloten renteswaps bedraagt € -41 miljoen (2018: € -5 miljoen) en hiermee is ongeveer 32% van de rentemismatch (rentegevoeligheid van de kring) afgedekt. Per eind 2018 was dit ook ongeveer 32%. De totale nominale waarde van de afgesloten inflatieswaps bedraagt € 1.106 miljoen (2018: € 1.380 miljoen) en hiermee is ongeveer 20% van de benodigde inflatiebehoefte afgedekt. Per eind 2018 was dit ongeveer 29%. Ultimo 2019 is de totale marktwaarde van deze derivaten € 40 miljoen, eind 2018 is dit € -12 miljoen.

Valutatermijncontracten

Het valutarisico wordt strategisch afgedekt op totaal kringniveau. Het valutarisico wordt voor twee valuta voor 80% strategisch afgedekt, te weten USD en GBP. Voor staatsobligaties wordt een benchmark gebruikt waarbij het valutarisico volledig (100%) is afgedekt. De totale balanswaarde van de valutatermijncontracten ultimo 2019 is € 11 miljoen (2018: € -7 miljoen).

Futures

Ten behoeve van de bijsturing van de duration van de bedrijfsobligatieportefeuille hadden we ultimo 2019 593 future contracten met een marktwaarde ultimo 2019 van € -0,7 miljoen. Eind 2018 hadden we 352 future contracten met een marktwaarde van € 64.000.

Voor een relatieve visie op regiogewichten binnen aandelen hadden we ultimo 2018 1.445 aandelen future contracten met een marktwaarde ultimo 2018 van € 22.000. Eind 2019 hadden we geen positie.

5 Overige beleggingen

De overige beleggingen bestaan uit de belegging in het Uninvest Sustainability Fonds (USF), een beleggingsfonds voor Unilever-ondernemingen die geheel gericht is op impactbeleggingen, investeringen in ondernemingen of projecten die daadwerkelijk bijdragen aan een beter milieu of betere sociale omstandigheden.

Het USF bestaat uit diverse beleggingscategorieën:

Specificatie naar portefeuille	2019 %	2018 %
Private Debt	33	-
Real Assets	38	-
Private Equity	27	100
Overig	2	-
Totaal	100	100

6 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2019	2018
Stand per 1 januari	19.352	20.653
Uitkering herverzekering	-1.764	-1.437
Overige wijzigingen	1.655	136
Stand per 31 december	19.243	19.352

Dit is formeel geen herverzekering, maar een vordering op andere verzekeraars en pensioenfondsen van te ontvangen aanspraken voor deelnemers. Deze aanspraken zijn inbegrepen in het Progress pensioen. De contante waarde van deze herverzekeringen is als actief post herverzekeringsdeel technische voorzieningen opgenomen aan de activa kant van de balans. De post overige wijzigingen bestaat voornamelijk uit het rente effect.

7 Overige vorderingen en overlopende activa

Alle overige vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar behalve een deel van de vordering op Unilever APF i/z Unilever van € 4 miljoen, deze heeft een looptijd van 2 jaar.

	2019	2018
Dividend-/couponbelasting	3.173	3.399
Te ontvangen dividend	804	1.284
Lopende interest	5.461	6.043
Vorderingen uit collateral management	8.650	4.569
Unilever	-	6.300
Overig	-	21
Vordering op Unilever APF		
- Unilever	4.671	657
- banksaldo	111	88
- overig	64	88
totaal te vorderen van Unilever APF	4.846	833
Totaal	22.934	22.449

8 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en bestaan uitsluitend uit rekening courantsaldi bij The Bank of New York Mellon (beleggingsrekeningen).

9 Stichtingskapitaal en reserves

		2019		2018
Bestemmingsreserve		-		-
Overige reserves		1.240.367		1.141.872
Totaal		1.240.367		1.141.872

Stand begin van het jaar		1.141.872		1.522.025
Bestemming saldo van baten en lasten		98.495		-380.153
Stand per 31 december		1.240.367		1.141.872

Solvabiliteit in % van voorziening pensioenverplichtingen				
Minimaal Vereist eigen vermogen	4%	168.620	4%	152.990
Vereist eigen vermogen	20%	828.771	21%	819.008
Aanwezig eigen vermogen	29%	1.240.367	30%	1.141.872

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale fondsvermogen te delen door de voorziening pensioenverplichtingen. Sinds 1 januari 2015 kent het Nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) naast het begrip dekkingsgraad ook het begrip beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele, nominale dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

Als onderdeel van het nFTK is de toekomstbestendige indexatiegrens (TBI-dekkingsgraad) geïntroduceerd. Het uitgangspunt voor TBI-dekkingsgraad is dat indexeren generatie-evenwichtig moet zijn. De indexatie wordt pas volledig toegekend als de beleidsdekkingsgraad van Progress minimaal gelijk is aan de TBI-dekkingsgraad.

De reële dekkingsgraad – zoals bedoeld in artikel 7 van de Pensioenwet en Wet Verplichte beroepsregelingen – is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de TBI-dekkingsgraad.

De vereiste dekkingsgraad dient als solvabiliteitsbuffer voor de risico's die Progress loopt.

	2019	2018
Actuele dekkingsgraad	129%	130%
Beleidsdekkingsgraad	127%	139%
Toekomstbestendige indexatiegrens	123%	122%
Vereiste dekkingsgraad	120%	121%
Reële dekkingsgraad	104%	114%

10 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen	2019	2018
Voorziening pensioenverplichtingen	4.213.820	3.805.408
Voorziening pensioenverplichtingen herverzekerd	19.243	19.352
Totaal	4.233.063	3.824.760

Als de rente met 1%-punt stijgt, neemt de waarde van de pensioenverplichtingen met ongeveer 15% af. Als de rente met 1%-punt daalt, neemt de waarde van de pensioenverplichtingen met ongeveer 20% toe.

In het reglement is opgenomen dat de hoogte van de voorwaardelijke indexatie aan actieve deelnemers gelijk is aan de cao-loonstijging over het voorgaande jaar. In de VPV per 31 december 2019 is geen voorwaardelijke indexatie per 1 januari 2020 aan actieve deelnemers opgenomen vanwege het ontbreken van een cao-loonstijging in 2019.

De voorwaardelijke indexatie voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is gelijk aan de prijsstijging (CPI alle huishoudens, afgeleid). De indexatie voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden bedraagt per 1 januari 2020 1,73%. Deze verhoging is in de VPV per 31 december 2019 verwerkt.

Voorziening pensioenverplichtingen naar soort deelnemer	2019	2018
Actieve deelnemers	558.375	553.108
Gewezen deelnemers	1.582.740	1.283.450
Pensioengerechtigden	2.091.948	1.988.202
Totaal	4.233.063	3.824.760

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Tot 1 april 2015 is jaarlijks een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het basisloon, vakantietoeslag en als vast te beschouwen loonbestanddelen onder aftrek van de franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Mutaties alle categorieën in aantallen 2019	Actieve Deelnemers	Gewezen Deelnemers	Pensioen trekkenden
Stand per 1 januari	1.698	7.024	11.715
Nieuwe toetredingen	-	-	-
Herintredingen	-	-	-
Uittreding met premievrije aanspraken	-218	218	-
Waardeoverdracht	-	-29	-
Ingang pensioen	-25	-224	508
Overlijden	-5	-20	-673
Afkoop	-	-1	-41
Andere oorzaken	-	1	-12
Stand per 31 december	1.450	6.969	11.497

11 Overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
Schulden uit collateral management	143.517	46.657
Loonheffing	-	3.867
Unilever	-	22
Overig	-	3.591
Schuld aan Unilever APF		
- Unilever	556	638
- loonheffing	3.755	-
- personeelgerelateerde verplichtingen	2.637	-
- overige	1.846	696
totaal te betalen aan Unilever APF	8.794	1.334
Totaal	152.311	55.471

Integrale risicobeheersing en transparantie

Voor het risicobeleid, integraal risicobeheer en transparantie verwijzen wij naar het Bestuursverslag. De kwantitatieve elementen hebben we opgenomen in de individuele toelichtingen op de balans en de staat van baten en lasten.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ultimo 2019 staat een bedrag van € 20 miljoen uit als Private equity commitment (2018: € 19 miljoen).

Unilever heeft de verplichting premie te betalen tot aan de toekomstbestendige indexatiegrens¹ (TBI-dekkingsgraad) vermeerderd met 5%-punt. Voorwaarde voor premiebijbetaling is dat de beleidsdekkingsgraad op de peildatum² lager is dan de TBI-dekkingsgraad vermeerderd met 5%-punt. Wanneer de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en lager dan de TBI-dekkingsgraad vermeerderd met 5%-punt, dan bedraagt de premiebijbetaling één achtste deel (1/8) van het verschil tussen de TBI-dekkingsgraad vermeerderd met 5%-punt en de beleidsdekkingsgraad, vermenigvuldigd met de premiebasis technische voorziening. Wanneer de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan bedraagt de premiebijbetaling de hoogste van de volgende twee bedragen: (i) één achtste deel (1/8) van het verschil tussen de TBI-dekkingsgraad vermeerderd met 5%-punt en de beleidsdekkingsgraad, vermenigvuldigd met de premiebasis technische voorziening, (ii) één derde deel (1/3) van het verschil tussen de minimaal vereiste dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad, vermenigvuldigd met de premiebasis technische voorziening.

1 De beleidsdekkingsgraad, waarbij op grond van de eisen uit de Pensioenwet, ingegane pensioenen en opgebouwde aanspraken volledig geïndexeerd mogen worden.

2 De peildatum is gelijk aan 31 oktober van het voorafgaande kalenderjaar.

Tevens vindt er een premiebijbetaling plaats wanneer deze noodzakelijk is voor het bereiken van herstel tot het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad binnen de wettelijke termijn van vijf jaar. Er dient dan aan de volgende voorwaarden te zijn voldaan:

- de beleidsdekkingsgraad was gedaald tot onder de minimaal vereiste dekkingsgraad;
- de wettelijke herstelperiode was van start gegaan;
- er was gedurende een periode van vijf jaar op de jaarlijkse meetmomenten geen sprake van herstel tot het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Verbonden partijen

Unilever APF voert via de collectiviteitkring Progress de pensioenovereenkomsten, zoals Unilever die met een deel van de werknemers heeft afgesloten, uit. Dit is vastgelegd in een uitvoerings- overeenkomst tussen Progress en Unilever. In deze uitvoeringsovereenkomst zijn onder meer vastgelegd de hoogte van de door Unilever verschuldigde premie en de voorwaarden waaronder overschotten terugbetaald worden aan Unilever.

Toelichting op de staat van baten en lasten

bedragen in duizenden euro's

12 Premiebijdragen

	2019	2018
Werkgever	-	-
Werknemer	14	17
Totaal	14	17

Vanaf 1 april 2015 wordt geen pensioenpremie meer betaald aan Progress. Progress kan in geval van een tekortsituatie - conform de uitvoeringsovereenkomst tussen Unilever APF en Unilever - een bijbetaling ontvangen van de werkgever. In 2019 is hier geen sprake van geweest.

Verder ontvangt Progress jaarlijks de werknemerspremies voor de vrijwillige Anw-hiaatverzekering.

13 Beleggingsresultaten

2019	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	59.551	154.811	-2.660	211.702
Aandelen	39.167	399.598	-1.590	437.175
Vastgoed	12.270	38.804	-420	50.654
Derivaten	-	-35.406	-44	-35.450
Overige beleggingen	-	-604	-30	-634
Totaal	110.988	557.203	-4.744	663.447

2018	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	59.346	-42.587	-2.585	14.174
Aandelen	39.274	-162.940	-1.499	-125.165
Vastgoed	11.493	39.311	-416	50.388
Derivaten	-	-142.420	-17	-142.437
Overige beleggingen	-	-597	-4	-601
Totaal	110.113	-309.233	-4.521	-203.641

Vermogensbeheerkosten

De kosten van vermogensbeheer bestaan uit directe en indirecte vermogensbeheerkosten. De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit € 3,9 miljoen Fiduciair beheer (2018: € 3,6 miljoen), € 0,2 miljoen bewaarloon (2018: € 0,2 miljoen) en € 0,6 miljoen overige kosten (2018: 0,7 miljoen).

14 Pensioenuitkeringen

	2019	2018
Ouderdomspensioen	-112.697	-112.994
Partnerpensioen	-39.381	-39.526
Arbeidsongeschiktheid	-640	-657
Afkopen	-150	-147
Totaal	-152.868	-153.324

Mutaties pensioengerechtigden in aantallen	Ouderdoms- pensioen	Partner- pensioen	Overige
Stand per 1 januari	7.777	3.893	45
Ingang pensioen	250	251	7
Overlijden	-392	-281	-
Afkoop	-9	-30	-2
Andere oorzaken	-1	-1	-10
Stand per 31 december	7.625	3.832	40

15 Pensioenuitvoeringskosten

	2019	2018
Salarissen en sociale lasten	1.555	1.481
Automatiseringskosten	681	354
Kostendoorbelasting Unilever Nederland	202	193
Controle en advies	540	633
Overige	541	579
Totaal	3.519	3.240

Vergoeding externe accountant

De externe accountantskosten bedragen € 96.000 (2018: € 86.000) en hebben betrekking op de controle van deze financiële jaarrapportage en van de jaarstaten van De Nederlandsche Bank. Vastlegging van deze kosten gebeurt op basis van factuurdatum.

16 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Zowel de financiering als de pensioenopbouw is gestopt per 1 april 2015. In 2019 heeft Progress € 14.000 ontvangen aan vrijwillige Anw-hiaatverzekeringspremies.

Indexering en overige toeslagen

Er wordt geen rekening gehouden met (toekomstige) indexering. De indexatie per 1 januari 2020 is meegenomen in het boekjaar 2019.

Rentetoevoeging

De benodigde rente is gelijk aan de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentecurve per 31 december van het voorafgaande kalenderjaar. De benodigde rente wordt berekend over de beginstand van de VPV en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval aan bruto uitkeringen en de afkopen van pensioenen, die in het boekjaar hebben plaatsgevonden zijn opgenomen in deze posten.

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de vrijval van kosten die in de VPV worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de RTS zoals door de DNB is gepubliceerd per die datum. Het effect van de verandering van de rente wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijziging actuariële grondslagen

De overlevingstafel en de ervaringssterftecorrecties zijn in 2019 niet gewijzigd. Deze blijven gebaseerd op waarnemingen bij de populatie van Unilever APF, met mede ondersteuning van het model van Willis Towers Watson 2016 (WTW 2016). De overige grondslagen zijn ook niet gewijzigd.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen wordt bepaald op basis van de door de Pensioenfederatie gepubliceerde grondslagen voor individuele waardeoverdrachten.

Wijzigingen pensioenreglement

Per 1 januari 2018 is de pensioenrichtleeftijd voor de actieve deelnemers en de gewezen deelnemers die vanaf 1 januari 2015 uit dienst zijn gegaan verhoogd van 67 jaar naar 68 jaar. Deze wijziging zorgde in 2017 en 2018 voor een stijging in de VPV van € 13,7 miljoen. Als gevolg van enkele mutaties in de deelnemersadministratie is er in 2019 nog een beperkt negatief resultaat van € 12.000.

Verder is voor slapers uit de oude regelingen 1984, 1998 en 2002 het tijdelijke en levenslange ouderdomspensioen geconverteerd naar levenslang ouderdomspensioen met pensioenleeftijd 68 jaar. Doordat deze conversie heeft plaatsgevonden op basis van conversiefactoren geënt op een rekenrente van 2,5%, heeft deze conversie geleid tot een toename van de VPV en derhalve een verlies van € 12,9 miljoen. Deze conversie is extracomptabel in de VPV verwerkt en zal in 2020 in de deelnemersadministratie worden doorgevoerd.

Tot slot is er rekening gehouden in de VPV met de wijziging van de expiratedatum van het TOP voor de arbeidsongeschikte deelnemers van pensioenreglement 2002. Dit betreft het langer uitkeren van het arbeidsongeschiktheidspensioen aan de arbeidsongeschikte deelnemers. Hierdoor is de VPV toegenomen met € 1,7 miljoen. Daar staat tegenover dat de anticumulatie van het pensioen en de WAO-uitkering ook verlengd wordt, oftewel het pensioenfonds blijft langer de WAO-uitkeringen ontvangen. Per saldo is dit

ongeveer kostenneutraal. Echter, de VPV neemt in één keer toe, terwijl de WAO-uitkeringen geleidelijk door het pensioenfonds ontvangen worden. Het totaal aan ontvangen WAO-uitkeringen is in mindering gebracht op de pensioenuitkeringen en wordt dus bij het resultaat op uitkeringen meegenomen.

In totaal resulteren bovenstaande punten in een verhoging van de VPV (verlies) van afgerond € 14,5 miljoen.

Overige mutaties

In de post overige mutaties zorgt het technische resultaat voor een daling in de VPV van afgerond € 4,7 miljoen terwijl de overige oorzaken voor een daling in de VPV zorgen van afgerond € 0,8 miljoen. Per saldo is de VPV gedaald met € 5,5 miljoen.

17 Saldo herverzekering

	2019	2018
Uitkering herverzekering	1.764	1.437
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-109	-1.301
Totaal	1.655	136

18 Saldo overdracht van rechten

	2019	2018
Inkomende waardeoverdrachten	10	49
Uitgaande waardeoverdrachten	-883	-1.317
Totaal	-873	-1.268

Bestemming saldo baten en lasten

Het saldo baten en lasten over 2019 is ten gunste gekomen van de overige reserves.

Kring Progress

Overige gegevens

Kerncijfers laatste 10 jaar

bedragen in miljoenen euro's

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Aantallen deelnemers										
Deelnemers voor wie wordt bijgedragen	1.450	1.698	2.509	2.840	3.108	3.294	3.292	3.418	3.446	3.532
Deelnemers met premievrije aanspraken	6.969	7.024	6.536	6.547	6.612	6.752	6.873	6.938	8.033	8.259
Pensioengerechtigden	11.497	11.715	11.904	12.056	12.146	12.285	12.333	12.434	12.459	12.446
Totaal	19.916	20.437	20.949	21.443	21.866	22.331	22.498	22.790	23.938	24.237
Vermogenspositie										
Fondsvermogen	5.473	4.967	5.329	5.093	4.839	5.008	4.455	4.490	3.909	3.564
Voorziening pensioenverplichtingen	4.233	3.825	3.807	3.914	3.745	3.700	3.204	3.378	3.163	2.833
Dekkingsgraad (nominaal)	129%	130%	140%	130%	129%	135%	139%	133%	124%	126%
Beleidsdekkingsgraad (nominaal)	127%	139%	139%	121%	134%					
Dekkingsgraad (reëel)	104%	114%	113%	99%	105%	102%	106%	99,7%	90%	98%
Premiebijdragen										
Feitelijke premie	-	-	31,5	-	7,0	28,0	42,2	41,9	43,2	66,9
Waarvan deelnemersbijdrage	-	-	-	-	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Kostendekkende premie	-	-	-	-	10,0	62,0	48,3	62,6	57,8	42,2
Beleggingsopbrengsten	663	-204	361	414	2	690	80	700	462	420
Pensioenuitkeringen (netto)	-153	-153	-154	-157	-156	-157	-156	-157	-158	-159
Beleggingen										
Vastrentende waarden	3.120	2.857	2.909	2.728	2.553	2.393	2.302	1.694	1.631	1.138
Aandelen	1.864	1.652	1.937	1.936	1.776	2.270	1.661	1.988	1.712	1.763
Vastgoed	492	465	433	421	513	398	349	331	221	231
Derivaten	51	-18	53	20	-231	67	-124	212	210	21
Overige beleggingen	35	4	0	0	0	0	266	436	399	417
Totaal belegd vermogen	5.562	4.960	5.332	5.105	4.611	5.128	4.454	4.661	4.173	3.570
Rendementen (1 jaar) (in %)										
Groeiportefeuille	19,4%									
Stabiele rendementsportefeuille	5,4%									
Vastrentende waarden		0,6%	1,0%	7,5%	4,2%	11,7%	-1,5%	12,4%	6,7%	8,0%
Aandelen		-7,9%	11,8%	9,3%	9,4%	15,4%	24,1%	19,8%	-11,3%	16,3%
Vastgoed		12,2%	6,9%	9,3%	14,1%	18,9%	3,9%	5,5%	2,1%	3,2%
Totaal (inclusief derivaten en overige beleggingen)	13,7%	-3,9%	7,3%	8,9%	0,2%	16,0%	1,9%	18,1%	13,3%	12,7%

Strategische benchmarkbeschrijving

Asset Categorie	Benchmark
Beursgenoteerde aandelen	Customized aandelen benchmark
Vastrentende waarden	Customized vastrentende waarden benchmark
Onroerend goed	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
Private equity	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
ESG Value Creation	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
Cash	EONIA minus 25 basis points pa
Beursgenoteerde Aandelen	
Global Defensive	FTSE Developed Defensive Net Tax Index
Global Alpha	MSCI WORLD INVESTABLE MARKET NET INDEX
Emerging Markets	MSCI Emerging Markets Total Return Net Dividends Reinvested
Global ESG:	
Europa	STOXX Global Industry Neutral ESG 600 EUR NET Index
Vastrentende Waarden	
Wereldwijde Staatsobligaties	ICE BofAML Q771 Custom Index
Euro Credits	ICE BofAML Euro Non Sovereign Index
Nederlandse Hypotheken	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
Diversified Income Fund	50% return Credit Suisse Western Europe Leveraged Loan total return index - CSLLEHIT (100% hedged to Euro) + 50% (6 month Euribor + 120 basis points per year) + 13 basis points per year (overall benchmark lagged by 1 month)
High Yield Bonds	BOA ML Global HY Investment Grade Country Constrained USD
Emerging Markets	MSCI Emerging Markets Net Dividend Index
Onroerend Goed	
Indirect onroerend goed	Portefeuillerendement is benchmarkrendement hedged

Kring Forward

Financiële jaarrapportage

Balans per 31 december 2019

bedragen in '000 euro's

Na resultaatbestemming	Toelichting (vanaf pag 99)	2019	2018
Activa			
Beleggingen voor risico van het fonds			
Vastrentende waarden	1	227.374	162.323
Aandelen	2	103.264	67.425
Vastgoed	3	22.749	13.388
Derivaten	4	3.359	2.916
Overige beleggingen	5	1.667	204
Subtotaal		358.413	246.256
Indexatiedepot	6	6.535	6.788
Overige vorderingen en overlopende activa	7	3.003	3.057
Liquide middelen	8	1.493	1.445
Totaal		369.444	257.546
Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	9	73.597	64.338
Technische voorzieningen	10		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds		279.764	186.252
Derivaten	4	13.064	760
Overige schulden en overlopende passiva	11	3.019	6.196
Totaal		369.444	257.546
Actuele dekkinggraad		124%	131%
Beleidsdekkinggraad		125%	140%

Staat van baten en lasten over 2019

bedragen in '000 euro's

	Toelichting (vanaf pag 110)	2019	2018
Premiebijdragen	12	48.550	52.354
Beleggingsresultaten	13	55.446	-3.939
Pensioenuitkeringen	14	-482	-414
Pensioenuitvoeringskosten	15	-2.096	-1.788
Mutatie technische voorzieningen	16		
Pensioenopbouw		-35.923	-37.776
Indexering en overige toeslagen		-1.763	-6.422
Rentetoevoeging		525	441
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		501	443
Wijziging marktrente		-56.441	-12.742
Wijzigingen pensioenreglement		0	2.172
Wijziging actuariële grondslagen		0	-141
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-3.037	-1.464
Overige mutaties		2.626	1.230
Subtotaal mutatie technische voorzieningen		-93.512	-54.259
Indirect beleggingsresultaat indexatiedepot	6	-28	-52
Saldo overdracht van rechten	17	2.320	1.586
Saldo risicoherverzekering	18	-897	-772
Bijdrage weerstandsvermogen Unilever APF		-47	0
Overige baten en lasten		5	7
Saldo van baten en lasten		9.259	-7.277
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Mutatie indexatiereserve		-28	-5.377
Mutatie overige reserve		9.287	-1.900
Totaal		9.259	-7.277

Kasstroomoverzicht over 2019

bedragen in '000 euro's

	2019	2018
Verkopen en aflossingen van beleggingen	116.238	109.491
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	3.418	3.675
Ontvangen collateral	62.350	1.770
Ontvangen van derivaten	32.422	716
Onttrekking indexatiedepot	225	5.100
Saldo overboeking ¹	47.278	46.840
Aankopen beleggingen	-198.808	-165.050
Storting indexatiedepot	-	-21
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-18	-9
Betaald collateral	-62.290	-380
Betaald aan derivaten	-512	-654
Overige	-255	-158
<i>Kasstroom uit beleggingsactiviteiten</i>	48	1.320
Netto kasstroom	48	1.320
Stand liquide middelen per 1 januari	1.445	125
<i>Liquide middelen per 31 december</i>	1.493	1.445

1 Overboeking tussen beleggingsrekening kring Forward en bankrekening Unilever APF.

Toelichting op de Financiële jaarrapportage kring Forward

Algemeen

Op 1 januari 2017 is Stichting Pensioenfonds Unilever Nederland "Forward" opgegaan in Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland en vormt hierin de collectiviteitkring Forward (Forward), met een eigen afgescheiden pensioenvermogen, een eigen indexatie-, premie- en beleggingsbeleid en een eigen pensioenregeling.

Forward is op 20 februari 2015 opgericht, de pensioenregeling is ingegaan op 1 april 2015. De deelnemers van Forward bouwen pensioen op in een collectieve beschikbare premieregeling, waarbij het risico bij het collectief van deelnemers en gepensioneerden ligt.

Alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde conform de 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (RJ610 'Pensioenfonds') van de Raad voor de Jaarverslaggeving, de beursgenoteerde beleggingen op basis van de marktnotering per balansdatum en niet-beursgenoteerde beleggingen met behulp van algemeen aanvaarde waarderingsmodellen en waarderingstechnieken. Synoniem van de reële waarde is marktwaarde en internationaal 'fair value'.

Deze financiële jaarrapportage is opgesteld in euro's.

Stelselwijziging

In 2019 is er een presentatiewijziging geweest, waarbij ook de vergelijkende cijfers voor 2018 zijn aangepast. Aangezien de belegging in het Uninvest Sustainability Fonds bestaat uit diverse beleggingscategorieën, is deze belegging met ingang van 2019 verantwoord en toegelicht onder de categorie Overige beleggingen in plaats van de categorie Aandelen. Deze wijziging heeft geen effect op het resultaat en het vermogen.

Grondslagen voor waardering

Vastrentende waarden

De staats- en bedrijfsobligaties zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen (mid/bid) aan de diverse beurzen op balansdatum.

Hypotheeklen zijn opgenomen tegen reële waarde. Bij de bepaling van deze waarde worden door de uitvoerder beheerde waarderingsmodellen gebruikt en wordt de Euroswaprente gehanteerd plus een variabele spread op basis van consumententarieven.

Senior Loans zijn opgenomen tegen reële waarde inclusief de lopende rente. Bij de bepaling van deze waarde wordt rekening gehouden met de actuele marktrente, de resterende looptijd, het aflossingspatroon en het risico van vervroegde aflossing.

Asset Backed Securities zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum. Emerging Markets Debt en High Yield zijn opgenomen tegen reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum.

Beleggingen in geldmarktfondsen worden opgenomen tegen de reële waarde.

Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die onderliggend beleggen in vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen de reële waarde op balansdatum, doorgaans de intrinsieke fondswaarde per participatie.

Aandelen

De beursgenoteerde aandelen zijn opgenomen tegen de reële waarde. De vaststelling van deze reële waarde geschiedt op basis van de officiële slotnoteringen aan de diverse beurzen op balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die onderliggend beleggen in aandelen worden gewaardeerd tegen de waarde op balansdatum.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. De waarde wordt bepaald door de officiële waardering van de externe manager indien tijdig beschikbaar. Indien deze nog niet beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt van de externe manager aangezien deze beschikt over de meest recente informatie van de markt. Indien deze ook niet beschikbaar is, zullen de officiële waarderingscijfers per eind september, verhoogd met investeringen en verlaagd met desinvesteringen/ distributies in het vierde kwartaal, worden gebruikt als waardering.

Vastgoedbeleggingen (Indirect)

De beursgenoteerde vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de marktnotering per balansdatum.

Derivaten

Forward kan in het kader van het vermogensbeheer en risicoreductie gebruik maken van derivaten, zoals renteswaps, valutaderivaten en futures. Dit gebeurt om risico's af te dekken of koersen te fixeren in verband met voorgenomen aan- of verkooptransacties.

De renteswaps worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de in de markt geldende Eonia swapcurve, waarbij gebruik wordt gemaakt van gevalideerde waarderingsmodellen.

Valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor de valutatermijncontracten is dit de forwardkoers van alle afzonderlijke afgesloten valutatermijncontracten.

Overige beleggingen

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Deze bestaan uit beleggingen in het Unilever Sustainability Fonds (USF). De waarde wordt bepaald door de officiële waardering van de externe manager indien tijdig beschikbaar. Indien deze nog niet beschikbaar is, wordt een schatting gebruikt van de externe manager aangezien deze beschikt over de meest recente informatie van de markt. Indien deze ook niet beschikbaar is, zullen de officiële waarderingscijfers per eind september, verhoogd met investeringen en verlaagd met desinvesteringen/ distributies in het vierde kwartaal, worden gebruikt als waardering.

Indexatiedepot

Het indexatiedepot bestaat uit beleggingen in geldmarktfondsen, deze worden opgenomen tegen de reële waarde.

Overige vorderingen en overlopende activa

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs, eventueel verminderd met de noodzakelijk geachte voorzieningen.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Indexatiereserve

De indexatiereserve wordt salderend bepaald door de initiële storting ten behoeve van het indexatiedepot, de herwaardering en de aanwending/storting vanuit de indexatiereserve. Deze indexatiereserve is een bestemmingsfonds en wordt niet meegenomen in de berekening van de dekkingsgraad.

Overige reserves

De overige reserves worden salderend bepaald en zijn het restant tussen het belegd vermogen en overige activa enerzijds, en de indexatiereserve, voorziening pensioenverplichtingen en overige passiva anderzijds.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds

De voorziening pensioenverplichtingen (VPV) voor de actieve deelnemers is gewaardeerd op actuele waarde, en is gelijk aan de contante waarde van de opgebouwde pensioenaanspraken. De VPV voor de deelnemers, van wie de deelneming aan Forward wordt voortgezet in het kader van arbeidsongeschiktheid, is vastgesteld als de contante waarde van de bereikbare aanspraken. De VPV voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gelijk aan de contante waarde van de toegekende aanspraken. In de VPV per 31 december 2019 is rekening gehouden met de toegekende indexatie per 1 januari 2020 aan gewezen deelnemers.

De VPV is verder berekend met inachtneming van de volgende grondslagen en veronderstellingen:

Rekenrente

De gehanteerde rekenrente is gelijk aan de RTS (rentetermijnstructuur) overeenkomstig de richtlijnen van DNB per 31 december 2019.

Overlevingstafels

Voor zowel mannen als vrouwen wordt gereserveerd volgens de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) in september 2018 gepubliceerde Prognosetafel 2018. Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale bevolking door toepassing van ervaringssterfte die bepaald is middels het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2016.

Gezinssamenstelling

Voor niet-pensioentrekkenden is een partnerfrequentie van 100% aangenomen, die na de 68-jarige leeftijd afloopt volgens de sterftegrondslagen voor de meeverzekerde partner. Voor pensioentrekkenden is uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.

Kosten

Unilever betaalt een kostendekkende vergoeding voor de administratiekosten van Forward. Naast de uitvoeringskosten dient Forward een excasso-voorziening te vormen om de toekomstige kosten te kunnen dekken. De excasso-opslag is 3%.

Herverzekering

In het pensioenreglement van Forward zijn premievrijstelling bij invaliditeit (PVI) en een arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP) opgenomen. Tevens biedt Forward een vrijwillige Anw-hiaatverzekering aan.

De risico's op overlijden en arbeidsongeschiktheid zijn relatief groot ten opzichte van de omvang van het startende pensioenfonds, waardoor tegenvallende schades een onevenredig groot effect zouden hebben op de dekkinggraad.

Forward heeft daarom het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico herverzekerd vanaf 1 april 2015.

Overige schulden en overlopende passiva

Deze worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de verkrijgingsprijs.

Omrekening vreemde valuta

Transacties die in vreemde valuta gedurende het boekjaar zijn afgesloten, zijn omgerekend tegen de werkelijk verrekende valutakoersen. Activa en passiva in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de valutakoersen per balansdatum.

De koers op balansdatum van de euro ten opzichte van de belangrijkste valuta is:

	2019	2018
USD	1,1225	1,1432
JPY	121,99	125,42
GBP	0,8473	0,8976
AUD	1,5968	1,6238
CHF	1,0870	1,1269

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar opgebouwde pensioenen onder aftrek van kortingen of bijbetalingen.

Beleggingsresultaten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan:

- dividend;
- interest;
- overige opbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen. De kosten van het vermogensbeheer, zoals transactiekosten, provisies, kosten van custodians en externe vermogensbeheerders, zijn verrekend met de desbetreffende directe en indirecte beleggingsopbrengsten.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan de pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen en afkopen.

Saldo overdracht van rechten

De post Saldo overdracht van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Saldo risicoherverzekering

Deze bevat het saldo van de betaalde premie en ontvangen uitkering.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans

bedragen in '000 euro's

Algemeen

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van de kring kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Indien deze instrumenten worden gewaardeerd tegen de reële waarde worden deze gerangschikt onder 'Directe marktnoteringen'. Als niet direct een betrouwbare marktnotering voor de financiële instrumenten is aan te wijzen wordt de marktnotering gerangschikt onder 'Afgeleide marktnoteringen' als de waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata, en onder 'Warderingsmodellen en -technieken' als de waarde wordt vastgesteld met behulp van waarderingsmodellen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

De marktwaarde van de totale beleggingen wordt ultimo boekjaar als volgt weergegeven:

2019	Directe marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Warderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastrentende waarden	52.110	175.264	-	227.374
Aandelen	-	103.264	-	103.264
Vastgoed	22.749	-	-	22.749
Derivaten	-	-9.705	-	-9.705
Overige beleggingen	-	-	1.667	1.667
Totaal	74.859	268.823	1.667	345.349

2018	Directe marktnoteringen	Afgeleide marktnoteringen	Warderingsmodellen en technieken	Totaal
Vastrentende waarden	40.574	121.749	-	162.323
Aandelen	-	67.425	-	67.425
Vastgoed	13.388	-	-	13.388
Derivaten	-	2.156	-	2.156
Overige beleggingen	-	-	204	204
Totaal	53.962	191.330	204	245.496

De beleggingen in de Uninvest Pools zijn geclassificeerd als afgeleide marktnotering, echter de inhoud van de beleggingen (look through) betreft genoteerde stukken.

Er zijn geen directe belangen in Unilever.

2019	Beursgenoteerd	Niet beursgenoteerd	Totaal
Vastrentende waarden	121.093	106.281	227.374
Aandelen	101.324	1.940	103.264
Vastgoed	22.749	-	22.749
Derivaten	-	-9.705	-9.705
Overige beleggingen	-	1.667	1.667
Totaal	245.166	100.183	345.349

2018	Beursgenoteerd	Niet beursgenoteerd	Totaal
Vastrentende waarden	91.415	70.908	162.323
Aandelen	67.425	-	67.425
Vastgoed	13.388	-	13.388
Derivaten	-	2.156	2.156
Overige beleggingen	-	204	204
Totaal	172.228	73.268	245.496

Het mutatieoverzicht beleggingen ziet er als volgt uit:

2019	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Overige Mutaties	Herwaar- dering	Stand 31 december
Vastrentende waarden	162.323	99.889	-49.984	4.260	10.886	227.374
Aandelen	67.425	17.258	-	-	18.581	103.264
Vastgoed	13.388	5.999	-	-	3.362	22.749
Derivaten	2.156	-	-31.865	-	20.004	-9.705
Overige beleggingen	204	1.540	-49	-	-28	1.667
Totaal	245.496	124.686	-81.898	4.260	52.805	345.349

2018	Stand 1 januari	Aankopen	Verkopen	Overige Mutaties	Herwaar- dering	Stand 31 december
Vastrentende waarden	126.716	90.802	-51.255	-270	-3.670	162.323
Aandelen	56.091	19.714	-1.970	-	-6.410	67.425
Vastgoed	9.287	4.199	-	-	-98	13.388
Derivaten	-1.189	-	-755	-	4.100	2.156
Overige beleggingen	-	234	-	-	-30	204
Totaal	190.905	114.949	-53.980	-270	-6.108	245.496

De overige mutaties bij vastrentende waarden bestaan uit gesaldeerde transacties op de geldmarkt.

1 Vastrentende waarden

Specificatie naar soort	2019 %	2018 %
Obligaties	53	57
Hypotheekfondsen	23	24
Leningen op schuldbekentenis	-	-
Senior Loans/Asses Backed Sec	13	11
Geldmarkt	11	8
Totaal	100	100

Portefeuilleverdeling	2019 %	2018 %
Staatsobligaties	11	16
Bedrijfsobligaties	42	41
Hypotheekfondsen	23	24
Senior Loans/Asset Backed	13	11
Geldmarkt	11	8
Totaal	100	100

Kredietwaardigheid	2019 %	2018 %
AAA rating	19	18
AA rating	33	36
A rating	10	8
BBB rating	16	15
Lager dan BBB	21	21
Geen rating	1	2
Totaal	100	100

Contractuele looptijd	2019 %	2018 %
Resterende looptijd < 1 jaar	21	26
Resterende looptijd 1-5 jaar	18	11
Resterende looptijd > 5 jaar	61	63
Totaal	100	100

	2019	2018
Duration (gemiddeld in jaren)	4,6	4,2

2 Aandelen

Specificatie naar regio ¹⁾	2019	2018
	%	%
Europa ex Verenigd Koninkrijk	18	17
Verenigd Koninkrijk	7	7
Noord-Amerika	46	46
Asia Pacific	11	11
Emerging Markets	18	19
Totaal	100	100

¹⁾ inclusief de beleggingen in Uninvest Pools

Specificatie naar sector ¹⁾	2019	2018
	%	%
Energie	4	4
Materialen	5	6
Industrie	12	12
Consumenten: Auto/Media e.d.	10	10
Consumenten: Voeding/Drank	7	7
Gezondheid	9	10
Financiële instellingen	25	25
Informatietechnologie	16	14
Telecommunicatie	8	9
Nutsbedrijven	4	3
Totaal	100	100

¹⁾ inclusief de beleggingen in Uninvest Pools

3 Vastgoed

Specificatie naar regio	2019 %	2018 %
Europa	19	17
Azië en Pacific	24	27
Noord-Amerika	57	56
Totaal	100	100

Specificatie naar soort	2019 %	2018 %
Beursgenoteerd	100	100
Niet beursgenoteerd	-	-
Totaal	100	100

Forward belegt uitsluitend in indirect vastgoed.

4 Derivaten

Forward kan in het kader van het vermogensbeheer en risicoreductie gebruik maken van derivaten, zoals renteswaps en valutaderivaten. Dit gebeurt om risico's af te dekken of koersen te fixeren in verband met voorgenomen aan- of verkooptransacties.

Per saldo is de totale marktwaarde van de derivaten per eind 2019 € -10 miljoen (2018: € 2 miljoen). Als onderpand is hiervoor per saldo voor € 11 miljoen aan obligaties uitgeleverd (2018: € 0,6 miljoen) en € 1 miljoen aan cash ontvangen (2018: € 1 miljoen).

Renteswaps

De totale nominale waarde van de afgesloten renteswaps bedraagt € 60 miljoen (2018: € 42 miljoen) en hiermee is ongeveer 31% van de rentemismatch (rentegevoeligheid van de kring) afgedekt. Per eind 2018 was dit ongeveer 39%. Ultimo 2019 is de totale marktwaarde van deze derivaten € -10 miljoen, eind 2018 was dit € 2 miljoen.

2019	Onderliggende waarde	Actuele waarde	Positieve waarde (vordering)	Negatieve waarde (schuld)
Renteswaps	60.290	-9.705	3.359	-13.064

2018	Onderliggende waarde	Actuele waarde	Positieve waarde (vordering)	Negatieve waarde (schuld)
Renteswaps	41.575	2.156	2.916	-760

Afdekkingspercentage	2019	2018
Renteswaps	31%	39%

5 Overige beleggingen

De overige beleggingen bestaan uit de belegging in het Uninvest Sustainability Fonds (USF), een beleggingsfonds voor Unilever-ondernemingen die geheel gericht is op impactbeleggingen, investeringen in ondernemingen of projecten die daadwerkelijk bijdragen aan een beter milieu of betere sociale omstandigheden.

Het USF bestaat uit diverse beleggingscategorieën:

Specificatie naar portefeuille	2019 %	2018 %
Private Debt	33	-
Real Assets	38	-
Private Equity	27	100
Overig	2	-
Totaal	100	100

6 Indexatiedepot

Op 1 april 2015 is door Unilever € 15 miljoen gestort in een depot om de eerste jaren indexatie voor actieve deelnemers uit te kunnen betalen. Naar verwachting is dit bedrag voldoende om ten minste vijf jaar lang indexatie toe te kennen, ongeacht de financiële situatie van Forward. Dit indexatiedepot maakt geen onderdeel uit van het fondsvermogen en wordt ook niet meegenomen in de berekening van de dekkingsgraad. Tot dit depot leeg is, zal de toegekende indexatie voor de actieve deelnemers niet ten koste gaan van de dekkingsgraad van Forward, maar uit het indexatiedepot betaald worden. Het bedrag is belegd in een geldmarktfonds, met een marktwaarde eind 2019 van € 7 miljoen (eind 2018: € 7 miljoen).

	2019	2018
Stand per 1 januari	6.788	11.920
Stortingen	-	20
Onttrekkingen	-225	-5.100
Herwaardering	-28	-52
Stand per 31 december	6.535	6.788

Het indexatiedepot bestaat uit een belegging in een geldmarktfonds van € 6,5 miljoen (2018: € 6,8 miljoen) en een rekening courant saldo van € 4.000 (2018: € 3.000).

Per 1 januari 2020 is er geen indexatie voor de actieve deelnemer en daarom hoeft er in 2019 in beginsel geen geld uit het indexatiedepot overgemaakt te worden naar het vermogen van Forward.

In december 2018 is een schatting gemaakt van de toe te kennen indexatie per 1 januari 2019. Naar aanleiding van die uitkomst is in december 2018 € 5,1 miljoen aan het depot onttrokken. De berekening achteraf per 31 december 2018 bleek € 0,2 miljoen hoger te zijn. De onttrekking van € 0,2 miljoen uit het depot is per februari 2019 geëffectueerd.

7 Overige vorderingen en overlopende activa

	2019	2018
Lopende interest beleggingen	184	205
Vordering op Unilever APF		
- Unilever	232	58
- banksaldo	333	1.329
- risicoherverzekering	2.242	1.455
- overige	12	10
subtotaal vordering op Unilever APF	2.819	2.852
Totaal	3.003	3.057

De meeste vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Binnen de post Vordering op Unilever APF heeft een bedrag van € 0,6 miljoen (vordering op de risicoherverzekeraar De Goudse) een looptijd van twee jaar.

8 Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en bestaan uit rekening courantsaldi bij The Bank of New York Mellon (beleggingsrekeningen).

9 Stichtingskapitaal en reserves

	2019	2018
Indexatiereserve		
Stand per 1 januari	6.563	11.940
Aanwending indexatiereserve	-	-5.325
Storting indexatiereserve	69	-
Indirect beleggingsresultaat	-28	-52
Stand per 31 december	6.604	6.563
Overige reserves		
Stand per 1 januari	57.775	59.675
Resultaat	9.218	-1.900
Stand per 31 december	66.993	57.775
Totaal reserves	73.597	64.338
Stand per 1 januari		
Bestemming saldo van baten en lasten	9.259	-7.277
Stand per 31 december	73.597	64.338

Solvabiliteit in % van voorziening pensioenverplichtingen		2019		2018
Minimaal Vereist eigen vermogen	5%	12.719	5%	8.940
Vereist eigen vermogen ¹⁾	23%	76.008	25%	57.077
Aanwezig eigen vermogen	24%	67.062	31%	57.775

¹⁾ Het Vereist eigen vermogen is uitgedrukt als percentage van de te verwachten voorziening pensioenverplichting ultimo 2020, in verband met de snel groeiende voorziening pensioenverplichting van Forward

Unilever heeft in 2015 € 15 miljoen gestort in een depot waaruit de eerste jaren de indexatie van de pensioenen voor de actieve deelnemers wordt betaald. In de balans van Forward wordt er onderscheid gemaakt tussen enerzijds de waarde van het indexatiedepot op de balansdatum die als activa wordt meegenomen en anderzijds de indexatiereserve die als passiva wordt meegenomen.

Deze indexatiereserve is een bestemmingsfonds en wordt niet meegenomen in het pensioenvermogen en de dekkingsgraadberekening. De indexatiereserve is gelijk aan de waarde van het depot op balansdatum, verrekend met eventuele mutaties na balansdatum.

Aangezien er in 2019 geen cao-loonstijging is geweest, is er per 1 januari 2020 geen indexatie voor de actieve deelnemer en daarom hoeft er in 2019 geen geld uit het indexatiedepot overgemaakt te worden naar het vermogen van Forward. Na balansdatum is er een correctie gemaakt van € 69.000. Deze terugstorting is in de indexatiereserve van 2019 meegenomen. Het bedrag is in maart 2020 in het indexatiedepot teruggestort.

In december 2018 is een schatting gemaakt van de toe te kennen indexatie per 1 januari 2019. Naar aanleiding van die uitkomst is in december 2018 € 5,1 miljoen overgemaakt vanuit het indexatiedepot naar het vermogen van Forward.

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt berekend door het totale fondsvermogen te delen door de voorziening pensioenverplichtingen. Het fondsvermogen bestaat uit de activa (zonder het indexatiedepot) en de aanwending/storting vanuit het indexatiedepot in 2019 enerzijds en de derivaten en de overige schulden en overlopende passiva anderzijds.

Sinds 1 januari 2015 kent het Nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) naast het begrip dekkingsgraad ook het begrip beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele, nominale dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden.

In het nFTK is de toekomstbestendige indexatiegrens (TBI-dekkingsgraad) geïntroduceerd. Dit is de dekkingsgraad waaraan de beleidsdekkingsgraad minimaal moet voldoen alvorens de indexatie volledig te kunnen toekennen.

De reële dekkingsgraad wordt berekend door de beleidsdekkingsgraad te delen door de TBI-dekkingsgraad. De vereiste dekkingsgraad dient als solvabiliteitsbuffer voor de risico's die Forward loopt.

	2019	2018
Actuele dekkingsgraad	124%	131%
Beleidsdekkingsgraad	125%	140%
Toekomstbestendige indexatiegrens	130%	128%
Reële dekkingsgraad	96%	109%
Vereiste dekkingsgraad	123%	125%

10 Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen naar soort deelnemer	2019	2018
Actieve deelnemers	175.455	122.636
Gewezen deelnemers	93.119	56.110
Pensioengerechtigden	11.190	7.506
Totaal	279.764	186.252

Als de rente voor alle looptijden met 1%-punt stijgt, neemt de waarde van de pensioenverplichtingen met ongeveer 27% af. Als de rente voor alle looptijden met 1%-punt daalt, neemt de waarde van de pensioenverplichtingen met ongeveer 40% toe.

In het reglement is opgenomen dat de hoogte van de voorwaardelijke indexatie aan actieve en arbeidsongeschikte deelnemers gelijk is aan de CAO-loonstijging over het voorgaande jaar. In 2019 is er geen CAO-loonstijging geweest en daarom is er per 1 januari 2020 geen voorwaardelijke indexatie aan de actieve deelnemers toegekend.

De voorwaardelijke indexatie voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden is gelijk aan de prijsstijging (CPI alle huishoudens, afgeleid). De indexatie voor de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden bedraagt per 1 januari 2020 1,73%.

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag.

De pensioengrondslag is gelijk aan het basisloon, vakantietoelage en als vast te beschouwen uitkeringen onder aftrek van de franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op partner- en wezenpensioen. Jaarlijks worden de opgebouwde aanspraken geïndexeerd conform het indexatiebeleid zoals in het pensioenreglement is vastgelegd.

Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Mutaties alle categorieën in aantallen 2019	Actieve Deelnemers	Gewezen Deelnemers	Pensioen- trekkenden
<i>Stand per 1 januari</i>	2.417	1.707	94
Nieuwe toetredingen	450	-	-
Herintredingen	-	-	-
Uittreding met premievrije aanspraken	-366	366	-
Waardeoverdracht	-	-32	-
Ingang pensioen	-20	-17	45
Overlijden	-4	-2	-
Afkoop	-	-6	-
Andere oorzaken	-2	-1	-1
<i>Stand per 31 december</i>	2.475	2.015	138

11 Overige schulden en overlopende passiva

	2019	2018
Beleggingen	-	3.939
Schulden uit collateral management	1.450	1.390
Loonheffing	-	12
Nog te verwerken transacties	-	352
Overig	-	158
Te betalen aan Unilever APF		
- Unilever	96	193
- loonheffing	42	-
- risicoherverzekering	109	10
- nog te verwerken transacties	940	-
- overige	382	142
totaal te betalen aan Unilever APF	1.569	345
Totaal	3.019	6.196

Integrale risicobeheersing en transparantie

Voor het risicobeleid, integraal risicobeheer en transparantie verwijzen wij naar het Bestuursverslag. De kwantitatieve elementen hebben we opgenomen in de individuele toelichtingen op de balans en de staat van baten en lasten.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

De deelnemers van Forward bouwen pensioen op in een collectieve beschikbare premieregeling. Unilever betaalt een jaarlijks vastgestelde premie en is daarna niet verantwoordelijk voor eventuele tekorten bij de kring.

De risico's liggen daarmee bij het collectief van deelnemers en gepensioneerden. Feitelijk is dit het risico dat de pensioenen bij tekorten niet of niet volledig worden geïndexeerd of in het uiterste geval zelfs nominaal worden verlaagd.

Verbonden partijen

Unilever APF voert via de collectiviteitkring Forward de pensioenovereenkomsten, zoals Unilever die met de werknemers heeft afgesloten, uit. Dit is vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen Forward en Unilever. In deze uitvoeringsovereenkomst zijn onder meer vastgelegd hoe de door Unilever verschuldigde premie wordt berekend en de wijze van toeslagverlening.

Toelichting op de staat van baten en lasten

bedragen in '000 euro's

12 Premiebijdragen

	2019	2018
Werkgever	44.786	48.251
Werknemer	3.764	4.103
	48.550	52.354
Kostendeekkende premie		
Onvoorwaardelijke aanspraken en risicopremies	35.780	37.571
Solvabiliteitsopslag	9.661	10.144
Opslag uitvoeringskosten	2.096	1.788
	47.537	49.503
Toetsingspremie		
Onvoorwaardelijke aanspraken en risicopremies	34.813	36.747
Solvabiliteitsopslag	9.400	9.922
Opslag uitvoeringskosten	2.060	1.892
	46.273	48.561
CDC premie		
Onvoorwaardelijke aanspraken en risicopremies	46.005	48.232
Solvabiliteitsopslag	-	-
Opslag uitvoeringskosten	2.060	1.892
	48.065	50.124
Feitelijke premie		
Premie basisregeling	48.407	52.149
Premie ANW-hiaat verzekering	143	205
	48.550	52.354

Unilever heeft Forward een startkapitaal meegegeven van € 15 miljoen. Ook heeft Unilever € 15 miljoen gestort in een depot waaruit de eerste jaren de indexatie van de pensioenen voor actieve en arbeidsongeschikte deelnemers wordt betaald.

Unilever betaalt jaarlijks een kostendeekkende vergoeding voor de administratiekosten van Forward.

Daarnaast dient Forward een excassovoorziening te vormen ter financiering van toekomstige uitvoeringskosten. De excasso-opslag is 3%.

De kostendekkende premie is achteraf vastgesteld en geeft de waarde van de pensioenaangroei in 2019 weer en de daarbij behorende solvabiliteitsmarge van 27% en is inclusief de werkelijke uitvoeringskosten. Deze premie is vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur gepubliceerd door De Nederlandsche Bank per 31 december 2018.

De toetsingspremie is de kostendekkende premie die vooraf is bepaald. De toetsingspremie geeft de waarde van de pensioenaangroei in 2019 weer en de daarbij behorende solvabiliteitsmarge van 27% en is inclusief de geschatte uitvoeringskosten. Deze premie is vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur gepubliceerd door De Nederlandsche Bank per 31 oktober 2018.

De CDC premie is bepaald op basis van de in de abtn en de uitvoeringsovereenkomst met Unilever geformuleerde grondslagen.

De feitelijke premie is de totaal ontvangen premie inclusief de premie voor de vrijwillige Anw-hiaatverzekering. De feitelijke premie is hoger dan de kostendekkende premie die benodigd was voor de pensioenaangroei in 2019. Tevens is de feitelijke premie hoger dan de ex-ante CDC-premie die gebaseerd is op de deelnemersbestanden per 1 oktober 2018, terwijl de feitelijke premie gebaseerd is op de werkelijke deelnemersgegevens 2019.

13 Beleggingsresultaten

2019	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	1.647	10.886	-375	12.158
Aandelen	1.583	18.581	-171	19.993
Vastgoed	14	3.362	-38	3.338
Derivaten	-	20.004	-16	19.988
Overige beleggingen	-	-28	-3	-31
Totaal	3.244	52.805	-603	55.446

2018	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Vastrentende waarden	1.465	-3.670	-358	-2.563
Aandelen	1.230	-6.410	-149	-5.329
Vastgoed	16	-98	-30	-112
Derivaten	-	4.100	-5	4.095
Overige beleggingen	-	-30	-	-30
Totaal	2.711	-6.108	-542	-3.939

Vermogensbeheerkosten

De kosten van vermogensbeheer bestaan uit directe en indirecte vermogensbeheerkosten. De directe kosten vermogensbeheer bestaan uit € 585.000 Fiduciair beheer (2018: € 530.000), € 9.700 bewaarloon (2018: € 8.200) en € 8.600 overige kosten (2018: € 4.000).

14 Pensioenuitkeringen

	2019	2018
Ouderdomspensioen	-170	-100
Partnerpensioen	-299	-262
Afkopen	-13	-52
Totaal	-482	-414

Mutaties pensioengerechtigden in aantallen	Ouderdoms pensioen-	Partner pensioen-	Overige
Stand per 1 januari	71	17	6
Ingang pensioen	37	2	6
Overlijden	-	-	-
Afkoop	-	-	-
Andere oorzaken	-	1	-2
Stand per 31 december	108	20	10

15 Pensioenuitvoeringskosten

	2019	2018
Salarissen en sociale lasten	1.041	990
Automatiseringskosten	436	201
Kostendoorbelasting Unilever Nederland	134	130
Controle en advies	303	265
Overige	182	202
Totaal	2.096	1.788

Vergoeding externe accountant

De externe accountantskosten bedragen € 60.000 en hebben betrekking op de controle van de financiële jaarrapportage en de jaarstaten van De Nederlandsche Bank (2018: € 55.000).

16 Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben. Ook zijn hierin de risicopremies voor overlijden en invaliditeit opgenomen.

Indexering en overige toeslagen

Er wordt geen rekening gehouden met (toekomstige) indexering. Indexaties per 1 januari worden in het voorgaande boekjaar meegenomen. De indexatie per 1 januari 2020 is dus meegenomen in de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2019.

Rentetoevoeging

De benodigde rente is gelijk aan de éénjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentecurve. De benodigde rente wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval aan bruto uitkeringen en de afkopen van pensioenen, die in het boekjaar hebben plaatsgevonden zijn opgenomen in deze posten.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de RTS zoals door de DNB is gepubliceerd per die datum. Het effect van de verandering van de rente wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijziging actuariële grondslagen

Forward heeft in boekjaar 2019 geen wijzigingen doorgevoerd in de actuariële grondslagen. De overlevingsgrondslagen zijn per jaareinde 2019 ongewijzigd gebaseerd op de prognosetafel AG18, met startjaar 2020. De ervaringssterftecorrecties zijn evenals eind 2018 gebaseerd op waarnemingen bij de populatie van Unilever APF en zijn afgeleid middels het Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2016. Ook de andere actuariële grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van 2016.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van overgenomen en overgedragen pensioenverplichtingen wordt bepaald op basis van de door de Pensioenfederatie gepubliceerde grondslagen voor individuele waardeoverdrachten.

Overige mutaties

Deze bestaan uit: technisch resultaat € 2,8 miljoen en overige oorzaken € 172.000 (vrijval).

17 Saldo overdracht van rechten

	2019	2018
Inkomende waardeoverdrachten	2.612	1.840
Uitgaande waardeoverdrachten	-292	-254
Totaal	2.320	1.586

18 Saldo risicoherverzekering

	2019	2018
Betaalde premie overlijdensrisicoherverzekering	-474	-942
Betaalde premie arbeidsongeschiktheidsrisicoherverzekering	-994	-1.260
Uitkering overlijdensrisicoherverzekering	-	707
Uitkering arbeidsongeschiktheidsrisicoherverzekering	571	818
Winstcommissie overlijdensrisicoherverzekering	-	-17
Winstcommissie arbeidsongeschiktheidsrisicoherverzekering	-	-78
Totaal	-897	-772

Omdat de risico's voor arbeidsongeschiktheid en overlijden relatief groot zijn ten opzichte van de omvang van Forward, waardoor tegenvallende schades een onevenredig groot effect zouden hebben op de dekingsgraad, is besloten om de overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's van Forward volledig over te dragen aan een verzekeraar.

Het risicoherverzekeringscontract is een verzekering op risicobasis.

Bestemming saldo baten en lasten

Van het saldo van baten en lasten is € 0,04 miljoen ten gunste gekomen van de indexatiereserve en € 9,2 miljoen ten gunste van de overige reserves.

Kring Forward

Overige gegevens

Kerncijfers laatste 5 jaar

bedragen in '000 euro's

	2019	2018	2017	2016	2015
Aantallen deelnemers					
Deelnemers voor wie wordt bijgedragen	2.475	2.417	3.008	3.178	3.129
Deelnemers met premievrije aanspraken	2.015	1.707	735	411	149
Pensioengerechtigden	138	94	72	42	13
Totaal	4.628	4.218	3.815	3.631	3.291
Vermogenspositie					
Fondsvermogen	346.758	244.379	191.668	126.528	62.210
Voorziening pensioenverplichtingen	279.764	186.252	131.993	88.704	38.194
Dekkingsgraad (nominaal)	124%	131%	145%	143%	163%
Beleidsdekkingsgraad (nominaal)	125%	140%	145%	142%	182%
Dekkingsgraad (reëel)	96%	109%	113%	110%	134%
Premiebijdragen					
Feitelijke premie	48.550	52.354	61.890	54.798	68.463 ¹
Waarvan deelnemersbijdrage	3.764	4.103	4.400	4.511	3.345
Kostendeekkende premie	47.537	49.503	57.060	50.900	40.762
Beleggingsopbrengsten	55.446	-3.939	3.673	10.218	-6.127
Pensioenuitkeringen (netto)	-482	-414	-343	-119	-14
Beleggingen					
Vastrentende waarden	227.374	162.323	126.716	86.469	45.198
Aandelen	103.264	67.425	56.091	38.486	19.266
Vastgoed	22.749	13.388	9.287	7.322	3.203
Derivaten	-9.705	2.156	-1.189	-1.691	-4.586
Overige beleggingen	1.667	204			
Totaal belegd vermogen	345.349	245.496	190.905	130.586	63.081
Rendementen (1 jaar) (in procenten)					
Groeiportefeuille	19,6%	-5,2%	7,5%	10,3%	-4,9%
Stabiele rendementsportefeuille	5,2%	-0,1%	1,7%	3,3%	-0,9%
Renteswaps	7,7%	1,8%	-0,7%	8,1%	-17,3%
Totaal	22,0%	-1,4%	2,3%	16,0%	-20,5%

¹2015: inclusief € 15 miljoen garantiestorting en € 15 miljoen indexatiedepot.

Strategische benchmarkbeschrijving

Asset Categorie	Benchmark
Diversified Growth	Customized Diversified Growth
Stable Return	Customized Stable Return
Cash	EONIA minus 25 basis punten per jaar
Diversified Growth	
Global Alpha	MSCI World Investable Market Index (IMI) Net
Global Emerging Markets	MSCI Emerging Markets Total Return Net Dividends Reinvested
Global Defensive	FTSE Developed Defensive Net Tax Index
Listed Real Estate	FTSE EPRA/NAREIT Developed Index Net dividends reinvested
High Yield obligaties	BoA Merrill Lynch Global High Yield Investment Grade Country constrained Index 100% hedged to EUR
Emerging Markets Debt	50% x JP Morgan EMBI Diversified (100% hedged to EUR) + 50% x JP Morgan GBI-EM Global Diversified
Diversified Income Fund	50% return Credit Suisse Western Europe Leveraged Loan total return index - CSLLHIT (100% hedged to Euro) + 50% (6 month Euribor + 120 basis points per year) + 13 basis points per year (overall benchmark lagged by 1 month)
Stabel Return	
Staatsobligaties	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
Credit obligaties	BofA Merrill Lynch Q772 Custom Index hedged to EUR
Nederlandse Hypotheken	Portefeuillerendement is benchmarkrendement
Overlay	
Nominal Interest Rates Swaps	Portefeuillerendement is benchmarkrendement

Unilever APF

Overige gegevens

Actuariële verklaring - kring Progress

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland te Rotterdam is voor collectiviteitskring Progress aan Actuva Actuariële Diensten de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 25.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 1.250.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door de collectiviteitskring Progress verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitskring Progress. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met de balansdatumaanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitskring Progress in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van de collectiviteitskring Progress is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitskring Progress op balansdatum is tenminste gelijk aan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever collectiviteitskring Progress is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen toereikend zijn.

Volendam, 26 mei 2020
drs. J.H.H. Tuijp, AAG

verbonden aan
Actuva Actuariële Diensten

Actuariële verklaring - kring Forward

Opdracht

Door Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland te Rotterdam is voor collectiviteitskring Forward aan Actuva Actuariële Diensten de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2019.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 1.275.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 85.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door de collectiviteitskring Forward verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van de collectiviteitskring Forward. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met de balansdatumaanwezige middelen en is mede het financieel beleid van de collectiviteitskring Forward in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van de collectiviteitskring Forward is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Aanvullend merk ik hierbij op dat Collectiviteitskring Forward gebruik maakt van een afwijkende methodiek ter vaststelling van de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen. Dit vanwege het jonge karakter van de collectiviteitskring. Bij deze methode wordt het berekende vereist eigen vermogen afgezet tegen de geprognosticeerde voorziening pensioenverplichtingen per 31-12-2020.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De beleidsdekkingsgraad van de collectiviteitskring Forward op balansdatum is tenminste gelijk aan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever collectiviteitskring Forward is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn. Tevens is hierbij in aanmerking genomen de hiervoor beschreven afwijkende methodiek ter bepaling van de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Volendam, 26 mei 2020

drs. J.H.H. Tuijp, AAG

verbonden aan
Actuva Actuariële Diensten

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Bestuur van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland per 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever Nederland ('de Stichting' of 'Unilever APF') te Rotterdam gecontroleerd. De jaarrekening omvat de jaarrekening van Unilever APF, de financiële jaarrapportage van Kring Progress en de financiële rapportage van Kring Forward.

De jaarrekening van Unilever APF omvat:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 de staat van baten en lasten over 2019;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De financiële jaarrapportage van Kring Progress omvat:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 de staat van baten en lasten over 2019;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De financiële jaarrapportage van Kring Forward omvat:

- 1 de balans per 31 december 2019;
- 2 de staat van baten en lasten over 2019;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2019; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit

Separate materialiteit voor Unilever APF en de collectiviteitskringen:

- Unilever APF: EUR 600.000, zijnde 5% van het totaal van stichtingskapitaal en overige reserves
- Kring Progress: EUR 25.000.000, zijnde 0,5% van het pensioenvermogen
- Kring Forward: EUR 1.700.000, zijnde 0,5% van het pensioenvermogen

Kernpunten

- Waardering van beleggingen per collectiviteitskring
- Waardering van technische voorzieningen per collectiviteitskring

Oordeel

Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor zowel Unilever APF als de collectiviteitskringen bepaald, zoals weergegeven in de volgende tabel.

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Onderdeel	Benchmark	Materialiteit %	Materialiteit x EUR 1.000	Rapportagegrens afwijkingen x EUR 1.000
Unilever APF	Totaal van stichtingskapitaal en overige reserves 2019	5	600	30
Kring Progress	Pensioenvermogen 2019	0,5	25.000	1.250
Kring Forward	Pensioenvermogen 2019	0,5	1.700	85

Voor Unilever APF beschouwen wij het totaal van stichtingskapitaal en overige reserves als de meest geschikte benchmark, omdat Unilever APF voor het beheren van de collectiviteitskringen een weerstandsvermogen moet aanhouden. Uit het stichtingskapitaal en overige reserves wordt afgeleid of voldoende weerstandsvermogen aanwezig is.

Voor Kring Progress en Kring Forward beschouwen wij het pensioenvermogen (het totaal van stichtingskapitaal en reserves en technische voorzieningen) als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de collectiviteitskringen weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de vastgestelde grenzen, zoals weergegeven in bovenstaande tabel, rapporteren aan de Raad van Bestuur alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Univest Company B.V. en de administratie van de beleggingen uitbesteed aan The Bank of New York Mellon. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Univest Company B.V. en The Bank of New York Mellon.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Univest Company B.V. en The Bank of New York Mellon, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2019 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door de Raad van Bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Univest Company B.V. en The Bank of New York Mellon.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van directe beleggingsopbrengsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen en beleggingsstromen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen en beleggingsstromen en -opbrengsten verkregen.

Reikwijdte van onze controle inzake fraude

In overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid (maar geen absolute) dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij gebeurtenissen en omstandigheden geëvalueerd die wijzen op een prikkel of druk om fraude te plegen of een mogelijkheid bieden om fraude te plegen ('frauderisicofactoren') om op basis daarvan frauderisico's te identificeren, indien relevant.

De frauderisicofactoren zijn besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van fraude gedurende de controle. Op basis van de controlestandaard hebben wij het frauderisico met betrekking tot doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het bestuur (veronderstelde risico) geëvalueerd, hetgeen standaard onderdeel is van onze controleaanpak. Het vanuit de controlestandaard veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording hebben wij in onze evaluatie niet onderkend als relevant frauderisico, vooral omdat de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

Onze controlewerkzaamheden omvatten een evaluatie van de opzet en het bestaan alsmede de effectieve werking van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van dit risico, een evaluatie van management bias en het identificeren van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. Indien wij journaalposten met een verhoogd risico hebben geïdentificeerd, controleren wij deze door middel van validatie van brondocumentatie.

Bij het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de inschatting en evaluatie van de Stichting met betrekking tot het interne beleid omtrent frauderisico-beheersing (preventie, detectie en respons), inclusief de opzet van ethische standaarden om een open en eerlijke cultuur na te streven.

Als onderdeel van onze evaluatie hebben wij het incidentregister geïnspecteerd.

Wij hebben onze risico-inschatting en controlewerkzaamheden gecommuniceerd aan de Raad van Bestuur. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, welk onderzoek vaak een meer diepgaand karakter heeft.

Onze controlewerkzaamheden om frauderisico's te adresseren hebben niet geleid tot de identificatie van een kernpunt van de controle.

Wij merken op dat onze controle is gebaseerd op de procedures die zijn beschreven in overeenstemming met de toepasselijke controlestandaarden en niet primair zijn ontworpen om fraude te detecteren.

Reikwijdte van onze controle inzake het niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben feiten en omstandigheden geëvalueerd om wet- en regelgeving te identificeren die relevant is voor de Stichting. Wij hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd die redelijkerwijs een materieel effect op de jaarrekening kan hebben op basis van onze risico-inschatting en sector kennis, door middel van het bevragen van het bestuur en een evaluatie van het beleid en geïmplementeerde procedures ten aanzien van het voldoen aan wet- en regelgeving.

Geïdentificeerde wet- en regelgeving is besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van het niet voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle. De potentiële impact van wet- en regelgeving varieert sterk:

- De Stichting is onderhevig aan wet- en regelgeving die direct van invloed is op de jaarrekening, inclusief de Pensioenwet en verslaggevingstandaarden (inclusief voor de Stichting specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben het voldoen aan deze wet- en regelgeving vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening.
- Daarnaast is de Stichting onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed kan zijn op de jaarrekening ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims.
Wij hebben het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp) geïdentificeerd als wetgeving die indirect, redelijkerwijs een materiële impact op de jaarrekening zou kunnen hebben.

De Nederlandse controlestandaarden beperken onze controlewerkzaamheden met betrekking tot het identificeren van het niet voldoen aan wet- en regelgeving met een indirecte invloed tot het bevragen van het bestuur en inspectie van correspondentie met toezichthoudende instanties alsmede andere juridische correspondentie. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot het identificeren van gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving anders dan wat reeds door de Stichting is geïdentificeerd.

De impact van bekende gevallen of vermoedens van niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben wij geadresseerd in de controlewerkzaamheden met betrekking tot de relevante elementen zoals verantwoord in de jaarrekening.

De uitgevoerde werkzaamheden inzake het adresseren van het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben niet geleid tot het identificeren van een kernpunt in onze controleverklaring.

Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch onderzoek naar het voldoen aan wet- en regelgeving. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en voor de opzet van een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Indien de gevolgen voor de jaarrekening van het niet voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) minder direct van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, hoe minder waarschijnlijk het is dat de inherent beperkte controlewerkzaamheden, zoals vereist door de controlestandaarden, dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan de Raad van Bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering van beleggingen van Kring Progress

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van Kring Progress. De beleggingen bedragen circa 99% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Op pagina 72 van de toelichting op de financiële jaarrapportage van Kring Progress blijkt dat voor EUR 1,9 miljard (34%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op directe marktnoteringen, dat voor EUR 3,1 miljard (57%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op afgeleide marktnoteringen en voor EUR 516 miljoen (9%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op waarderingsmodellen en technieken. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste twee beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van de Raad van Bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van deze beleggingscategorieën een kernpunt in onze controle.

Op pagina 67 en 68 zijn de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorieën uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de ISAE 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende evaluatie op, periodieke performancecijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen en andere geschikte waardingsmodellen en technieken onderzocht.

De waardering van de vastrentende waarde- en aandelenbeleggingen die gebaseerd zijn op afgeleide marktnoteringen alsmede de aandelen-, vastgoedbeleggingen en overige beleggingen die gebaseerd zijn op waardingsmodellen en technieken, hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waardingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de Stichting op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Tot aan de datum van onze controleverklaring hebben wij voor EUR 635 miljoen (18%) van deze niet-beursgenoteerde beleggingscategorieën de waardering niet kunnen toetsen aan door een accountant gecontroleerde jaarrekeningen voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Wanneer niet tijdig een jaarrekening die is voorzien van een goedkeurende controleverklaring beschikbaar is, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering zoals door de fondsmanager is afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen. In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken frontoffice-medewerkers van de Stichting/vermogensbeheerder, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

De waardering van beleggingen met betrekking tot derivaten gebaseerd op afgeleide marktnoteringen hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum van de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waardingsgrondslagen en gehanteerde waardingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

Waardering van technische voorzieningen van Kring Progress

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van Kring Progress en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt van onze controle.

De Raad van Bestuur heeft in de toelichting op pagina 69 en 70 de waardingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Op pagina 80 (toelichting van de technische voorzieningen) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Waardering van beleggingen van Kring Forward

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van Kring Forward. De beleggingen bedragen circa 97% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Op pagina 99 van de toelichting op de financiële jaarrapportage van Kring Forward blijkt dat voor EUR 74,9 miljoen (21,7%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op directe marktnoteringen, dat voor EUR 268,8 miljoen (77,8%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op afgeleide marktnoteringen en voor EUR 1,7 miljoen (0,5%) van de beleggingen de waardering is gebaseerd op waarderingsmodellen en technieken. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste twee beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van de Raad van Bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van deze beleggingscategorieën een kernpunt in onze controle.

Op pagina 94 en 95 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet. Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de ISAE 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende evaluatie op, periodieke performanc cijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen en andere geschikte waarderingsmodellen en technieken onderzocht.

De waardering van beleggingen met betrekking tot vastrentende waarden en aandelen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen alsmede de overige beleggingen gebaseerd op waarderingsmodellen en technieken hebben wij getoetst aan de hand van recente, door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant. Bovendien hebben wij ook de monitoring van de Stichting op recente financiële informatie van de beleggingen na balansdatum in onze werkzaamheden betrokken.

Tot aan de datum van onze controleverklaring hebben wij voor EUR 30 miljoen (11%) van deze niet-beursgenoteerde beleggingscategorieën de waardering niet kunnen toetsen aan door een accountant gecontroleerde jaarrekeningen voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Wanneer niet tijdig een jaarrekening die is voorzien van een goedkeurende controleverklaring beschikbaar is, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering zoals door de fondsmanager is afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen. In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken frontoffice-medewerkers van de Stichting/vermogensbeheerder, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

De waardering van beleggingen met betrekking tot derivaten gebaseerd op afgeleide marktnoteringen hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum van de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van zelfstandig verkregen in de markt waarneembare prijzen.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

Waardering van technische voorzieningen van Forward

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van Kring Forward en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt van onze controle.

De Raad van Bestuur heeft in de toelichting op pagina 96 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Op pagina 107 (toelichting van de technische voorzieningen) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderinggrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 26 mei 2020

KPMG Accountants N.V.

W. Teeuwissen RA

KPMG Accountants N.V., ingeschreven bij het handelsregister in Nederland onder nummer 33263683, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International Cooperative ('KPMG International'), een Zwitserse entiteit.

Verslag Intern Toezicht

Bij Unilever APF is het intern toezicht in handen van niet-uitvoerend bestuurders (NUB's). Als NUB's houden wij toezicht op adequate risicobeheersing, evenwichtige belangenafweging en op het beleid en de uitvoering daarvan binnen Unilever APF en de twee kringen Progress en Forward. Wij verdelen het toezicht op diverse terreinen onder elkaar en gebruiken informatie vanuit de Raad van Bestuur en uit andere bronnen. Ook houden wij gesprekken met de uitvoerend bestuurders en de uitvoeringsorganisatie.

Onze algehele opinie

Risicomangement blijft structureel verbeteren: processen verlopen goed en er is blijk van het adequaat en efficiënt managen van risico's. Wij verwachten dat het jaarplan 2020 van de onafhankelijke risk controller hierbij een goed hulpmiddel is. De Raad van Bestuur weegt in discussies en besluitvorming de belangen van verschillende belanghebbenden evenwichtig af. Dit is, bijvoorbeeld, aan de orde geweest bij het opschonen van oude regelingen waarmee grote vooruitgang is geboekt.

De wijziging in de samenstelling van de UB's heeft geen versturende werking gehad, maar zorgde voor een positieve impuls in de Raad van Bestuur en uitvoeringsorganisatie. Op beleidsmatig vlak zijn goede stappen gezet: zoals op het gebied van verantwoord beleggen en het toetsen van uitgangspunten van het beleggingsbeleid in dalende rentemarkten.

Er zijn ook uitdagingen: de maatschappelijke verwachtingen over meer persoonlijke communicatie zijn groot. Ontwikkelingen in het Pensioenakkoord wijzen ook die kant op. Dit vraagt om een andere werkwijze van de uitvoeringsorganisatie om snel tot oplossingen te komen en een cultuur die klaar is voor constante verandering. Deze organisatie- en cultuuraanpassingen worden ter hand genomen.

Opvolging aanbevelingen 2018

Over 2018 hebben wij de volgende aanbevelingen gedaan. Wij geven schuingedrukt weer hoe ze zijn opgevolgd.

- De resultaten van wijzigingen om tot een toekomstgerichte, flexibele organisatie te komen die veranderingen aan kan, liggen deels in de toekomst. De Raad van Bestuur dient tijdens dit project nauwkeurig te monitoren of de doelen volledig en op tijd behaald worden.
- Samenhangend met het voorgaande bevelen wij aan training van projectmatig werken en projectmanagement aan te bieden aan het management en personeel om die vaardigheden vast te leggen binnen de organisatie.

De voortgang van het organisatieproject wordt intensief gevolgd via voortgangsrapportages in de vergadering van de uitvoerend bestuurders en in rapportages (per afgeronde projectfase) in de audit-commissie. De Raad van Bestuur wordt daarnaast in elke vergadering bijgepraat over de stand van zaken en vorderingen. Er is een start gemaakt met projectmatig werken binnen de organisatie. Voor 2020 verwachten wij verdere ontwikkeling en bredere toepassing van projectmatig werken. Ondanks dat het genoemde organisatieproject enige vertraging heeft opgelopen, wordt er gestage voortgang geboekt.

- De tweedelijns risicofunctie dient zich, na een periode van het vergroten van bewustwording en eigenaarschap van risicobeheersing bij de eerste lijn, in 2019 meer te richten op werkzaamheden in die tweede lijn (monitoring en toezicht houden).

De risk controller heeft zich meer gefocust op het observeren, bijsturen en rapporteren. Hij is aanwezig bij vrijwel alle bestuurs- en commissievergaderingen en onderhoudt contact met de onafhankelijke riskmanager bij één van de belangrijkste uitbestedingspartijen van het fonds, Uninvest. Ook overziet hij de kwaliteit

van uitbesteding aan de andere partijen en is hij als risk controller betrokken bij lopende projecten. De uitkomsten van monitoring en toezicht deelt de risk controller periodiek met de voorzitter van de auditcommissie en de bestuursvoorzitter. Daarnaast wordt, zo nodig, in de Raad van Bestuur gesproken over de bevindingen van de risk controller.

- Denken in scenario's opent de weg om beter voorbereid te zijn op externe ontwikkelingen. Na de sterke focus met name op governance, moet de Raad van Bestuur meer tijd besteden aan het kijken naar buiten. Daarbij dient het beschermen van de waarde van de pensioenen en de kwaliteit van dienstverlening centraal te staan.

De Raad van Bestuur is sterker dan voorheen gericht op 'kijken naar buiten'. Deels vindt dat plaats door te werken met scenario's (dat instrument dient wel vaker ingezet te worden). Daarnaast wordt meer nadruk gelegd op het bespreken van externe ontwikkelingen in bestuursvergaderingen. Ook het organiseren van contacten met de belangrijkste stakeholders is hier een voorbeeld van. Invulling van deze aanbeveling betreft diverse thema's waarbij de waarde van pensioenen en kwaliteit van service specifiek genoemd is: discussies over de toekomstige ruimte voor indexatie bij kring Forward en het meer toekomstbestendig maken van de organisatie (om ook in de toekomst goede dienstverlening te kunnen blijven bieden). Daarbij zijn uiteraard ook externe ontwikkelingen meegewogen. Een voorbeeld van reageren op een externe ontwikkeling is dat besproken is welke onderdelen van het Pensioenakkoord de meeste impact kunnen hebben voor de kringen en de stakeholders (en hoe Unilever APF moet gaan samenwerken met anderen en zijn invloed gericht kan uitoefenen).

- De praktische invulling van modernisering van de communicatie dient tijdens het lopende veranderingsproject in 2019 duidelijke voortgang te boeken. Na de afronding van het project in 2020 moet dat direct ingezet kunnen worden. Dit dient te worden bewaakt.

Over de voortgang zijn afspraken gemaakt in de auditcommissie. In de rapportages over het project wordt voortgang gemeld van automatisering en digitalisering (zoals in brieven in processen bij de

administratie). De meest sprekende voorbeelden zullen in 2020 beschikbaar zijn: het deelnemersportaal en de nieuwe pensioenplanner.

Code Pensioenfondsen

Norm 47 van de nieuwe Code Pensioenfondsen vraagt dat wij rapporteren over de wijze waarop de Code wordt nageleefd en toegepast. Dat doen wij aan de hand van de acht thema's uit de Code.

Thema 1: Vertrouwen waarmaken

Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Er is sprake van een hernieuwde focus op vergaderprocessen en meer nadruk op van buiten naar binnen kijken. Dat heeft een positief effect op de bestuursprocessen. In 2019 is een uitgebreide, strategische discussie gevoerd over verantwoord beleggen aan de hand van een externe evaluatie van het huidige beleid. Er zijn verbeterpunten geformuleerd en een aanzet tot meer concrete doelstellingen van het beleid. De Raad van Bestuur heeft zich in 2019 vanwege de lage rente omgeving tussentijds gebogen over de langere termijn uitgangspunten van het beleggingsbeleid. Aangezien risicomanagement een integraal onderdeel vormt van alle processen is het ook mede terug te vinden in afwegingen over zorgvuldig besturen en het voeren van een verantwoord beleggingsbeleid. In uitdagende omstandigheden op de rentemarkten zijn voor beide kringen goede resultaten behaald.

Thema 2: Verantwoordelijkheid nemen

Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling.

Het fonds bevindt zich in een langjarig project om meer flexibel en slagvaardig te kunnen werken, zonder aan kwaliteit in te boeten. Dit brengt uitdagingen met zich mee en vereist aandacht van medewerkers en management. Wij zijn ervan overtuigd dat het nodig is om dit complexe project in fases tot een goed einde te brengen. Met de komst van het Pensioenakkoord is de noodzaak tot flexibel en slagvaardig werken nogmaals bevestigd. Ook in 2019 is weer hard gewerkt aan het verder automatiseren van processen bij de pensioenadministratie en een aanvang met verdere digitalisering.

In 2019 zijn daarnaast belangrijke stappen gezet om oudere onderdelen van de Progress pensioenregeling te vereenvoudigen (met respect voor de evenwichtige afweging van de belangen van alle betrokkenen) om zo beter klaar te zijn voor de toekomst. Medewerkers van de uitvoeringsorganisatie zijn gedetacheerd door Unilever. Dat biedt enerzijds goede HR-ondersteuning en betrokkenheid van Unilever. Anderzijds vraagt deze werkwijze om aandacht omdat de Raad van Bestuur in control moet zijn en verantwoording draagt voor een kwalitatief goede uitvoering. Constructief overleg met Unilever over de adequate personeelsbezetting is dan ook een voortdurend aandachtspunt.

Thema 3: Integer handelen

Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Ten opzichte van de voorgaande jaren zijn in 2019 aanvullende stappen gezet op het gebied van het voorkomen van (de schijn van) belangenverstremgeling. Zo wordt nog uitdrukkelijker door de Raad van Bestuur stil gestaan bij de nevenfuncties en wordt in elke bestuursvergadering gevraagd of er onderwerpen zijn waar een bestuurder een mogelijk risico op (schijn van) belangenverstremgeling vooraf moet melden. In 2019 is een dergelijke melding niet voorgekomen.

Thema 4: Kwaliteit nastreven

Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.

Alle fondsorganen evalueren hun functioneren. De Raad van Bestuur en de verantwoordingsorganen bepalen jaarlijks hun individuele en collectieve scholingsbehoeften. In die zin is het fonds van zichzelf een 'lerende organisatie'. Ook kijkt de Raad van Bestuur naar verbeteringen in de onderwerpen waarover vergaderd wordt en de voorbereiding van vergaderingen (leren hoe processen anders en beter kunnen lopen). Wij signaleren dat het proces bij de nieuwe partij die het excasso-traject voor de uitbetaling van de pensioenen verzorgt moeizaam verloopt. Daarom is het zaak dit proces na afloop vanuit intern toezicht te evalueren en lessen te leren voor uitbestedingsprocessen en projectmatig werken.

Thema 5: Zorgvuldig benoemen

Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag en zorgt voor geschiktheid, complementari-

teit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds.

Naast de start van de nieuwe voorzitter zijn twee nieuwe uitvoerend bestuurders en één nieuwe niet-uitvoerend bestuurder benoemd door de Raad van Bestuur. In alle gevallen is op basis van een actuele profielschets gekozen voor kandidaten die professioneel, deskundig en complementair zijn. Binnen de verantwoordingsorganen hebben geen nieuwe benoemingen plaatsgevonden. Het verantwoordingsorgaan van kring Progress bevat geen leden jonger dan 40 jaar. De afwijking van de Code Pensioenfonds wordt verklaard doordat de kring sinds 1 april 2015 gesloten is voor nieuwe actieve deelnemers. Hierdoor neemt de gemiddelde leeftijd toe. De huidige leeftijdssamenstelling van het verantwoordingsorgaan Progress past bij de samenstelling van het bestand. Zowel de Raad van Bestuur als het verantwoordingsorgaan van Forward voldoen aan de norm van diversiteit (norm 33 van de Code Pensioenfonds).

Thema 6: Gepast belonen

Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Het vanaf 2019 geldende beloningsbeleid bevat geen variabele beloningscomponenten meer voor uitvoerend bestuurders. De beloning voor leden van de verantwoordingsorganen is beter in lijn gebracht met de grote waarde die zij hebben voor de medezeggenschap binnen Unilever APF. Met de komst van de nieuwe bestuurders in 2019 is gebleken dat het huidige beleid ruimte biedt om op een verantwoorde wijze te belonen.

Thema 7: Toezicht houden en inspraak waarborgen

Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.

De werkwijze van het bepalen van doelstellingen op de lange termijn en die doelstellingen vertalen in een jaarplan werkt goed. De rapportages over de voortgang van het jaarplan door de uitvoerend bestuurders zijn een belangrijk middel om te toetsen hoe de uitvoering bijdraagt aan het bereiken van de door de Raad van Bestuur gekozen doelstellingen. In 2019 zijn verbeteringen op een aantal gebieden van ons intern toezicht vastgesteld (cultuur en gedrag) en daaraan zijn ook acties verbonden, zoals het verder stimuleren van

vragen stellen en discussiëren. Zoals gepland hebben de verantwoordingsorganen hun functioneren geëvalueerd. Met de uitkomsten zijn de leden van de verantwoordingsorganen aan de slag gegaan.

Thema 8: Transparantie bevorderen

Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

De vernieuwde beeldtaal uit het driejaars-communicatieplan is in 2019 ingezet en lijkt goed aan te slaan. Inhoudelijk is open gecommuniceerd over de risico's van mogelijk onvolledige indexatie na 2020: een lastige maar belangrijke boodschap. Sinds 2019 wordt er ook een verslag over verantwoord beleggen opgesteld en aangeboden aan de deelnemers: verantwoord beleggen is een belangrijke lange termijn doelstelling van het fonds.

Wij stellen vast dat de Code Pensioenfonds nageleefd en toegepast is en dat op één punt (geen lid jonger dan 40 jaar in het verantwoordingsorgaan van kring Progress) sprake is van een onderbouwde afwijking.

Aanbevelingen

Wij doen de volgende aanbevelingen:

1. Door scherp te kijken naar nieuwe uitbestedingsprocessen zijn verbeteringen te behalen. Zo verbeteren duidelijke processen en projectmatig werken de slagvaardigheid van de uitvoering(sorganisatie) naar de toekomst. Onze aanbeveling is dat de Raad van Bestuur en specifiek de UB's ervaringen uit recente uitbestedingen zichtbaar weet toe te passen in bestaande en nieuwe uitbestedingsprocessen.
2. Het gesloten Pensioenakkoord toont opnieuw de noodzaak aan van moderne IT-systemen die goed aan te passen en verder te ontwikkelen zijn. Een opbouwende kritische en op feedback gerichte organisatie (met zelfkennis en omgevingsbewustzijn) die zich ook goed kan aanpassen, gaat daarmee hand in hand. Vandaar ook onze aanbevelingen om de aandacht voor IT-ontwikkelingen structureel te vergroten evenals de aandacht voor het aanpassingsvermogen van de organisatie. Beide met het oog op de verdere toekomstige veranderingen in pensioenland.

3. In het veranderproject bij de pensioenadministratie speelt digitalisering een grote rol. Wij voorzien dat het belang van digitale, meer naar doelgroepen verdeelde persoonlijke communicatie sterk gaat toenemen. Daarom bevelen wij aan om in de komende jaren meer aantoonbaar te maken hoe het fonds rekening houdt met de persoonlijke positie, wensen en opvattingen van deelnemers, jong en oud(er).
4. Wij zien het belang en de waarde van een 'blik van buiten naar binnen' voor Unilever APF. Onze aanbeveling is door te gaan om de grotere inbreng van buitenaf verder uit te bouwen en om daarnaast de visie van het fonds op ontwikkelingen duidelijk naar buiten te blijven brengen.

Dankwoord

Veel waardering is op zijn plaats voor de inzet van de uitvoerend bestuurders en al onze medewerkers. Daarnaast bedanken wij de leden van beide verantwoordingsorganen voor een jaar dat wederom in het teken stond van goede samenwerking met een kritische dialoog. Speciaal danken wij Rob Kragten die in september 2019 na meer dan acht jaar afscheid nam als algemeen directeur/uitvoerend bestuurder voor zijn grote inzet in de jaren dat hij verbonden was aan Unilever APF en zijn rechtsvoorgangers.

Rotterdam, 26 mei 2020

Frans Prins
Gavin van Boekel
Herwin Post
Theo Rutten
Frans van de Veen
Kristian Vleugels
Martine Zeegers
Rob Zoon

Verlag Verantwoordingsorgaan kring Progress

De Raad van Bestuur dient verantwoording af te leggen aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd alsmede over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het Verantwoordingsorgaan heeft de taak om hier een oordeel over te geven.

Het Verantwoordingsorgaan kring Progress heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennisgenomen van het jaarverslag over 2019 en van diverse documenten over het jaar 2019, waaronder de rapportage intern toezicht 2019. De ontvangen documenten en de werkzaamheden van de bestuurscommissies zijn op verzoek toegelicht in de vergadering door de niet-uitvoerend bestuurders en geven een goed beeld van het gevoerde beleid in 2019. Het Verantwoordingsorgaan spreekt haar waardering uit over het beleid van Unilever APF en de uitvoering daarvan en is van mening dat het beleid en beheer passend is bij de risicohouding en het gehanteerde ambitieniveau. Tevens geeft de Raad van Bestuur op een adequate manier invulling aan de risicobeheersing binnen het fonds.

In 2019 verliep de samenwerking met de Raad van Bestuur wederom goed. Er is sprake van een constructieve en transparante dialoog en er wordt tijd gemaakt om het Verantwoordingsorgaan te informeren en mondelinge toelichtingen te verstrekken. In 2019 zijn er binnen de Raad van Bestuur enige mutaties geweest, echter dit heeft geen (negatieve) invloed gehad op de communicatie naar en samenwerking met het Verantwoordingsorgaan. De overdracht naar de nieuwe bestuursleden is goed en soepel verlopen. Het Verantwoordingsorgaan ontvangt tijdig alle benodigde informatie om zijn taak goed uit te kunnen voeren en wordt door de Raad van Bestuur gestimuleerd om kritisch te zijn. Ook de themasessies die door Verantwoordingsorgaanleden worden gevolgd bij het APF of de Pensioenfederatie worden zeer op prijs gesteld.

Hierdoor kan het Verantwoordingsorgaan zich nog beter voorbereiden op de gesprekken met de Raad van Bestuur en/of intern toezicht.

Gezien de inhoud van de verstrekte informatie en documenten is het Verantwoordingsorgaan van oordeel dat de Raad van Bestuur in 2019 de aan haar toebedeelde taken naar behoren heeft uitgevoerd en daarbij een beleid heeft gevoerd, waarbij de belangen van alle stakeholders evenwichtig zijn meegewogen. Het Verantwoordingsorgaan is voorts van oordeel dat de Raad van Bestuur de principes voor goed pensioenfondsbestuur correct naleeft.

Het Verantwoordingsorgaan wil tevens zijn waardering uitspreken naar de Raad van Bestuur en de medewerkers van Unilever APF voor de ondersteuning van het Verantwoordingsorgaan met effectieve bijscholingscursussen en regelmatige informatiebijeenkomsten, naast de formele vergaderingen.

Reactie Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur dankt ook dit jaar de leden van het verantwoordingsorgaan kring Progress voor hun oordeel over 2019. De Raad van Bestuur stelt de contacten met en adviezen van het verantwoordingsorgaan op prijs. De Raad van Bestuur kan zich goed vinden in het uitgesproken oordeel, zowel voor het geheel als bij de afzonderlijke onderdelen. De wederzijdse waardering, kritische dialoog en goede samenwerking is ook voor de Raad van Bestuur een groot goed. De Raad van Bestuur kijkt uit naar voortzetting hiervan in de komende jaren.

Verslag Verantwoordingsorgaan kring Forward

De Raad van Bestuur dient verantwoording af te leggen aan het Verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd alsmede over de naleving van de principes voor goed pensioenfondsbestuur. Het Verantwoordingsorgaan heeft de taak om hier een oordeel over te geven.

Het Verantwoordingsorgaan kring Forward heeft het jaarverslag en het verslag intern toezicht 2019 uitvoerig bestudeerd en heeft daarover in een aparte vergadering een dialoog gevoerd met de niet-uitvoerend bestuurders. In deze vergadering hebben de verschillende bestuurscommissies mondeling verslag gedaan van hun activiteiten in het afgelopen jaar. De in het verslag intern toezicht genoemde bevindingen kan het Verantwoordingsorgaan onderschrijven. De werkzaamheden naar een flexibele en toekomstbestendige organisatie gebeurt naar mening van het Verantwoordingsorgaan op een zorgvuldige manier met oog voor kosten en hoogwaardige serviceverlening.

Het Verantwoordingsorgaan is van oordeel dat de Raad van Bestuur op een evenwichtige en adequate wijze het beleid heeft uitgevoerd en op basis van argumenten de juiste besluiten heeft genomen ten behoeve van de beleidsvorming. De Raad van Bestuur heeft de belangen van alle belanghebbenden (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) daarbij in voldoende mate en op evenwichtige wijze in aanmerking genomen. Het Verantwoordingsorgaan is voorts van oordeel dat de Raad van Bestuur de principes voor goed pensioenfondsbestuur correct naleeft. In 2019 zijn er binnen de Raad van Bestuur enige mutaties geweest, echter dit heeft geen (negatieve) invloed gehad op de communicatie naar en samenwerking met het Verantwoordingsorgaan. De overdracht naar de nieuwe bestuursleden is goed en soepel verlopen.

Het Verantwoordingsorgaan heeft voldoende mogelijkheden om de kennis op peil te houden en te vergroten. Dit wordt gedaan via themasessies en trainingen (van zowel Unilever APF als de Pensioenfederatie) maar ook via de wekelijkse informatie via SPO Perform.

Het Verantwoordingsorgaan waardeert de prettige en transparante samenwerking met het bestuur en de medewerkers van de uitvoeringsorganisatie in het afgelopen jaar.

Reactie Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur dankt ook dit jaar de leden van het verantwoordingsorgaan kring Forward voor hun oordeel over 2019. Zowel voor het geheel als bij de afzonderlijke onderdelen kan de Raad van Bestuur zich goed vinden in het uitgesproken oordeel van het verantwoordingsorgaan. De Raad van Bestuur deelt de opvatting om de constructieve en transparante samenwerking met wederzijdse waardering in de komende jaren voort te zetten.

Unilever APF

Bijlagen

Bijlage 1 Personalialia per 31 december 2019

Raad van Bestuur

Uitvoerend bestuurders

Hedda Renooij
Jeannelle Kooman
Willy Westerborg

Niet-uitvoerend bestuurders

Frans Prins (onafhankelijk voorzitter)
Gavin van Boekel
Herwin Post
Theo Rutten
Frans van de Veen
Kristian Vleugels
Martine Zeegers
Rob Zoon
vacature

Bestuurssecretaris

Alain de Jager
Danielle Verburg

Beleggingsadviescommissie

Jeannelle Kooman
Gavin van Boekel
Kristian Vleugels
Willem Boeschoten (extern)
Justus van Halewijn (extern)
Philip Sasse (extern)

Auditcommissie

Herwin Post
Frans van de Veen
Rob Zoon

HR-commissie

Theo Rutten
Martine Zeegers
vacature

Compliance Officer

Alain de Jager

Actuaris

Edmond Halley

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Verantwoordingsorgaan Progress

Ryanne Besselink (U)
Elly Christ (G)
Mieke Claushuis (G)
Marco Dekker (W)
Jan Heemskerk (G)
Jolanda Mathot (W)
Chris Nagtegaal (W)
Nico Overbeeke (G)
Dick Toet (G)
Corrinne van Velden (W)
Bas Verberg (U)
Peter van de Watering (G)

Verantwoordingsorgaan Forward

Ryanne Besselink (U)
Julien Boelhauer (W)
Marco Dekker (W)
Jolanda Mathot (W)
Corrinne van Velden (W)
Bas Verberg (U)

(G) = Gepensioneerdenleden

(U) = Unilever

(W) = Werknemersleden

Bijlage 2 Hoofdlijnen pensioenregeling 2019 Forward

Vanaf 1 april 2015 bouwen medewerkers van Unilever pensioen op bij Forward. Dat gebeurt in een collectieve beschikbare premiereregeling (afgekort CDC-regeling, naar Engelse benaming). Kenmerkend hiervoor is dat het pensioenfonds een vastgestelde premie ontvangt die onder normale omstandigheden genoeg is voor de opbouw van het pensioen waarop gemikt wordt. De hoogte van de premie wordt jaarlijks bepaald volgens een vaste rekenmethode. In slechte tijden kan er niet worden aangeklopt bij de werkgever voor extra geld. Maar in goede tijden vindt er ook geen terugstorting plaats naar de werkgever. Dat betekent dat de financiële risico's van de regeling volledig bij het collectief van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden liggen. Mogelijke maatregelen zijn het verlagen van de pensioenopbouw of, in het uiterste geval, het verlagen van de opgebouwde pensioenen. Ook is de indexatie afhankelijk van de financiële positie van Forward.

Medewerkers betalen in 2019 een premie van 3% over de pensioengrondslag (het all-in jaarsalaris minus een franchise van € 13.785, stand van 1 januari 2019). Daarvoor zijn ze verzekerd van een ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen.

Ouderdomspensioen

Doel van de regeling is dat de deelnemer jaarlijks 1,875% van de pensioengrondslag in dat jaar opbouwt. Die opbouw is gebaseerd op een pensioenleeftijd van 68 jaar.

Partner- en wezenpensioen

Ieder jaar bouwt de deelnemer ook een partnerpensioen op. Dat bedraagt 70% van het ouderdomspensioen. Als een deelnemer overlijdt tijdens het dienstverband bij Unilever is er voor zijn of haar partner een levenslange uitkering van 70% dat uitgaat van het partnerpensioen dat bereikt zou zijn als hij of zij was blijven leven en werken tot de pensioendatum. De hoogte van het wezenpensioen

(voor kinderen tot 21 jaar) is 20% van het partnerpensioen.

Forward biedt ook een aanvullende Anw-gatverzekering aan waarmee deelnemers op vrijwillige basis extra zekerheid voor hun gezin kunnen regelen.

Arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid gaat de pensioenopbouw bij Forward geheel of gedeeltelijk (afhankelijk van het wel of niet beëindigen van het dienstverband) door. Er is bij Forward ook voorzien in een verzekering die zorgt voor een aanvulling op de WIA-uitkering voor het geval het salaris uitkomt boven de WIA-grens (in 2019 € 59.363 per jaar).

Keuzes bij pensionering

De standaard pensioenleeftijd bij Forward is 68 jaar of de eerdere leeftijd waarop de AOW in gaat. Maar deelnemers kunnen ook eerder met pensioen. De uitkering valt dan vanzelfsprekend lager uit. Daarbij kan door inlevering van ouderdomspensioen een overbruggingspensioen tot de AOW-leeftijd worden ingekocht. Ook kan de deelnemer er bij pensionering voor kiezen de verhouding tussen het ouderdomspensioen en het partnerpensioen te wijzigen. En er is de mogelijkheid eerst een periode meer pensioen te ontvangen en daarna minder. Andersom kan ook.

Indexatie

De indexatie van de pensioenen is voorwaardelijk: de pensioenen kunnen alleen verhoogd worden als de financiële positie van Forward dat volgens de wettelijke regels én naar het oordeel van de Raad van Bestuur toelaat. Het pensioenfonds probeert de pensioenen van de actieve deelnemers jaarlijks te verhogen met het percentage van de cao-loonstijgingen bij Unilever. Voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers die niet meer bij Unilever werken proberen we de pensioenen te laten meestijgen met de prijsstijgingen in Nederland (de afgeleide Consumentenprijsindex van het CBS).

Colofon

Een uitgave van
Stichting Algemeen Pensioenfonds Unilever
Nederland

Bezoekadres

Unilever
Weena 455
3013 AL Rotterdam

Postadres

Postbus 2071
3000 CB Rotterdam

Telefoon: 010 4394937

E-mail: pensioen.infolijn@unilever.com
Internet: Unileverpensioenfonds.nl